

ODBORNÁ PRÍRUČKA PRE PREVÁDZKOVATEĽOV ÚLOŽÍSK ŤAŽOBNÉHO ODPADU

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu

*Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.*

Obsah

Úvod	6
1. Európska legislatíva	8
1.1. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES z 15. marca 2006 o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2004/35/ES	8
1.2. Rozhodnutia Komisie Európskych spoločenstiev	10
1.3. Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady	12
2. Zákon č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov	13
2.1. Predmet zákona a definícia pojmov	15
2.2. Úložiská a ich kategorizácia	26
Úložisko	26
Čo nie je úložisko	26
Kategorizácia úložísk	27
Kritéria pre zaradenie úložiska do kategórie A	29
Opis vlastností odpadu	33
Ťažobný odpad podliehajúci testovaniu	34
Ťažobný odpad nepodliehajúci testovaniu	35
Zoznam ťažobných odpadov vybraných z prílohyč. 1 k vyhláske MŽP SR č. 365/2015 Z. z. (Katalóg odpadov)	36
2.3. Plán nakladania s ťažobným odpadom	38
Účel a cieľ plánu nakladania s ťažobným odpadom	38
Kto má povinnosť vypracovať plán nakladania s ťažobným odpadom?	39
Obsah plánu nakladania s ťažobným odpadom	39
Spôsob vypracovania plánu nakladania s ťažobným odpadom	41
Osnova plánu nakladania s ťažobným odpadom	41
Postup schvaľovania plánu nakladania s ťažobným odpadom	45
Kedy je potrebné plán nakladania s ťažobným odpadom aktualizovať?	45
Najčastejšie problémy plynúce z uplatňovania zákona č. 514/2008 Z. z. vo vzťahu ku plánom nakladania s ťažobným odpadom	46
2.4. Prevencia závažných havárií, havarijné plány, prevencia zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy, cezhraničné účinky	47
Prevencia závažných havárií pri nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu	47
Vnútorný havarijný plán	50
Vonkajší havarijný plán (plán ochrany obyvateľstva)	54

Informácia pre zainteresovanú verejnosť, ktorá môže byť dotknutá následkami závažnej havárie	56
Prevenca zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy	57
Povinnosti prevádzkovateľa z hľadiska ochrany povrchových a podzemných vôd a pôdy	57
Povinnosti prevádzkovateľa z hľadiska ochrany ovzdušia	60
Povinnosti prevádzkovateľa odkaliska obsahujúceho kyanid	60
Prevenca zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy (monitorovanie a kontrola úložiska ťažobného odpadu)	62
Cezhraničné účinky	65
2.5. Povoľovanie úložísk	67
Proces povoľovania úložísk ťažobných odpadov	67
2.6. Výstavba a prevádzkovanie úložísk	74
Proces posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA)	74
Povinnosti prevádzkovateľa úložiska počas výstavby úložiska a stavebno-technické požiadavky	76
Povinnosti prevádzkovateľa počas prevádzky úložiska	77
Prevádzková dokumentácia	81
Technicko-bezpečnostná dokumentácia	84
2.7. Ukladanie ťažobných odpadov do vyťažených priestorov	86
Vyťažené priestory	86
Niektoré všeobecné zásady monitoringu a kontroly vyťažených priestorov	88
Povinnosti prevádzkovateľa počas využívania vyťažených priestorov na ukladanie ťažobného odpadu	89
Povinnosti prevádzkovateľa po ukončení ukladania ťažobného odpadu	89
2.8. Ukladanie iných odpadov ako ťažobných odpadov do vyťažených priestorov	91
2.9. Postup pri uzatváraní úložiska a po jeho uzavretí	93
Úložisko	93
Postup uzatvárania úložísk	94
Plán na uzavretie úložiska	96
Niektoré všeobecné zásady monitoringu a kontroly po uzavretí úložiska ťažobných odpadov	97
Povinnosti prevádzkovateľa pri uzatváraní úložiska	98
Povinnosti prevádzkovateľa po uzavretí úložiska	98
2.10 Prehľad povinností prevádzkovateľov úložísk ťažobných odpadov	100
2.11 Účelová finančná rezerva	106

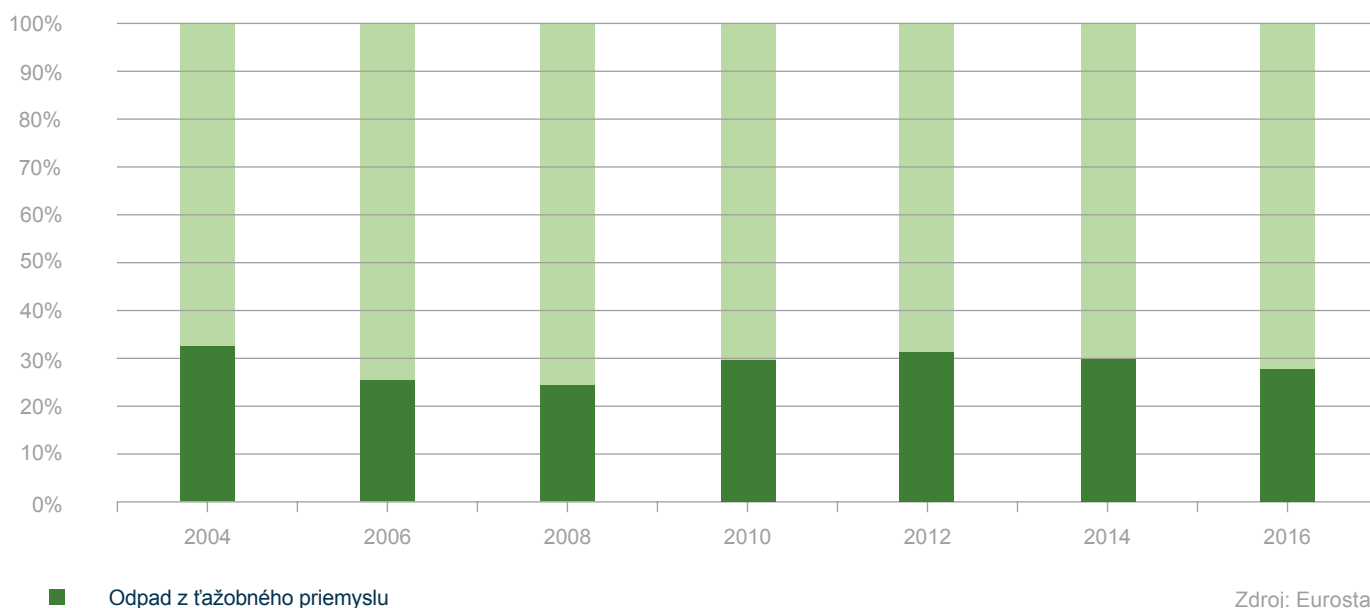
Tvorba účelovej finančnej rezervy	106
Výpočet ročnej výšky účelovej finančnej rezervy	107
Nezávislé tretie osoby	108
Čerpanie prostriedkov účelovej finančnej rezervy	108
Konkurz, reštrukturalizácia, likvidácia a zrušenie živnostenského oprávnenia	109
2.12. Štátna správa na úseku nakladania s ťažobným odpadom	111
Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky	111
Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky	111
Slovenská inšpekcia životného prostredia	112
Okresný úrad v sídle kraja	112
Okresný úrad	112
Hlavný banský úrad	113
Obvodný banský úrad	113
Stavebný úrad	114
2.13. Štátny dozor na úseku nakladania s ťažobným odpadom	115
Postup pri štátnom dozore na úseku nakladania s ťažobným odpadom	115
Výsledky kontrolnej činnosti štátneho dozoru	120
Zoznam dokumentov, ktoré je prevádzkovateľ povinný predložiť	120
Nedostatky pri výkone štátneho dozoru	120
3. Odborná spôsobilosť	122
Požiadavky na pracovníka, ktorý je poverený riadením úložiska ťažobných odpadov	122
Požiadavky na odbornú spôsobilosť pre vyhodnotenie a realizáciu rekultivácie úložiska ťažobných odpadov	123
4. Informačný systém nakladania s ťažobným odpadom	126
5. Zoznam vybraných právnych predpisov týkajúcich sa nakladania s ťažobným odpadom	128

Úvod

Odpady z ťažobného priemyslu (ťažobné odpady) sú odpady, ktoré vznikajú pri prieskume, ťažbe, úprave a skladovaní nerastných surovín a pri prevádzke v lomoch. Vzhľadom na vznikajúce množstvá týchto odpadov ako aj na ich charakter je potrebné, aby spoločnosť ťažobným odpadom venovala zvýšenú pozornosť.

Ťažobné odpady tvoria najväčšie množstvo z celkového množstva odpadov produkovaných v Európskej únii. V roku 2016 predstavoval podiel vyprodukovaných ťažobných odpadov 27,5 % z celkového množstva priemyselných odpadov vyprodukovaných v rámci Európskej únie. Vývoj podielu odpadu z ťažobného priemyslu na celkovej tvorbe odpadu (bez komunálneho odpadu) v rámci Európskej únie je znázornený v grafe č. 1.

Graf č. 1 Podiel odpadu z ťažobného priemyslu na celkovej tvorbe odpadu bez komunálneho odpadu (%)

Niektoré z ťažobných odpadov majú inertný charakter, to znamená, že sú stabilné z hľadiska fyzikálnych, chemických či biologických procesov a nepredstavujú riziko pre životné prostredie a zdravie ľudí.

V mnohých prípadoch však ťažobné odpady obsahujú nebezpečné látky. Ide najmä o odpady z ťažby a úpravy sulfidických rúd, rúd kovov ako napr. Ag, Cu, Ni, Hg, Sb a pod. Tieto odpady sú v atmosférických podmienkach nestabilné. Vplyvom poveternostných podmienok môžu zvetrávať a môžu sa z nich uvoľňovať do prostredia znečisťujúce látky, ktoré môžu prenikať do podzemných alebo povrchových vôd, rastlinných pletív a ďalej do potravinového reťazca.

Veľké riziko s katastrofickými následkami môžu predstavovať i obrovské odvaly (haldy) a odkaliská, na ktorých sa ukladá ťažobný odpad, a to v prípade narušenia ich konštrukčnej celistvosti. Ako príklad môžeme uviesť pretrhnutie hrádze odkaliska na lokalite Stava v Taliansku v roku 1985, pri ktorom zahynulo 268 ľudí, a ktoré spôsobilo značné majetkové škody, haváriu na lokalite Aznalcóllar v Španielsku v roku 1998, ktorá spôsobila kontamináciu životného prostredia ťažkými kovmi, a to v tesnej blízkosti národného parku, pretrhnutie hrádzí na lokalitách Baia Mare a Baia Borsa v Rumunsku v roku 2000, ktoré mali závažné cezhraničné účinky.

Z uvedených dôvodov je preto dôležité správne nakladanie s ťažobným odpadom, ktorého cieľom je minimalizovať riziká havárií a zaručiť vysokú úroveň ochrany životného prostredia a zdravia ľudí a to nielen počas prevádzky úložiska ale aj po jeho uzavretí.

Účelom tejto príručky je poskytnúť na základe takmer desaťročných skúseností s vykonávaním zákona č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov aktualizovaný návod pre správny manažment úložísk ťažobných odpadov.

1. Európska legislatíva

1.1. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES z 15. marca 2006 o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2004/35/ES ¹⁾

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES z 15. marca 2006 o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2004/35/ES (ďalej len „smernica“), upravuje opatrenia a postupy na elimináciu alebo minimalizáciu nepriaznivých účinkov na životné prostredie, najmä na vodu, ovzdušie, pôdu, faunu, flóru a z nich vyplývajúcich rizík pre zdravie ľudí, ktoré sú výsledkom nakladania s odpadom z ťažobného priemyslu. Vzťahuje sa na nakladanie s odpadom, ktorý vzniká pri geologickom prieskume, ťažbe (vrátane otvárky), úprave a ukladaní nerastných surovín a pri prevádzke v lomoch, tento odpad však musí byť priamo spojený s týmito činnosťami.

Smernica sa neuplatňuje na vtláčanie vody a spätné vtláčanie čerpanej podzemnej vody; na inertný odpad, odpad z geologického prieskumu, ktorý nie je nebezpečný, na neznečistenú zeminu a na odpad pochádzajúci z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny sa smernica vzťahuje obmedzene.

Smernica okrem vymedzenia pojmov uvádza všeobecné požiadavky, ktoré sú, okrem iného, založené na najlepších dostupných technikách so zohľadnením technických vlastností zariadenia na nakladanie s odpadmi, jeho geografickú polohu a miestne environmentálne podmienky.

Smernica ďalej ustanovuje, aby prevádzkovateľ zabezpečil vypracovanie programu odpadového hospodárstva pre minimalizáciu, úpravu, zhodnocovanie a zneškodňovanie ťažobného odpadu s prihliadnutím na zásadu udržateľného rozvoja a uvádza jeho ciele a obsah.

S cieľom minimalizovať riziká havárií a zaručiť vysokú úroveň ochrany životného prostredia a zdravia ľudí by členské štáty mali zabezpečiť, aby každý prevádzkovateľ zariadenia na nakladanie s odpadmi kategórie A prijal a uplatňoval pre odpad politiku prevencie závažných havárií.

Smernica ďalej ustanovuje, že je potrebné zaviesť postup pre žiadosti a povolenia pre zariadenia na nakladanie s odpadmi z ťažobného priemyslu a prijať potrebné opatrenia, aby príslušné orgány pravidelne prehodnocovali podmienky uvedené v povolení a v prípade potreby ich aktualizovali. Je potrebné, aby verejnosť bola informovaná o žiadosti na povolenie nakladania s odpadom a aby pred udelením povolenia na nakladanie s odpadom bolo toto povolenie s dotknutou verejnosťou prerokované.

Pri odpade, ktorý bude umiestnený späť do vyťažených priestorov na účely jeho zhodnocovania alebo použitia na stavebné účely, je potrebné splniť požiadavky, aby sa chránila povrchová a podzemná voda, zabezpečovala stabilita takéhoto odpadu a zabezpečilo sa monitorovanie po ukončení takýchto činností.

Všetky činnosti, počnúc projektovaním, riadením až po uzatvorenie zariadení, ktoré slúžia na

1)

nakladanie s odpadmi z ťažobného priemyslu, musia vykonávať odborne spôsobilé osoby.

Smernica ukladá povinnosť prevádzkovateľovi zariadenia na nakladanie s odpadmi z ťažobného priemyslu kategórie A, aby zložil finančnú zábezpeku, ktorá bude slúžiť na splnenie povinností vyplývajúcich z povolenia vrátane tých, ktoré sa týkajú uzavretia a obdobia po uzavretí prevádzky zariadenia na nakladanie s odpadmi.

Smernica tiež uvádza, že v prípade prevádzkovania zariadení na nakladanie s odpadmi, ktoré majú pravdepodobne významné nepriaznivé cezhraničné účinky na životné prostredie a na zdravie ľudí na území iného členského štátu, by mal existovať spoločný postup na ich uskutočnenie. Členské štáty by mali zasielať Európskej komisii pravidelné správy o vykonávaní smernice, vrátane informácií o haváriách alebo o stavoch blízkyh haváriám a mali by ustanoviť pravidlá o sankciách za jej porušenie.

Smernica ďalej ustanovuje, aby členské štáty zabezpečili vypracovanie inventarizácie uzavretých a opustených zariadení na nakladanie s odpadmi s cieľom identifikovania tých, ktoré majú vážne negatívne vplyvy na životné prostredie alebo sa môžu v strednej alebo krátkej dobe stať vážnou hrozbou pre zdravie ľudí alebo životné prostredie.

Smernica uložila povinnosť členským štátom uviesť do platnosti právne predpisy potrebné na dosiahnutie súladu so smernicou do 1. mája 2008 a bezodkladne o tom informovať Komisiu.

Súčasťou smernice sú tri prílohy:

- Politika prevencie závažných havárií a informácie, ktoré sa oznamujú dotknutej verejnosti,
- Opis vlastností odpadu,
- Kritéria na určenie kategórie zaradenia na nakladanie s odpadmi.

1.2. Rozhodnutia Komisie Európskych spoločenstiev

Rozhodnutie Komisie Európskych spoločenstiev 2009/335/ES z 20. apríla 2009 o technických usmerneniach na zriadenie finančnej zábezpeky v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu ²⁾

V rozhodnutí sa vymedzuje minimálny spoločný základ na výpočet finančnej zábezpeky, informácie, ktoré sa majú zohľadniť a spôsoby výpočtu zábezpeky. Výpočet finančnej zábezpeky sa zakladá na pravdepodobných dosahoch zariadenia na nakladanie s odpadmi na životné prostredie a zdravie ľudí, vymedzení rekultivácie, uplatniteľných environmentálnych normách a cieľoch, technických opatreniach, odhadovanom časovom rozsahu dôsledkov a opatrení na ich zmiernenie a na posúdení nákladov potrebných na zabezpečenie rekultivácie územia, uzavretie úložiska, možného monitorovania alebo úpravy znečisťujúcich látok po uzavretí zariadenia.

Posúdenie nákladov uskutočňujú nezávislé a vhodne kvalifikované tretie strany a zohľadňuje sa v ňom možnosť neplánovaného alebo predčasného uzatvorenia zariadenia na nakladanie s odpadmi.

Rozhodnutie Komisie Európskych spoločenstiev 2009/337/ES z 20. apríla 2009 o stanovení kritérií na klasifikáciu zariadení na nakladanie s odpadmi v súlade s prílohou III k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu ³⁾

Rozhodnutie určuje podmienky, za ktorých sa zariadenie na nakladanie s odpadmi zaradí do kategórie A, definuje konštrukčnú celistvosť zariadenia na nakladania s odpadmi a uvádza hodnotenie dôsledkov jej porušenia. Pri posúdení následkov zlyhania zariadenia v dôsledku porušenia konštrukčnej celistvosti alebo nesprávneho prevádzkovania zariadenia na nakladanie s odpadmi určuje, kedy sa potenciál strát na životoch alebo ohrozenia ľudského zdravia a potenciálneho rizika pre životné prostredie považujú za zanedbateľné alebo menej vážne.

V rozhodnutí sa uvádza, kedy sa v prípade porušenia konštrukčnej celistvosti hrádze odkaliska považujú ľudské životy za ohrozené a ktoré faktory zahŕňa posúdenie potenciálu straty na životoch a ohrozenia ľudského zdravia.

Rozhodnutie ďalej vymenúva faktory pre posúdenie potenciálu strát na životoch a ohrozenia ľudského zdravia v prípade zosuvov na odvaloch.

V rozhodnutí sa tiež uvádzajú kritériá na zaradenie zariadenia do kategórie A vo vzťahu k odpadu klasifikovaného ako nebezpečný alebo látok a prípravkov klasifikovaných ako nebezpečné v množstve prekročujúcom určitý limit a pri splnení týchto kritérií sa uvádza metodika pre plánované odkaliská zaradené do kategórie A. Táto metodika sa neuplatňuje na zariadenia na nakladanie s odpadmi obsahujúce len inertný odpad alebo neznečistenú zeminu.

2)
3)

Rozhodnutie Komisie Európskych spoločenstiev č. 2009/358/ES z 30. apríla 2009 o zosúladení, pravidelnom sprístupňovaní informácií a dotazníku podľa článku 22 ods. 1 písm. a) a článku 18 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu ⁴⁾

Účelom tohto rozhodnutia je určiť minimálne požiadavky na zabezpečenie zosúladeného, včasného a vhodného zberu informácií, a ak sa to vyžaduje, prenosu informácií podľa článku 7 ods. 5, článku 11 ods. 3 a článku 12 ods. 6 smernice 2006/21/ES a ustanoviť základné časti dotazníka uvedeného v článku 18 ods. 1 uvedenej smernice.

Každoročný prenos informácií uvedených v článku 7 ods. 5, článku 11 ods. 3 a článku 12 ods. 6 smernice 2006/21/ES by sa mal vzťahovať na obdobie medzi 1. májom a 30. aprílom nasledujúceho roku.

Rozhodnutie Komisie Európskych spoločenstiev 2009/359/ES z 30. apríla 2009, ktorým sa dopĺňa definícia inertného odpadu v rámci vykonávania článku 22 ods. 1 písm. f) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu ⁵⁾

Rozhodnutie dopĺňa definíciu inertného odpadu a uvádza kritériá, po splnení ktorých z krátkodobého aj dlhodobého hľadiska sa môže odpad z ťažobného priemyslu považovať za inertný odpad. Odpad sa môže považovať za inertný aj bez špecifického testovania, ak možno tieto kritériá primerane zohľadniť a splniť na základe existujúcich údajov alebo platných postupov a systémov.

V rozhodnutí je ustanovené odporúčanie členským štátom vypracovať zoznam odpadových materiálov, ktoré sú v súlade s uvedenými kritériami považované za inertný odpad.

Rozhodnutie Komisie Európskych spoločenstiev 2009/360/ES z 30. apríla 2009, ktorým sa dopĺňajú technické požiadavky na opis vlastností odpadu ustanovené v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu ⁶⁾

Rozhodnutie uvádza požiadavky na opis vlastností ťažobného odpadu za účelom získania náležitých údajov o odpade, s ktorým sa nakladá, s cieľom umožniť hodnotenie a monitorovanie jeho charakteristík, správania a vlastností, a tak zabezpečiť, že sa s ním nakladá spôsobom, ktorý je dlhodobo bezpečný pre životné prostredie.

V rozhodnutí sú uvedené kategórie opisu vlastností odpadu, ktoré sa týkajú základných informácií, geologickej charakteristiky ložiska, povahy odpadu a plánovaného spôsobu s jeho nakladaním, geotechnického správania a geochemických vlastností odpadu. Uvedené sú aj postupy krokov pri zbere a hodnotení údajov potrebných na opis vlastností odpadu. Konečné výsledky sa začlenia do plánu nakladania s odpadom. V prílohe rozhodnutia sú uvedené technické požiadavky na opis vlastností odpadu podľa jednotlivých kategórií.

1.3. Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 1272/2008 zo 16. decembra 2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, o zmene, doplnení a zrušení smerníc 67/548/EHS a 1999/45/ES a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 1907/2006 ⁷⁾

Účelom nariadenia je zabezpečiť vysokú úroveň ochrany zdravia ľudí a životného prostredia, ako aj voľný pohyb látok, zmesí a výrobkov prostredníctvom harmonizácie kritérií klasifikácie látok a zmesí, zavedenia povinností pre výrobcov, dovozcov, dodávateľov a následných užívateľov, aby látky a zmesi uvádzané na trh klasifikovali, označovali ich a balili a vytvorenia zoznamu látok s ich harmonizovanou klasifikáciou a prvkami označovania.

V nadväznosti na ustanovenie smernice sa zariadenie na nakladanie s odpadmi zaradí do kategórie A, ak okrem iného obsahuje látky alebo prípravky klasifikované ako nebezpečné alebo v množstve prekračujúcom určitý limit.

Nariadenie Komisie (EÚ) 1357/2014 z 18. decembra 2014, ktorým sa nahrádza príloha III k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES o odpade a o zrušení určitých smerníc ⁸⁾

Nariadenie nahrádza prílohu III k smernici 2008/98/ES, v ktorej sa uvádza zoznam vlastností odpadu, pre ktoré sa odpad považuje za nebezpečný.

Podľa smernice sa zariadenie na nakladanie s odpadmi zaradí do kategórie A, ak okrem iného obsahuje odpad klasifikovaný ako nebezpečný v množstve prekračujúcom určitý limit.

7)
8)

2. Zákon č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákonom č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov ⁹⁾ bola do právneho poriadku Slovenskej republiky transponovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES z 15. marca 2006 o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2004/35/ES.

Cieľom zákona je zabezpečiť bezpečné nakladanie s ťažobným odpadom, najmä dlhodobú stabilitu a bezpečnosť úložísk ťažobných odpadov a eliminovať alebo minimalizovať nepriaznivé účinky na všetky zložky životného prostredia a riziká pre verejné zdravie, ktoré sú výsledkom nakladania s ťažobným odpadom.

Zákon obsahuje 30 paragrafových znení, 10 článkov a 4 prílohy. Doplnil a zmenil:

- zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov,
- zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (tento zákon bol zrušený zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov),
- zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Prílohy k zákonu obsahujú:

- Opis vlastností ťažobného odpadu,
- Systém riadenia bezpečnosti,
- Obsah informácie pre zainteresovanú verejnosť,
- Zoznam preberaných právne záväzných aktov Európskej únie.

Zákon nadobudol účinnosť 15. decembra 2008 a bol štyrikrát novelizovaný.

Vykonávacou vyhláškou k zákonu je vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 255/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ¹⁰⁾ ktorá ustanovuje:

- podrobnosti o inertných ťažobných odpadoch a o prahových hodnotách,
- podrobnosti o kategorizácii úložísk ťažobného odpadu,
- obsah vnútorného havarijného plánu,
- opis vlastností ťažobného odpadu,
- opatrenia na pravidelné monitorovanie a kontrolu úložiska,
- postup znižovania koncentrácie kyanidu v ťažobnom odpade ukladanom na odkalisko vrátane určenia metód jej zisťovania a limitnej koncentrácie slabej kyseliny,
- podrobnosti o výpočte účelovej finančnej rezervy.

Vyhláška nadobudla účinnosť 15. júna 2010 a obsahuje dve prílohy:

- Zoznam inertných ťažobných odpadov, pri ktorých sa nevyžaduje špecifické skúšanie (odpady z ťažby vyhradených nerastov a odpady z ťažby nevyhradených nerastov),
- Odporúčaná analytická metóda na určenie kyanidov rozložiteľných v slabej kyseline.

2.1. Predmet zákona a definícia pojmov

Zákon upravuje:

- práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb - podnikateľov zodpovedných za nakladanie s ťažobným odpadom počas prevádzkovania úložiska a po jeho uzavretí,
- úlohy orgánov štátnej správy pri nakladaní s ťažobným odpadom,
- odpovednosť za porušenie povinností podľa tohto zákona.

Zákon sa nevzťahuje na:

- nakladanie s iným ako s ťažobným odpadom, ktorý síce vzniká pri nakladaní s ťažobným odpadom vrátane jeho dočasného skladovania počas prevádzkovania úložiska a po jeho uzavretí, avšak nie je ich priamym výsledkom,
- vypúšťanie odpadových vôd a osobitných vôd vznikajúcich pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom do geologických formácií, z ktorých boli vyťažené uhľovodíky alebo iné látky, alebo do geologických formácií, ktoré sú s ohľadom na prírodné pomery trvale nevhodné na iné účely, ako aj na spätné vtláčanie použitých podzemných vôd vyčerpaných z baní, lomov a hlbinných vrtov alebo pri stavebných prácach do toho istého kolektora, z ktorého sa odobrali.

V zákone sú použité tieto pojmy, ktorých vysvetlenie uvádza zákon, vyhláška alebo súvisiace právne predpisy:

audit systému riadenia bezpečnosti	Prijatie a uplatňovanie postupov na periodické a systematické hodnotenie aktuálnosti politiky prevencie závažných havárií, ako aj vhodnosti a účinnosti systému riadenia bezpečnosti.
baňa	Podzemný prevádzkový celok, ktorý z hľadiska vetrania tvorí spravidla samostatnú technickú jednotku bez ohľadu na to, ako sa po stránke organizačnej nazýva.
banská činnosť	Ložiskový geologický prieskum vyhradených nerastov; otváarka, príprava a dobývanie ložísk vyhradených nerastov; zriaďovanie, zabezpečenie a likvidácia bankských diel a lomov; úprava a zušľachtovanie nerastov vykonávané v súvislosti s ich dobývaním; zriaďovanie a prevádzka odvalov, výsypiek a odkalísk pri ložiskovom geologickom prieskume vyhradených nerastov, otváрке, príprave a dobývaní ložísk vyhradených nerastov, zriaďovaní, zabezpečení a likvidácii bankských diel a lomov a úprave a zušľachtovaní nerastov vykonávaných v súvislosti s ich dobývaním; osobitné zásahy do zemskej kôry; likvidácia starých bankských diel a sprístupňovanie bankských diel a starých bankských diel pre múzejné a iné účely a práce na ich udržiavaní v bezpečnom stave.

banské dielo	Podzemný a povrchový priestor v zemskej kôre vytvorený banskou činnosťou; ide najmä o banské diela prieskumné, otvárkové, prípravné, slúžiace na dobývanie a banské diela pri povrchovom dobývaní (lom, skrývkové a ťažobné rezy, etáže); za banské dielo sa považuje aj vetrací, odvodňovací, ťažobný a záchranný vrt a iné vrty, ktoré plnia funkciu banského diela.
cezhraničné účinky	Predpokladané alebo pravdepodobné, priame alebo nepriame, okamžité alebo oneskorené nepriaznivé účinky, ktoré môžu byť/sú spôsobené haváriou alebo bezprostrednou hrozbou havárie na úložisku ťažobného odpadu kategórie A, hlavne na životné prostredie a z neho vyplývajúceho rizika na zdravie ľudí na území iného štátu.
činnosť vykonávaná banským spôsobom	Dobývanie ložísk nevyhradených nerastov vrátane úpravy a zušľachtovania nerastov vykonávaných v súvislosti s ich dobývaním, zabezpečenie a likvidácia banských diel a lomov, ako aj vyhľadávanie a ložiskový geologický prieskum nevyhradených nerastov; inžiniersko-geologický a hydrogeologický prieskum okrem geologických prác vykonávaných za účelom získania dopĺňajúcich údajov pre dokumentáciu stavby; ťažba pieskov a štrkopieskov v korytách vodných tokov plávajúcimi strojmi vrátane úpravy a zušľachtovania týchto surovín vykonávaných v súvislosti s ich ťažbou, s výnimkou odstraňovania nánosov pieskov a štrkopieskov pri údržbe vodných tokov; podzemné práce vykonávané banským spôsobom, najmä hĺbenie jám a jamíc, razenie štôlní a tunelov, ako aj iných podzemných priestorov s objemom nad 250 m ³ ; práce na zabezpečenie stability podzemných priestorov (podzemné sanačné práce); práce na sprístupňovaní jaskýň a práce na ich udržiavaní v bezpečnom stave; zemné práce vykonávané s použitím strojov a výbušnín, ak sa na jednej lokalite premiestňuje viac ako 100 000 m ³ horniny; strojové vŕtanie studní s dĺžkou nad 30 m a vrty s dĺžkou nad 30 m na iné účely než na práce vykonávané banskou činnosťou a činnosťou vykonávanou banským spôsobom a čerpanie prírodných liečivých a stolových minerálnych vôd v banských dielach.
emisia znečisťujúcej látky	Uvoľňovanie znečisťujúcej látky z bodového zdroja alebo difúzneho zdroja do ovzdušia.
environmentálna škoda	Škoda na chránených druhoch a chránených biotopoch, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na dosahovanie alebo udržiavanie priaznivého stavu ochrany chránených druhov a chránených biotopov s výnimkou už skôr identifikovaných nepriaznivých účinkov vzniknutých následkom konania prevádzkovateľa, na

ktoré bol výslovne oprávnený v súlade s osobitným predpisom; na vode, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na ekologický, chemický alebo kvantitatívny stav vôd alebo na ekologický potenciál vôd s výnimkou nepriaznivých účinkov ustanovených v osobitnom predpise; alebo na pôde spočívajúca v znečistení pôdy predstavujúcom závažné riziko nepriaznivých účinkov na zdravie v dôsledku priameho alebo nepriameho zavedenia látok, prípravkov, organizmov alebo mikroorganizmov na pôdu, do pôdy alebo pod jej povrch.

exekúcia	Nútený výkon súdnych alebo iných rozhodnutí podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov, ktorými nemôžu byť postihnuté prostriedky tvoriace účelovú finančnú rezervu.
geologická formácia	Vyššia stratigrafická jednotka, ktorá zodpovedá perióde geologickej minulosti; je súčasťou éry a delí sa na oddelenia.
havária	Mimoriadna udalosť, ktorá spôsobí odchýlku od ustáleného prevádzkového stavu, v dôsledku čoho dôjde k úniku nebezpečných látok alebo k pôsobeniu iných ničivých faktorov, ktoré majú vplyv na život, zdravie alebo na majetok.
havarijné plánovanie	Prijatie a uplatňovanie postupov na systematickú identifikáciu a analýzu predvídateľných havarijných stavov vyplývajúcich z prevádzky úložiska kategórie A alebo spojených s touto prevádzkou, ako aj na prípravu, prehodnocovanie, aktualizáciu a precvičovanie jednotlivých situácií podľa havarijného plánu a na oboznamovanie príslušných osôb s nimi.
hlušina	Tuhý odpad alebo kal, ktorý zostáva po úprave nerastov oddeľovacími procesmi, najmä drvením, mletím, triedením podľa zrnitosti, flotáciou a inými fyzikálno-chemickými procesmi, ktoré oddeľujú cenné nerasty od menej cennej horniny.
hrádza	Inžinierska stavba vybudovaná na zachytávanie alebo udržiavanie vody alebo ťažobného odpadu v odkalisku.
hydrogeologický kolektor	Horninové teleso, ktorého pórovitosť a priepustnosť sú v porovnaní s okolitým horninovým prostredím natoľko väčšie, že gravitačná voda v ňom môže prúdiť rýchlejšie a možno z neho odoberať významnejšie množstvo podzemnej vody.

inertný ťažobný odpad	Ťažobný odpad, ktorý nepodlieha žiadnym významným fyzikálnym, chemickým alebo biologickým zmenám, je nerozpustný, nehorľavý, nie je fyzikálne alebo chemicky reaktívny alebo biologicky rozložiteľný, nepriaznivo neovplyvňuje látky, s ktorými prichádza do styku spôsobom, ktorý by mohol viesť k znečisteniu životného prostredia alebo poškodeniu zdravia ľudí; celková vylúhovateľnosť, obsah znečisťujúcich látok v odpade a ekotoxicita výluhu v takomto odpade musia byť bezvýznamné a najmä nesmú ohrozovať kvalitu povrchových vôd a podzemných vôd.
informačný systém verejnej správy	Funkčný celok zabezpečujúci cieľavedomú a systematickú informačnú činnosť prostredníctvom technických a programových prostriedkov v pôsobnosti správcu informačného systému verejnej správy podporujúci služby verejnej správy, služby vo verejnom záujme a verejné služby.
investičné a prevádzkové náklady	Náklady potrebné na zabezpečenie rekultivácie územia, na uzavretie úložiska ťažobného odpadu a po jeho uzavretí vrátane možného monitorovania alebo úpravy znečisťujúcich látok po uzavretí úložiska ťažobného odpadu, ktorých posúdenie vyhodnotia nezávislé tretie osoby s odbornou spôsobilosťou.
konkurz	Dlhodobá platobná neschopnosť dlžníka voči viacerým veriteľom (zastavenie platieb či aktivít organizácie kvôli platobnej neschopnosti) podľa zákona č. 7/2004 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
kyanid rozložiteľný slabou kyselinou	Kyanid a kyanidové zlúčeniny, ktoré sa rozkladajú slabou kyselinou pri určitej hodnote pH.
ložiskový geologický prieskum	Vyhľadávanie ekonomicky využiteľných ložísk nerastných surovín, vrátane odberu vzoriek, objemového vzorkovania, vŕtania a výkopov okrem akýchkoľvek prác potrebných na prípravu ťažby na ložisku a akýchkoľvek činností priamo spojených s existujúcou ťažobnou činnosťou.
miestne environmentálne podmienky	Charakter a stav životného prostredia v mieste situovania úložiska ťažobného odpadu a v jeho okolí, ktoré môže byť dotknuté nepriaznivými vplyvmi vyplývajúcimi z prevádzky úložiska alebo zo závažnej havárie, s osobitným zreteľom na zložky životného prostredia.
mimoriadna udalosť	Obdobie ohrozenia alebo obdobie pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti na život, zdravie alebo majetok; počas nej sa vykonávajú opatrenia na

	záchranu života, zdravia alebo majetku, na znižovanie rizík ohrozenia alebo činnosti nevyhnutné na zamedzenie šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti.
mimoriadne zhoršenie vôd	Náhle, nepredvídané a závažné zhoršenie alebo závažné ohrozenie kvality vôd spôsobené vypúšťaním odpadových vôd alebo osobitných vôd bez povolenia alebo spôsobené neovládateľným únikom znečisťujúcich látok.
monitorovanie (monitoring)	Priebežné systematické pozorovanie a vyhodnocovanie javov a parametrov v presne definovaných priestorových podmienkach a časových intervaloch; slúži na objektívne poznanie charakteristík geologického prostredia a hodnotenia jeho zmien v sledovanom priestore a sleduje sa ním vplyv činností a stavieb na geologické prostredie alebo vplyv ťažobného odpadu a úložiska ťažobného odpadu na životné prostredie, stavby a činnosti.
monitorovanie plnenia systému riadenia bezpečnosti	Prijatie a uplatňovanie postupov na periodické a systematické hodnotenie plnenia cieľov stanovených v politike prevencie závažných havárií, ako aj vhodnosti a efektívnosti zavedeného systému riadenia bezpečnosti, stanovenie mechanizmov na zisťovanie nedostatkov a na prijímanie nápravných opatrení.
najlepšia technika	Najúčinnejšia technika na dosiahnutie všeobecne vysokého stupňa ochrany životného prostredia ako celku.
najlepšia dostupná technika	Technika zodpovedajúca najúčinnejšiemu a progresívnemu stavu rozvoja činností, technológií a metód ich prevádzkovania, ktorá je ekonomicky a technicky dostupná a ktorá zabezpečuje vysoký stupeň ochrany zdravia ľudí a životného prostredia.
nebezpečná látka	Látka, zmes alebo prípravok, ktorá je nebezpečná podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 1272/2008 zo 16. decembra 2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, o zmene, doplnení a zrušení smerníc 67/548/EHS a 1999/45/ES a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 1907/2006 v platnom znení.
nebezpečný odpad	Odpad, ktorý má aspoň jednu nebezpečnú vlastnosť, ktorou môže byť výbušnosť, oxidovateľnosť, horľavosť, dráždivosť, toxicita, akútna toxicita, karcinogenosť, leptavosť, infekčnosť, toxicita pre reprodukciu, mutagenosť, schopnosť uvoľňovania akútnych toxických plynov, senzibilita a ekotoxicita; nebezpečným odpadom je aj odpad, ktorý môže vykazovať niektorú nebezpečnú vlastnosť, ktorú pôvodný odpad nevykazoval.

nerastné suroviny (nerasty)	Tuhé, kvapalné a plynné časti zemskej kôry.
neznečistená zemina	Zemina odstránená z vrchnej vrstvy horninového prostredia počas ťažobnej činnosti, ktorá nebola vystavená znečisťovaniu.
odborne spôsobilá osoba	Vedúci bane, vedúci lomu, vedúci pracovník, projektant, prípadne pracovník, ktorého organizácia určí na plnenie úloh na úseku bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky, a pracovník určený na riadenie likvidácie závažných prevádzkových nehôd, ktorý má osvedčenie alebo preukaz o odbornej spôsobilosti vydané Hlavným banským úradom alebo obvodným banským úradom.
odkalisko	Prírodné alebo umelo vybudované zariadenie na zneškodňovanie jemnozrného ťažobného odpadu, spravidla hlušiny zmiešanej s rôznym množstvom vody pochádzajúcej z úpravy nerastov a z čistenia alebo recyklácie vody z prevádzky.
odpadové vody	Vody použité v obytných, výrobných, poľnohospodárskych, zdravotníckych a iných stavbách a zariadeniach alebo v dopravných prostriedkoch, pokiaľ majú po použití zmenenú kvalitu (zloženie alebo teplotu), ako aj priesaková voda zo skládok odpadov a odkalísk.
odval	Umelo vybudované zariadenie na ukladanie tuhého ťažobného odpadu na zemskom povrchu.
opustené úložisko ťažobného odpadu	Úložisko, na ktoré sa prestal ukladať ťažobný odpad pred 1. májom 2006.
orgány štátnej správy	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy na úseku nakladania s ťažobným odpadom, Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Slovenská inšpekcia životného prostredia, okresné úrady v sídle kraja, okresné úrady, Hlavný banský úrad a obvodné banské úrady, stavebné úrady.
ornica	Humusový horizont poľnohospodárskej pôdy.

osobitné vody	Vody, ktoré sú vyhlásené za prírodné liečivé zdroje a za prírodné zdroje minerálnych stolových vôd a vody, ktoré sú vyhradenými nerastmi (mineralizované vody, z ktorých sa môžu priemyselne získavať vyhradené nerasty).
plán nakladania s ťažobným odpadom	Plán vypracovaný prevádzkovateľom na účely minimalizácie, úpravy, zhodnocovania a zneškodňovania ťažobného odpadu s prihliadnutím na zásadu trvalo udržateľného rozvoja.
plán ochrany obyvateľstva	Dokument, ktorý obsahuje úlohy, opatrenia a postupy na zabezpečenie ochrany obyvateľstva pre prípad vzniku mimoriadnej udalosti.
plán prevencie závažných havárií	Plán vypracovaný prevádzkovateľom pri nakladaní s ťažobným odpadom obsahujúci celkové ciele a zásady konania prevádzkovateľa z hľadiska predchádzania závažným haváriám.
podstatná zmena	Zmena v charaktere prevádzky alebo činnosti prevádzky alebo rozšírenie prevádzky, ktorá môže mať významné nepriaznivé účinky na ľudské zdravie alebo životné prostredie.
posúdenie stavu územia	Výsledok kvantifikovaného posúdenia stavu kontaminácie vody a pôdy a iných dostupných informácií, ktoré sa týkajú najmä ochrany životného prostredia a ľudského zdravia.
povrchový priestor	Priestor vytvorený v zemskej kôre činnosťou vykonávanou banským spôsobom; ide najmä o lom, ťažobný rez, etáž a pod.
pôda	Vrchná vrstva zemskej kôry, ktorá sa nachádza medzi podložím a povrchom, skladá sa z minerálnych častíc, organickej hmoty, vody, vzduchu a živých organizmov.
preskúmanie systému riadenia bezpečnosti	Zdokumentovanie politiky prevencie závažných havárií a systému riadenia bezpečnosti a ich potrebná aktualizácia vrcholovým manažmentom prevádzkovateľa.
prevádzkovateľ	Právnická osoba a fyzická osoba - podnikateľ zodpovedná za nakladanie s ťažobným odpadom, vrátane dočasného skladovania takéhoto odpadu, počas prevádzkovania úložiska i po jeho uzavretí.
priesaková kvapalina	Akákoľvek kvapalina presakujúca cez uložený ťažobný odpad a unikajúca z úložiska ťažobného odpadu alebo v ňom uložená vrátane znečistenej drenážnej vody, ktorá môže nepriaznivo vplyvať na životné prostredie, ak sa vhodne neupraví.

proces posudzovania vplyvov na životné prostredie	Postup, v priebehu ktorého sa hodnotia pravdepodobné vplyvy navrhovanej činnosti alebo jej zmeny na životné prostredie vrátane vplyvov na zdravie ľudí, ktorý zahŕňa vypracovanie zámeru, určenie rozsahu hodnotenia navrhovanej činnosti alebo jej zmeny, vypracovanie správy o hodnotení vplyvov navrhovanej činnosti alebo zmeny navrhovanej činnosti na životné prostredie alebo jej zmeny a záverečného stanoviska z posúdenia navrhovanej činnosti alebo jej zmeny, pričom pri všetkých fázach je zabezpečená účasť verejnosti a konzultovanie s verejnosťou a dotknutými orgánmi, a ak ide o posudzovanie vplyvov presahujúcich štátne hranice, aj s dotknutou stranou.
rašelina	Tmavohnedé až čierne rezíduum, ktoré vzniká pri rozklade a rozpade machov, trávnatých rastlín a stromov vo vlhkom a močiarnom prostredí; rašelina sa nepovažuje za nerast podľa zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov.
rekultivácia	Úprava územia ovplyvneného úložiskom ťažobného odpadu, ktorá umožní návrat do uspokojivého stavu s osobitným dôrazom na kvalitu pôdy, voľne žijúce živočíchy a voľne rastúce rastliny, prirodzené biotopy, sladkovodné ekosystémy, krajinu a vhodné využitie územia.
reštrukturalizácia	Ozdravný proces, ktorý má viesť k uzdraveniu organizácie podľa zákona č. 7/2004 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; jeho výsledkom musí byť aspoň čiastočné uspokojenie pohľadávok veriteľov.
riadenie prevádzky	Prijatie a uplatňovanie postupov a pokynov na bezpečnú prevádzku úložiska kategórie A, ako aj na zabezpečenie udržiavania súvisiacich zariadení, procesov a postupov v mieste nakladania s ťažobným odpadom vrátane dočasného zastavenia prevádzky.
riadenie zmien	Prijatie a uplatňovanie postupov na plánovanie potrebných úprav a zmien na úložisku kategórie A alebo na výstavbu nového úložiska.
riziko	Pravdepodobnosť, s ktorou dôjde za definovaných podmienok expozície k prejavu nepriaznivých vplyvov úložiska na zdravie človeka a na životné prostredie, alebo pravdepodobnosť, s ktorou dôjde k šíreniu znečisťujúcich látok do okolitého prostredia.

sanácia geologického prostredia	Práce vykonávané v horninovom prostredí, podzemnej vode a pôde, ktoré zahŕňajú špeciálne technologické postupy zamerané na odstránenie, zníženie alebo izoláciu vplyvov ľudskej činnosti a geodynamických javov na životné prostredie.
správny delikt	Protiprávne konanie, ktorého znaky ustanovuje zákon č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného odpadu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a za ktoré správny orgán ukladá sankcie ustanovené administratívno-právnou normou.
systém environmentálneho manažérstva	Súčasť celkového systému riadenia, ktorá zahrňuje organizačnú štruktúru, plánovacie činnosti, zodpovednosti, praktiky, postupy, procesy a zdroje pre vytvorenie, uplatňovanie, dosahovanie, preskúmavanie a udržiavanie environmentálnej politiky.
systém riadenia bezpečnosti	Súčasť celkového riadiaceho systému prevádzkovateľa, ktorý obsahuje opatrenia na úložisku kategórie A vrátane príslušných zdrojov, štruktúr a riadiacich postupov na stanovenie a plnenie politiky prevencie závažných havárií.
štátny dozor	Dozor nad dodržiavaním povinností právnických osôb a fyzických osôb - podnikateľov podľa zákona č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného odpadu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných na jeho vykonanie a povinností vyplývajúcich z rozhodnutí vydaných na jeho základe.
ťažobná činnosť	Banská činnosť a činnosť vykonávaná banským spôsobom, ako aj ťažba, úprava a skladovanie rašeliny.
ťažobný odpad	Odpad, ktorý vzniká pri prieskume, otváraní, príprave, dobývaní ložísk nerastov a pri prevádzke v lomoch vrátane úpravy, zušľachtovania a skladovania nerastov vykonávaných v súvislosti s ich dobývaním, ako aj pri ťažbe, úprave a skladovaní rašeliny.
ťažobný priemysel	Zariadenia, právnické osoby a fyzické osoby - podnikatelia, ktorí vykonávajú povrchovú alebo podzemnú ťažbu nerastných surovín na komerčné účely vrátane ťažby pomocou hlbinných vrtov, ako aj na úpravu vyťaženého materiálu.
účelová finančná rezerva	Prostriedky, ktoré sa použijú na uzavretie úložiska ťažobného odpadu, jeho monitorovanie po jeho uzavretí, na rekultiváciu úložiska ťažobného odpadu a rekultiváciu územia ovplyvneného úložiskom.

úložisko ťažobného odpadu	Miesto alebo zariadenie určené na zhromažďovanie alebo na ukladanie ťažobného odpadu v tuhom stave, kvapalnom stave, roztoku alebo v suspenzii; za úložisko ťažobného odpadu sa považuje odval a odkalisko.
úprava	Mechanický, fyzikálny, biologický, tepelný alebo chemický proces alebo kombinácia procesov vykonávaných na nerastoch vrátane práce lomov s cieľom ťažby nerastov, zmeny ich veľkosti a vrátane ich triedenia, oddeľovania a lúhovania, ako aj opätovnej úpravy predtým nevyužívaného ťažobného odpadu, okrem tavenia, procesov tepelnej výroby (iných ako pálenie vápencov) a metalurgických procesov.
uzavreté úložisko ťažobného odpadu	Úložisko, na ktorom príslušný orgán vykonal záverečnú miestnu ohliadku, vyhodnotil všetky správy a podklady predložené prevádzkovateľom, potvrdil, že územie ovplyvnené úložiskom bolo rekultivované a vydal rozhodnutie o uzavretí úložiska.
verejnoscť	Jedna fyzická osoba, právnická osoba alebo viac fyzických osôb, alebo právnických osôb, ich organizácie alebo skupiny.
vnútorný havarijný plán	Plánované opatrenia, ktoré sa majú v prípade závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti vykonať na mieste nakladania s ťažobným odpadom.
vodný recipient	Povrchová voda, podzemná voda, brakické vody a pobrežná voda podľa zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov.
vonkajší havarijný plán	Plán ochrany obyvateľstva, ktorý obsahuje opatrenia na ochranu obyvateľstva v oblasti ohrozenia, ktoré je potrebné vykonať mimo miesta nakladania s ťažobným odpadom v prípade závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti, ako aj väzbu na vnútorný havarijný plán.
výdavky	Náklady na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie zdaniteľných príjmov preukázateľne vynaložené, zaúčtované alebo zaevidované.
výkop	Zárez do zemskej kôry so stabilným úklonom bokov, ktorého dĺžka presahuje hĺbku a šírka dna je najmenej 0,6 m.
zainteresovaná verejnoscť	Verejnoscť, ktorá je alebo môže byť dotknutá environmentálnym rozhodovaním v prípade prevencie závažných havárií a pri povoľovaní úložísk ťažobného

odpadu, alebo ktorá má na takomto konaní záujem; za verejnosť, ktorá má na takomto konaní záujem, sa považuje právnická osoba podporujúca ochranu životného prostredia.

závažná havária	Udalosť počas nakladania s ťažobným odpadom na ktoromkoľvek úložisku, ktorá vedie bezprostredne alebo následne k vážnemu ohrozeniu alebo poškodeniu zdravia ľudí alebo životného prostredia priamo na mieste nakladania s ťažobným odpadom alebo mimo neho.
zložky životného prostredia	Anorganické zložky (atmosféra, hydrosféra, litosféra a pedosféra) a organické zložky (biosféra).
znečisťovanie	Priame alebo nepriame zavádzanie látok, vibrácií, tepla alebo hluku ľudskou činnosťou do ovzdušia, vody alebo pôdy, ktoré môže byť škodlivé pre ľudské zdravie, môže negatívne ovplyvňovať kvalitu životného prostredia alebo majetok, môže znehodnocovať priaznivý stav životného prostredia alebo môže narušiť iné oprávnené využívanie životného prostredia.
znečisťujúca látka v ovzduší	Akákoľvek látka prítomná v ovzduší alebo vnášaná do ovzdušia, ktorá má alebo môže mať škodlivé účinky na zdravie ľudí alebo na životné prostredie ako celok.
znečisťujúca látka vo vode	Akákoľvek látka, ktorá je schopná spôsobiť znečistenie; znečisťujúce látky sú najmä látky uvedené v zákone č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov.
živnostenské oprávnenie	Oprávnenie prevádzkovať sústavnú činnosť samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku podľa zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.
životné prostredie	Všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov vrátane človeka a je predpokladom ich ďalšieho vývoja.

2.2. Úložiská a ich kategorizácia

Úložisko

Za úložisko ťažobného odpadu sa považuje miesto alebo zariadenie určené na zhromažďovanie alebo na ukladanie odpadu alebo už existujúci odval a odkalisko. Odvalom je umelo vybudované zariadenie na ukladanie tuhého ťažobného odpadu na zemskom povrchu, odkaliskom je prírodné alebo umelo vybudované zariadenie na zneškodňovanie jemnozrnného ťažobného odpadu, spravidla hlušiny zmiešanej s rôznym množstvom vody pochádzajúcej z úpravy nerastov a z čistenia alebo recyklácie vody z prevádzky (§ 4 zákona č. 514/2008 Z. z.). Miesto je vymedzené rozlohou parcely určenej ako ostatná plocha, napr. vyňatej z fondu poľnohospodárskej alebo lesnej pôdy.

Miesto alebo zariadenie určené na zhromažďovanie alebo na ukladanie ťažobného odpadu sa stáva úložiskom, po „administratívnom“ schválení (kategorizácia odpadu, plán nakladania, povolenie na zriadenie a užívanie úložiska (§ 7 zákona č. 514/2008 Z. z.)), až keď sa na jeho území zhromažďuje alebo ukladá ťažobný odpad v lehotách podľa kategórie ukladaného odpadu (§ 4 zákona č. 514/2008 Z. z.):

- okamžite po začatí zhromažďovania alebo ukladania ťažobného odpadu, ak ide o úložisko kategórie A alebo o úložisko na ukladanie ťažobného odpadu, ktorý je kategorizovaný ako nebezpečný odpad podľa osobitného predpisu (zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch) v pláne nakladania s ťažobným odpadom,
- po šiestich mesiacoch od zhromažďovania alebo od ukladania ťažobného odpadu, ak ide o úložisko určené na ukladanie neočakávane vytvoreného ťažobného odpadu, ktorý je kategorizovaný ako nebezpečný odpad podľa osobitného predpisu (zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch),
- po jednom roku od zhromažďovania alebo od ukladania ťažobného odpadu, ak ide o úložisko určené na ukladanie ťažobného odpadu, ktorý nie je nebezpečný a nie je inertný,
- po troch rokoch od zhromažďovania alebo od ukladania ťažobného odpadu, ak ide o úložisko určené na ukladanie neznečistenej zeminy, ťažobného odpadu, ktorý nie je nebezpečný a vznikol pri prieskume, ťažobného odpadu pochádzajúceho z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny a inertného ťažobného odpadu.

Súčasťou úložiska je aj hrádza alebo iný objekt, ktorý slúži na uzavretie, zachytávanie, udržiavanie ťažobného odpadu, alebo plní inú podpornú funkciu pre úložisko. Hrádzou je inžinierska stavba vybudovaná na zachytávanie alebo udržiavanie vody alebo ťažobného odpadu v odkalisku.

Čo nie je úložisko

Za úložisko sa nepovažujú vydobyté priestory po ťažbe nerastov, do ktorých sa ťažobný odpad znova ukladá na účel ich zhodnotenia najmä na rekultiváciu alebo na stavebné účely (§ 4 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Za takéto priestory je možné považovať vydobyté úseky ťažobných blokov v hlbinej bani, kde ťažobný odpad slúži ako základka, alebo sú ním rekultivované prejavy poddolovania v závalových pásmach rudných ale aj nerudných ložísk ťažených hlbinným spôsobom.

Nesprávne sú zaradované medzi úložiská vyťažené priestory najmä pri ložiskách štrkov a štrkopieskov, také priestory, kde sa odpad (ílový kal) po praní vypúšťa do vyťažených „štrkovísk“.

Kategorizácia úložísk

Úložiská sa kategorizujú na:

- úložiská kategórie A a
- úložiská kategórie B

podľa druhu, množstva a vlastností ukladaných ťažobných odpadov, umiestnenia úložiska, miestnych environmentálnych podmienok a rizika vzniku závažnej havárie (§ 4 ods. 9 zákona č. 514/2008 Z. z.). Vo všeobecnosti úložiská kategórie A zahŕňajú také odvaly a odkaliská, ktoré v dôsledku svojej veľkosti a umiestnenia, obsahu nebezpečných odpadov alebo obsahu nebezpečných látok, alebo prípravkov, môžu mať negatívny vplyv na životné prostredie, alebo môžu byť rizikové z hľadiska vzniku závažnej havárie. Ostatné úložiská sú v menej prísnej kategórii B. Úložisko do kategórie A alebo kategórie B zaradí príslušný orgán na základe žiadosti postupom, ktorý upravuje § 4 zákona č. 514/2008 Z. z.

Žiadosť na zaradenie úložiska do príslušnej kategórie prevádzkovateľ nového úložiska podáva ešte pred jeho povolením. Príslušný orgán zaradí úložisko do príslušnej kategórie do 3 mesiacov od doručenia žiadosti.

Postup kategorizácie úložiska

Zaradenie úložiska do zodpovedajúcej kategórie pozostáva z troch základných krokov:

1. krok - predloženie žiadosti o zaradenie úložiska do príslušnej kategórie príslušnému orgánu štátnej správy na úseku nakladania s ťažobným odpadom (§ 4 ods. 10 zákona č. 514/2008 Z. z.), t. j. obvodnému banskému úradu alebo okresnému úradu.

Žiadosť o zaradenie úložiska do zodpovedajúcej kategórie musí obsahovať tieto údaje:

- názov právnickej osoby alebo obchodné meno fyzickej osoby - podnikateľa, sídlo, identifikačné číslo,
- údaje o úložisku a jeho umiestnení, najmä názov úložiska podľa názvu obce (katastra), na ktorej

území sa nachádza podstatná časť úložiska, druh úložiska (odval/odkalisko), jeho plánovanú kapacitu, umiestnenie s ohľadom na konfiguráciu terénu, súradnice stredového bodu v JTSK, geologické, hydrogeologické a hydrologické pomery,

- opis charakteru, vlastností a kategórie ťažobného odpadu (t. j. zaradenie odpadu podľa Katalógu odpadov – skupina, podskupina, druh, číslo, kategória – N alebo O – podľa vyhlášky MŽP SR č. 365/2015 Z. z., Katalóg odpadov) ukladaného na úložisko, technológiu ukladania a údaje o spôsobe prevádzkovania úložiska,
- opis životného prostredia v okolí úložiska, najmä údaje o zložkách životného prostredia chránených podľa osobitných predpisov (t. j. napr. oblasť vyžadujúca osobitnú ochranu ovzdušia podľa zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší, chránené územia prírody podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, ochranné pásmo vodárenských zdrojov podľa zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách, ochranné pásmo prírodných liečivých vôd, prírodných liečivých kúpeľov, kúpeľných miest a prírodných minerálnych vôd podľa zákona č. 538/2005 Z. z. a podobne), ktoré by mohli byť ohrozené prevádzkou úložiska alebo v prípade vzniku závažnej havárie,
- údaje o riziku vyplývajúcom z umiestnenia úložiska počas jeho prevádzky i po jeho uzavretí. Riziko je definované ako pravdepodobnosť, s ktorou dôjde za definovaných podmienok expozície k prejavu nepriaznivých vplyvov úložiska na zdravie človeka a na životné prostredie, alebo pravdepodobnosť, s ktorou dôjde k šíreniu znečisťujúcich látok do okolitého prostredia (§ 2 písm. h) zákona č. 514/2008 Z. z.).

2. krok – výzva na doplnenie žiadosti a doplnenie ďalších údajov k žiadosti, ktoré potrebuje príslušný orgán na zaradenie úložiska do zodpovedajúcej kategórie

Po obdržaní žiadosti príslušný orgán posúdi jej kompletnosť, či žiadosť obsahuje všetky náležitosti, ktoré ustanovuje v § 4 ods. 10 zákona č. 514/2008 Z. z. Ak príslušný orgán zistí, že žiadosť je neúplná, vyzve prevádzkovateľa na odstránenie všetkých nedostatkov.

Ak údaje uvedené v žiadosti sú kompletné, ale aj napriek tomu príslušný orgán nemôže jednoznačne zaradiť úložisko do zodpovedajúcej kategórie, môže požiadať prevádzkovateľa o poskytnutie doplňujúcich údajov.

3. krok – rozhodnutie príslušného orgánu o zaradení úložiska do zodpovedajúcej kategórie

Príslušný orgán zaradí úložisko do kategórie A, ak spĺňa niektoré z týchto kritérií:

- ak na základe hodnotenia rizika, najmä s prihliadnutím na súčasnú a plánovanú veľkosť úložiska, jeho umiestnenie a vplyv na životné prostredie, môže zlyhanie alebo nesprávne prevádzkovanie úložiska, najmä zrútenie alebo zosuv odvalu, prerazenie hrádze odkaliska, viesť k závažnej havárii,
- ak sa na úložisko ukladá ťažobný odpad kategorizovaný ako nebezpečný odpad podľa osobitného predpisu (zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch) v množstve presahujúcom ustanovenú prahovú hodnotu alebo,

-
- ak sa na úložisku nachádzajú alebo budú nachádzať chemické látky alebo chemické prípravky klasifikované ako nebezpečné podľa osobitného predpisu (zákon č. 67/2010 Z. z. o podmienkach uvedenia chemických látok a chemických zmesí na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov (chemický zákon) v znení neskorších predpisov) v množstve presahujúcom ustanovenú prahovú hodnotu.

Ak úložisko nespĺňa podmienky na zaradenie do kategórie A, príslušný orgán ho zaradí do kategórie B. Právoplatné rozhodnutie o zaradení úložiska do zodpovedajúcej kategórie zašle príslušný orgán prevádzkovateľovi.

Kritéria pre zaradenie úložiska do kategórie A

Podrobnosti týkajúce sa kategorizácie úložísk boli ustanovené v rozhodnutí komisie Európskych spoločenstiev č. 2009/337/ES z 20. apríla 2009 o stanovení kritérií na klasifikáciu zariadení na nakladanie s odpadmi v súlade s prílohou III k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu. Spôsob, ako sa vykonáva kategorizácia úložiska, upravuje aj vykonávacia vyhláška MŽP SR č. 255/2010 Z. z. k zákonu č. 514/2008 Z. z., prostredníctvom ktorej bolo do právneho poriadku SR transponované rozhodnutie č. 2009/337/ES.

Úložisko ťažobných odpadov sa zaradí do kategórie A na základe týchto kritérií:

- kritérium 1 – hodnotenie rizika vzniku závažnej havárie,
- kritérium 2 – prítomnosť nebezpečných odpadov v ťažobnom odpade,
- kritérium 3 – prítomnosť nebezpečných chemických látok alebo nebezpečných chemických prípravkov v ťažobnom odpade.

Kritérium 1 – hodnotenie rizika vzniku závažnej havárie

Hodnotenie zahŕňa:

- **konštrukčnú celistvosť** – úložisko musí byť navrhnuté tak, aby nedochádzalo k úniku ťažobného odpadu mimo jeho hraníc, úložisko musí byť spôsobilé udržať ťažobný odpad. Porušenie konštrukčnej celistvosti je chápané ako akékoľvek porušenie mechanickej stability príslušného úložiska,
- **nesprávne prevádzkovanie** – je prevádzkovanie úložiska, ktoré môže viesť k závažnej havárii v dôsledku zlyhania opatrení na ochranu životného prostredia a nesprávneho alebo nedostatočného riadenia úložiska.

Úložisko sa zaradí do kategórie A, ak by predpokladané krátkodobé alebo dlhodobé následky závažnej havárie z dôvodu porušenia konštrukčnej celistvosti alebo nesprávneho prevádzkovania úložiska mohli viesť k:

- nezanedbateľným stratám na životoch,
- vážnemu ohrozeniu zdravia ľudí,
- vážnemu ohrozeniu životného prostredia.

Hodnotenie možného nebezpečenstva sa vzťahuje na celý životný cyklus úložiska, t. j. aj na fázu po jeho uzavretí. Následky zlyhania v dôsledku porušenia konštrukčnej celistvosti alebo nesprávneho prevádzkovania úložiska sa posúdia v súlade s týmito požiadavkami

- Potenciál strát na životoch a ohrozenie zdravia ľudí sa považuje za zanedbateľný alebo menej vážny, ak sa osoby, iné ako zamestnanci pracujúci na úložisku, nebudú trvale zdržiavať v ohrozenom území. Zranenia vedúce k zdravotnému postihnutiu alebo chronickým ochoreniam sa považujú za vážne ohrozenie zdravia ľudí.
- Potenciálne ohrozenie životného prostredia sa považuje za zanedbateľné alebo menej vážne, ak:
 - sa účinok možného zdroja znečistenia v krátkom čase výrazne zníži,
 - zlyhanie nevedie k trvalému alebo dlhodobému poškodeniu životného prostredia,
 - postihnuté životné prostredie je možné uviesť do pôvodného stavu obnovením a sanáciou menšieho rozsahu.
- Pri stanovení potenciálu strát na životoch a ohrozenia zdravia ľudí alebo životného prostredia sa posúdi rozsah možných vplyvov s ohľadom na príčinnú súvislosť **zdroj – dráha – receptor**.

Ak medzi zdrojom a receptorom neexistuje príčinná súvislosť, potom nie je možné na základe tejto podmienky zaradiť úložisko do kategórie A.

V prípade **porušenia konštrukčnej celistvosti hrádze odkaliska** sa považujú ľudské životy za ohrozené, ak výška unikajúcej vody alebo kalu je minimálne 0,7 m nad úrovňou terénu, alebo ak rýchlosť vody alebo kalu presiahne $0,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Posúdenie potenciálu strát na životoch a ohrozenia zdravia ľudí zahŕňa minimálne tieto faktory:

- veľkosť a vlastnosti odkaliska vrátane jeho konštrukčného riešenia,
- množstvo a kategória ťažobných odpadov v odkalisku a ich fyzikálne a chemické vlastnosti,
- umiestnenie odkaliska vrátane spôsobu ukladania odpadov,
- dobu príchodu možnej prielomovej vlny vody alebo kalu do obývanej oblasti,
- rýchlosť šírenia prielomovej vlny,
- predpokladanú výšku prielomovej vlny,
- rýchlosť stúpania prielomovej vlny,
- všetky ostatné faktory týkajúce sa umiestnenia odkaliska, ktoré môžu ovplyvniť potenciál strát na životoch alebo ohrozenia zdravia ľudí.

V prípade **zosuvov na odvaloch** sa za možné ohrozenie ľudského života považuje každá pohybujúca sa masa odpadu, v dosahu ktorej sa nachádzajú ľudia. Posúdenie potenciálu strát na životoch a ohrozenia zdravia ľudí zahŕňa minimálne tieto faktory:

- veľkosť a vlastnosti odvalu vrátane jeho konštrukčného riešenia,
- množstvo ťažobných odpadov v odvale a ich fyzikálne a chemické vlastnosti,
- uhol sklonu odvalu alebo generálneho svahu odvalu,
- potenciál akumulácie priesakovej kvapaliny v odvale,
- stabilitu podložia,
- topografiu,
- blízkosť vodných zdrojov, stavieb, budov a pod.,
- banské diela,
- všetky ostatné faktory týkajúce sa umiestnenia odvalu, ktoré môžu významne prispieť k riziku, ktoré odval predstavuje.

Kritérium 2 – prítomnosť nebezpečných odpadov v ťažobnom odpade

Zaradenie úložiska do kategórie A z hľadiska prítomnosti nebezpečných odpadov (t. j. odpadov kategórie N podľa Katalógu odpadov) v ťažobnom odpade závisí od podielu nebezpečného odpadu v ťažobnom odpade.

Percentuálne zastúpenie nebezpečného odpadu v úložisku (hmotnostné % sušiny) sa vypočíta ako podiel nebezpečného odpadu a celkového množstva ťažobných odpadov na úložisku (P).

Vychádza sa z celkového množstva ťažobného odpadu na konci plánovanej prevádzky úložiska a podielu nebezpečného odpadu v ňom, pričom sa postupuje takto:

Prahová hodnota*	Zaradenie úložiska
P > 50 %	Úložisko sa zaradí do kategórie A
P = 5 - 50 %	Úložisko sa zaradí do kategórie A, v odôvodnených prípadoch sa môže zaradiť aj do kategórie B**
P < 5 %	Úložisko sa zaradí do kategórie B

* Prahová hodnota vyjadrená ako percentuálne zastúpenie nebezpečného odpadu v ťažobných odpadoch (hmotnostné percentá, sušina).

** Odôvodnený prípad nastane, ak hodnotenie rizika podľa § 4 ods. 12 písm. a) zákona č. 514/2008 Z. z. nepreukáže riziko vyplývajúce z ťažobného odpadu kategorizovaného ako nebezpečný odpad na úložisku, a to ani pri havarijných scenároch.

Kritérium 3 – prítomnosť nebezpečných chemických látok alebo nebezpečných chemických prípravkov v ťažobnom odpade

Zaradenie úložiska do kategórie A z hľadiska prítomnosti nebezpečných chemických látok alebo chemických prípravkov (t. j. látok klasifikovaných ako nebezpečné podľa zákona č. 67/2010 Z. z. –

napr. oxidujúce, výbušné, horľavé, jedovaté, žieravé, senzibilizujúce, karcinogénne, mutagénne látky, látky poškodzujúce reprodukciu a látky nebezpečné pre životné prostredie) v ťažobnom odpade závisí od podielu nebezpečných chemických látok alebo chemických prípravkov v ťažobnom odpade.

Pre plánované odkaliská sa pri hodnotení, či je splnené tretie kritérium, použije táto metodika:

- vykoná sa inventarizácia látok a prípravkov, ktoré sa používajú pri úprave nerastov, a ktoré sa ukladajú spolu s hlušinou na odkalisko,
- pre každú látku a prípravok sa stanovia ročné množstvá použité v procese úpravy, pre každý rok plánovanej doby prevádzky odkaliska,
- pre každú látku a prípravok sa určí, či je nebezpečnou látkou alebo prípravkom v zmysle zákona č. 67/2010 Z. z.,
- vypočíta sa ročný prírastok akumulovanej vody (Q_i) v odkalisku pre každý rok plánovanej prevádzky podľa podmienok ustáleného stavu podľa vzorca:

$$Q_i = (M_i / D) * P,$$

kde:

Q_i = ročný prírastok vody akumulovanej v odkalisku [$m^3 \cdot rok^{-1}$] počas roka „i“,

M_i = ročné množstvo hlušiny uloženej do odkaliska [$t \text{ sušiny} \cdot rok^{-1}$] počas roka „i“,

D = priemerná objemová hmotnosť suchej uloženej hlušiny [$t \cdot m^{-3}$],

P = priemerná pórovitosť uloženej hlušiny definovaná ako pomer objemu pórov k celkovému objemu uloženej hlušiny.

Pozn.: Ak nie sú dostupné presné údaje, použijú sa štandardné hodnoty:

$D = 1,4 \text{ t} \cdot m^{-3}$ pre objemovú hmotnosť suchej hlušiny a

$P = 0,5$ pre priemernú pórovitosť sedimentovanej hlušiny.

- vypočíta sa maximálna ročná koncentrácia (C_{max}) pre každú nebezpečnú chemickú látku a nebezpečný chemický prípravok vo vodnej fáze podľa vzorca:

$$C_{max} = S_i / Q_i,$$

kde:

S_i = ročné množstvo každej látky a prípravku, ktoré sú klasifikované ako nebezpečná chemická látka alebo nebezpečný chemický prípravok a sú vypúšťané do odkaliska počas roka „i“,

Q_i = ročný prírastok vody akumulovanej v odkalisku [$m^3 \cdot rok^{-1}$] počas roka „i“.

Ak sa na základe stanovenia maximálnych ročných koncentrácií (C_{max}) považuje vodná fáza za „nebezpečnú“ podľa zákona č. 67/2010 Z. z., odkalisko sa zaradí do kategórie A (t. j. ak dôjde k prekročeniu koncentračných limitov stanovených v „Zozname nebezpečných látok“ – príloha č. 1

výnosu MH SR č. 2/2005 na vykonanie zákona č. 163/2001 Z. z. o chemických látkach a chemických prípravkoch).

Pre odkaliská v prevádzke sa pri hodnotení, či je splnené tretie kritérium, použije tá istá metodika ako pre plánované odkaliská, alebo sa použijú výsledky chemickej analýzy vody a tuhého odpadu nachádzajúceho sa v odkalisku. Ak sa vodná fáza a jej obsah posúdia ako nebezpečný prípravok podľa zákona č. 67/2010 Z. z., úložisko sa zaradí do kategórie A. Pri činných odkaliskách sa postupuje buď podľa vyššie popísaného postupu, alebo sa vykoná chemická analýza vody a tuhého odpadu nachádzajúceho sa v odkalisku. Ak sa vodná fáza považuje za nebezpečnú podľa osobitných predpisov (zákon č. 67/2010 Z. z.), odkalisko sa zaradí do kategórie A.

V prípade použitia **technológie lúhovania kovov na odvaloch** vykoná sa kontrola nebezpečných látok pri uzatvorení úložiska na základe zoznamu použitých lúhovacích chemických látok a chemických prípravkov a zvyškových koncentrácií týchto lúhovacích chemických látok a chemických prípravkov v drenáži po ukončení lúhovania. Ak sa tieto výluhy považujú za nebezpečné podľa osobitných predpisov (zákon č. 67/2010 Z. z.), odval sa zaradí do kategórie A. Uvedený postup sa týka odvalov, ktoré sú v prevádzke.

Kategorizácia úložiska na základe prítomnosti nebezpečných odpadov v ťažobnom odpade a prítomnosti nebezpečných chemických látok alebo nebezpečných chemických prípravkov v ťažobnom odpade sa neuplatňuje v prípade úložísk inertných ťažobných odpadov alebo neznečistenej zeminy.

Opis vlastností odpadu

Zaradenie ťažobného odpadu do príslušnej kategórie odpadov musí vychádzať z čo najpresnejšej charakterizácie odpadu. Ťažobný odpad, ktorý sa má ukladať na úložisko, má byť v pláne nakladania charakterizovaný takým spôsobom, aby sa získali údaje potrebné na zabezpečenie dlhodobej fyzikálnej a chemickej stability úložiska, a aby sa predišlo závažným haváriám. Opis vlastností ťažobného odpadu by mal uľahčiť určenie možnosti nakladania s ním a navrhnutie potrebných opatrení na zníženie rizika s cieľom ochrany zdravia ľudí a životného prostredia.

Opisu vlastností odpadu sa dotýka príloha č. 1 zákona č. 514/2008 Z. z. a obsahuje tieto požiadavky:

- Opis očakávaných fyzikálnych a chemických vlastností ťažobného odpadu, ktorý má byť krátkodobo alebo dlhodobo ukladaný na úložisko, najmä údaje o jeho stabilite za miestnych atmosférických meteorologických podmienok na zemskom povrchu, berúc do úvahy druh ťaženého nerastu a povahu nadložných a podložných hornín a hlušiny, ktoré sa premiestňujú a ukladajú na úložisko počas banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej banským spôsobom.
- Zaradenie odpadu podľa všeobecných predpisov o odpadoch (zaradenie odpadu podľa Katalógu odpadov - vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 365/2015 Z. z.) s osobitným dôrazom na jeho nebezpečné vlastnosti.

-
- Opis chemických látok a chemických prípravkov, ktoré sa majú používať pri úprave nerastov, a ich stability.
 - Opis metódy (technológie) ukladania ťažobných odpadov na úložisko.
 - Systém prepravy ťažobných odpadov, ktorý sa má použiť.

Podrobnosti týkajúce sa opisu vlastností odpadu boli ustanovené v rozhodnutí Komisie Európskych spoločenstiev č. 2009/360/ES z 30. apríla 2009, ktorým sa dopĺňajú technické požiadavky na opis vlastností ťažobného odpadu ustanovené v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu (Ú. v. EÚ L 110/48 – 51, 1. 5. 2009). Prostredníctvom vyhlášky MŽP SR č. 255/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, bolo uvedené rozhodnutie transponované do právneho poriadku Slovenskej republiky.

Miera podrobnosti údajov pri opise vlastností odpadu sa prispôsobuje druhu odpadu, možným environmentálnym rizikám a druhu úložiska, do ktorého je odpad určený.

Pri opise vlastností odpadu sa vychádza z týchto údajov:

- podkladové údaje,
- geologická charakteristika ložiska v mieste ťažby nerastu alebo rašeliny,
- druh ťažobného odpadu a plánovaný spôsob nakladania s ťažobným odpadom,
- geotechnické správanie ťažobného odpadu,
- geochemické vlastnosti a správanie ťažobného odpadu.

Podrobnejšia charakteristika jednotlivých údajov potrebných pri opise vlastností ťažobného odpadu je uvedená v kapitole „2.3. Plán nakladania s ťažobným odpadom“.

Ťažobný odpad podliehajúci testovaniu

Pri spracovávaní plánu nakladania je vo všeobecnosti testovanie odpadu potrebné vtedy, keď nedisponujeme dostatočným množstvom údajov pre kategorizáciu úložiska, možných vplyvov úložiska na životné prostredie či návrh zmierňovacích opatrení a monitoringu.

Zjednodušene povedané je to najmä vtedy, keď úložisko patrí do kategórie A, alebo panujú pochybnosti o jeho zaradení do príslušnej kategórie. Miera podrobnosti údajov – to je počet vzoriek a rozsah stanovení, ktoré sa majú zozbierať, majú byť prispôbené typu odpadu, možným environmentálnym rizikám a typu úložiska.

V prípade, že sú údaje potrebné na opis vlastností nepostačujúce alebo chýbajú, je potrebné odobrať vzorky ťažobného odpadu. Odber vzoriek sa riadi plánom odberu vzoriek vypracovaným v súlade s požiadavkami slovenských technických noriem.

Plán odberu vzoriek musí byť vypracovaný tak, aby v ňom boli zahrnuté tieto informácie:

- účel zberu údajov,
- požiadavky na počet vzoriek, druh a rozsah skúšok (testov),
- miesta odberu vzoriek vrátane odberu vzoriek z vrtného jadra, ťažobnej steny, dopravníkového pásu, odvalu, odkaliska alebo iného náležiteho miesta,
- postupy a odporúčania týkajúce sa počtu, veľkosti, objemu, opisu vzoriek a nakladania s nimi.

Testovaním ťažobného odpadu sledujeme najmä 2 skupiny vlastností odpadu:

- geotechnické vlastnosti ťažobného odpadu,
- geochemické vlastnosti a správanie ťažobného odpadu.

Určenie geotechnických vlastností ťažobného odpadu zahŕňa určenie vhodných parametrov na hodnotenie fyzikálnych vlastností ťažobného odpadu s ohľadom na druh úložiska, na ktoré je odpad určený. Pri hodnotení je potrebné zohľadniť tieto parametre: zrnitosť, plasticita, objemová hmotnosť a vlhkosť, stupeň zhutnenia, šmyková pevnosť, priepustnosť a pórovitosť, stlačiteľnosť a konsolidácia.

Určenie geochemických vlastností a správania sa ťažobného odpadu zahŕňa určenie chemických a mineralogických vlastností ťažobného odpadu a akýchkoľvek chemických látok a chemických prípravkov, ktoré v ťažobnom odpade zostávajú.

Pravdepodobné chemické zloženie drenážnych vôd počas celého obdobia prevádzky a pre každý druh odpadu s ohľadom na plánovaný spôsob nakladania s ním sa opiera:

- o hodnotenie vylúhovateľnosti kovov, oxidových aniónov a solí počas určitého obdobia pomocou testu vylúhovania v závislosti od pH alebo perkolačného testu (test vylúhovateľnosti) alebo dlhodobého testu vylúhovania alebo iného vhodného testovania,
- pri odpade s obsahom sulfidov o výsledky statických alebo kinetických testov s cieľom určiť kyselinotvorný potenciál vzniku kyslých výluhov a vylúhovateľnosti kovov.

Ťažobný odpad nepodliehajúci testovaniu

Testovanie ťažobného odpadu nie je potrebné vykonať, ak:

- ťažobný odpad je na zozname inertných ťažobných odpadov (podľa prílohy č. 1 vykonávacej vyhlášky MŽP SR č. 255/2010 Z. z. k zákonu č. 514/2008 Z. z.),
- všetky nevyhnutné informácie pre opis vlastností odpadu (údaje o chemických a fyzikálnych vlastnostiach materiálov a tiež o potenciálnom environmentálnom riziku) sú známe a primerane overené.

Zoznam ťažobných odpadov vybraných z prílohy č. 1 k vyhláške MŽP SR č. 365/2015 Z. z. (Katalóg odpadov)

01 ODPADY POCHÁDZAJÚCE Z GEOLOGICKÉHO PRIESKUMU, ŤAŽBY, ÚPRAVY A ĎALŠIEHO SPRACOVANIA NERASTOV A KAMEŇA

01 01 ODPADY Z ŤAŽBY NERASTOV

01 01 01 odpad z ťažby rudných nerastov **O**

01 01 02 odpad z ťažby nerudných nerastov **O**

01 03 ODPADY Z FYZIKÁLNEHO A CHEMICKÉHO SPRACOVANIA RUDNÝCH NERASTOV

01 03 04 kyslá hlušina zo spracovania sírnej rudy **N**

01 03 05 iná hlušina obsahujúca nebezpečné látky **N**

01 03 06 hlušina iná ako uvedená v 01 03 04 a 01 03 05 **O**

01 03 07 iné odpady obsahujúce nebezpečné látky z fyzikálneho a chemického spracovania rudných nerastov **N**

01 03 08 prachový a práškový odpad iný ako uvedený v 01 03 07 **O**

01 03 09 červený kal z výroby oxidu hlinitého iný ako odpady uvedené v 01 03 10 **O**

01 03 10 červený kal z výroby oxidu hlinitého obsahujúci nebezpečné látky, iný ako odpad uvedený v 01 03 07 **N**

01 03 99 odpady inak nešpecifikované

01 04 ODPADY Z FYZIKÁLNEHO A CHEMICKÉHO SPRACOVANIA NERUDNÝCH NERASTOV

01 04 07 odpady obsahujúce nebezpečné látky z fyzikálneho a chemického spracovania nerudných nerastov **N**

01 04 08 odpadový štrk a drvené horniny iné ako uvedené v 01 04 07 **O**

01 04 09 odpadový piesok a íly **O**

01 04 10 prachový a práškový odpad iný ako uvedený v 01 04 07 **O**

01 04 11 odpady zo spracovania potaše a kamennej soli iné ako uvedené v 01 04 07 **O**

01 04 12 hlušina a iné odpady z prania a čistenia nerastov iné ako uvedené v 01 04 07 a v 01 04 11 **O**

01 04 13 odpady z rezania a pílenia kameňa iné ako uvedené v 01 04 07 **O**

01 04 99 odpady inak nešpecifikované **O**

01 05 VRTNÉ KALY A INÉ VRTNÉ ODPADY

01 05 04 vrtné kaly a odpady z vodných vrtov **O**

01 05 05 vrtné kaly a vrtné odpady obsahujúce olej **N**

01 05 06 vrtné kaly a iné vrtné odpady obsahujúce nebezpečné látky **N**

- 01 05 07 vrtné kaly a odpady z vrtoŧ s obsahom barytu iné ako uvedené v 01 05 05 a 01 05 06 ●
- 01 05 08 vrtné kaly a odpady z vrtoŧ s obsahom chloridov iné ako uvedené v 01 05 05 a 01 05 06 ●
- 01 05 99 odpady inak nešpecifikované ●

N – nebezpečné odpady,

O – ostatné odpady

2.3. Plán nakladania s ťažobným odpadom

Povinnosť vypracovať plán nakladania s ťažobným odpadom pred začatím prevádzky, predložiť ho na schválenie príslušnému orgánu (ako aj jeho zmeny, doplnenia alebo preskúmanie) a schválený plán nakladania s ťažobným odpadom dodržiavať, vyplýva prevádzkovateľovi úložiska z § 5 zákona č. 514/2008 Z. z. Súčasťou plánu nakladania s ťažobným odpadom je podrobný opis vlastností odpadu a klasifikácia úložiska v súlade s § 4 zákona č. 514/2008 Z. z.

Účel a cieľ plánu nakladania s ťažobným odpadom

Plán nakladania s ťažobným odpadom je jedným zo základných nástrojov na zabezpečenie komplexného a systémového prístupu k minimalizácii, úprave, zhodnocovaniu a zneškodňovaniu ťažobného odpadu s prihliadnutím na zásadu trvalo udržateľného rozvoja.

Plán nakladania s ťažobným sa vypracuje podľa § 5 ods. 2 zákona č. 514/2008 Z. z. tak, aby spĺňal požiadavky na:

- prevenciu tvorby ťažobného odpadu alebo znižovanie jeho tvorby a škodlivosti,
- podporu zhodnocovania ťažobného odpadu jeho recykláciou, opätovným použitím alebo regeneráciou, ak je to environmentálne vhodné,
- zabezpečenie bezpečného zneškodnenia ťažobného odpadu z krátkodobého i dlhodobého hľadiska najmä tým, že sa už v etape projektovania zohľadní riadenie nakladania s ťažobným odpadom ako v etape prevádzky úložiska, tak aj po jeho uzavretí.

Zhodnocovaním odpadov sú činnosti vedúce k využitiu fyzikálnych, chemických alebo biologických vlastností odpadov, ktoré upravuje osobitný právny predpis (zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch). Zhodnocovanie ťažobného odpadu sa realizuje recykláciou, opätovným použitím (napr. pri obnove dopytu ako výrobok) alebo regeneráciou, ak uvedené činnosti nebudú mať negatívne dopady na životné prostredie a zdravie ľudí.

Ťažobné odpady je možné zhodnocovať, napr.:

- Využitím ťažobného odpadu na zabezpečenie (napr. protipožiarne, geotechnické) vyťažených priestorov, ktoré vznikli pri ťažbe nerastnej suroviny (§ 9 zákona č. 514/2008 Z. z.),
- využitím ťažobného odpadu, ktorý je fyzikálne aj chemicky stabilný, pre stavebné účely, ak je to technicky aj ekonomicky únosné a environmentálne vhodné,
- využitím ťažobných odpadov na rekultivačné účely (ak je to environmentálne vhodné) a pod.

Pri zneškodňovaní ťažobných odpadov je potrebné nakladať s ťažobným odpadom tak, aby nespôsobil poškodzovanie životného prostredia alebo ohrozenie zdravia ľudí. Musí byť zabezpečené jeho bezpečné zneškodnenie z krátkodobého hľadiska - už počas prevádzky úložiska, ako aj z dlhodobého hľadiska - po uzavretí úložiska.

Kto má povinnosť vypracovať plán nakladania s ťažobným odpadom?

Plán nakladania s ťažobným odpadom sú podľa § 5 ods. 1 zákona č. 514/2008 Z. z. povinní vypracovať všetci prevádzkovatelia ešte pred začatím ťažobnej činnosti pri novo otvorených ložiskách a/alebo pred zriadením a prevádzkovaním nového úložiska ťažobného odpadu.

Ak je plán nakladania s ťažobným odpadom súčasťou inej dokumentácie, konkrétne plánu otvárania, prípravy a dobývania (§ 10 zákona č. 51/1988 Zb.), na jeho vypracovanie je potrebná odborná spôsobilosť podľa vyhlášky MH SR č. 208/1993 Z. z. o požiadavkách na kvalifikáciu a o overovaní odbornej spôsobilosti pracovníkov pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom.

Obsah plánu nakladania s ťažobným odpadom

Plán nakladania s ťažobným odpadom (§ 5 ods. 3 zákona č. 514/2008 Z. z.) obsahuje:

- údaj o kategorizácii úložiska,
- opis vlastností ťažobného odpadu podľa prílohy č. 1 zákona č. 514/2008 Z. z. a jeho celkové plánované množstvo, ktoré má vzniknúť počas prevádzky, t. j. opis obsahuje tieto údaje:
 - opis očakávaných fyzikálnych a chemických vlastností ťažobného odpadu, ktorý má byť krátkodobo alebo dlhodobo ukladaný na úložisko, najmä údaje o jeho stabilite za miestnych atmosférických meteorologických podmienok na zemskom povrchu, berúc do úvahy druh ťaženého nerastu a povahu nadložných a podložných hornín a hlušiny, ktoré sa premiestňujú a ukladajú na úložisko počas banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej banským spôsobom,
 - zaradenie odpadu podľa všeobecných predpisov o odpadoch s osobitným dôrazom na jeho nebezpečné vlastnosti (§ 2 ods. 9 a § 14 ods. 1 písm. a) zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch – čo je kategorizácia odpadu na nebezpečný – N - a ostatný – O - podľa vyhlášky MŽP SR č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení neskorších predpisov),
 - opis chemických látok a chemických prípravkov, ktoré sa majú používať pri úprave nerastov a opis ich stability,
 - opis metódy (technológie) ukladania ťažobných odpadov na úložisko,
 - systém prepravy ťažobných odpadov na úložisko, ktorý sa má použiť,
- opis činností, pri ktorých ťažobný odpad vzniká a opis všetkých následných úprav, ktorým podlieha,
- opis spôsobu, akým môže ukladanie ťažobného odpadu nepriaznivo ovplyvniť životné prostredie a zdravie ľudí, ako aj preventívne opatrenia, ktoré sa majú prijať na minimalizáciu týchto vplyvov počas prevádzky úložiska i po jeho uzavretí. Zohľadňujú sa pritom požiadavky na (§ 10 zákona č. 514/2008 Z. z.):
 - vhodné umiestnenie úložiska najmä s prihliadnutím na geologické, hydrologické, hydrogeo-

-
- logické, seizmické a geotechnické faktory a na zložky životného prostredia chránené podľa osobitných predpisov (najmä ochrana ovzdušia, prírody a krajiny, lesov, prírodných liečivých vôd, prírodných liečivých kúpeľov, kúpeľných miest a prírodných minerálnych vôd a podobne), taký návrh úložiska, aby spĺňalo z krátkodobého i dlhodobého hľadiska požiadavky na prevenciu znečisťovania pôdy, ovzdušia, podzemných vôd a povrchových vôd,
- zabezpečenie účinného zachytávania kontaminovanej vody a priesakovej kvapaliny z úložiska,
 - znižovanie erózie spôsobovanej vodou alebo vetrom, ak je to technicky možné a ekonomicky únosné,
 - zabezpečenie geotechnickej stability úložiska,
 - výkon vhodných opatrení na zabezpečenie budúceho uzavretia úložiska a na rekultiváciu územia a to už počas prevádzky, ako aj pre etapu po uzavretí úložiska,
- návrh kontrolných a monitorovacích postupov, čím sa myslí pravidelné monitorovanie a kontrola úložiska odborne spôsobilými osobami (vyhláška MH SR č. 208/1993 Z. z.) a včasné prijatie nápravných opatrení, ak výsledky monitoringu alebo kontrol naznačujú nestabilitu úložiska alebo kontamináciu pôdy alebo vôd (§ 10 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2008 Z. z.), v prípade ukladania ťažobného odpadu do vyťažených priestorov je to návrh monitorovania ťažobného odpadu a tej časti vyťaženého priestoru, do ktorej sa ťažobný odpad ukladá (§ 9 ods. 1 písm. c) zákona č. 514/2008 Z. z.),
- návrh plánu na uzavretie úložiska vrátane rekultivácie, postupov a monitorovania, t. j. zabezpečenie kontroly úložiska aj po jeho uzavretí, najmä jeho fyzickú a chemickú stabilitu (§ 11 ods. 5, písm. a) zákona č. 514/2008 Z. z.) a návrh opatrení na minimalizáciu negatívnych environmentálnych vplyvov uzavretého úložiska z hľadiska ochrany vôd (§ 11 ods. 5, písm. b) zákona č. 514/2008 Z. z.),
- opatrenia na prevenciu mimoriadneho zhoršenia vôd a opatrenia na prevenciu alebo minimalizáciu znečistenia ovzdušia a pôdy (§ 12 ods. 1 zákona č. 514/2008 Z. z.):
- vyhodnocovanie možnosti vzniku priesakovej kvapaliny a koncentrácie nebezpečných látok v tejto kvapaline unikajúcej z úložiska počas jeho prevádzky i po jeho uzavretí a určenie hydrologickej bilancie,
 - návrh opatrení na prevenciu alebo obmedzenie vzniku priesakovej kvapaliny a znečistenia podzemných vôd, povrchových vôd a pôdy priesakovou kvapalinou,
 - zabezpečenie zberu a úpravy odpadovej vody a priesakovej kvapaliny z úložiska tak, aby boli splnené limity určené na ich vypúšťanie (napr. nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd v znení neskorších predpisov),

- posúdenie stavu územia, ktoré môže byť negatívne ovplyvnené úložiskom.

V prípade úložísk kategórie A obsahuje plán nakladania s ťažobným odpadom aj vyhlásenie prevádzkovateľa, že sa bude aplikovať plán prevencie závažných havárií pri nakladaní s ťažobným odpadom a systém riadenia bezpečnosti, ako aj vnútorný havarijný plán.

Spôsob vypracovania plánu nakladania s ťažobným odpadom

Na vypracovanie plánu nakladania s ťažobným odpadom je možné použiť dokumentáciu, ak vyhovuje požiadavkám zákona č. 514/2008 Z. z.:

- Plán otvárky, prípravy a dobývania – POPD (§ 10 zákona č. 51/1988 Zb., pričom podrobnosti týkajúce sa obsahu POPD sú uvedené vo vyhláške SBÚ č. 89/1988 Zb.).
- Program opatrení z plánu manažmentu povodia (podľa § 14 ods. 5 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách vydáva záväznú časť plánu manažmentu príslušného povodia, ktorá obsahuje program opatrení; orgán štátnej vodnej správy všeobecne záväznou vyhláškou, podľa § 15 cit. zákona obsahuje program opatrení, základné opatrenia, doplnkové opatrenia a opatrenia na dosiahnutie environmentálnych cieľov).
- Zámer činnosti alebo Správa o hodnotení vplyvov na životné prostredie (ak činnosť podlieha posudzovaniu vplyvov na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z., obsahuje environmentálna dokumentácia aj opatrenia na zmiernenie nepriaznivých vplyvov činnosti na životné prostredie, v prípade Správy o hodnotení aj návrh monitoringu a kontroly dodržiavania stanovených podmienok).

Osnova plánu nakladania s ťažobným odpadom

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O PREVÁDZKOVATEĽOVI A PLÁNE NAKLADANIA (TITULNÝ LIST)

Uvádza sa názov, právna forma a adresa prevádzkovateľa, štatutárny zástupca, identifikačné číslo a údaje o zápise organizácie do obchodného registra. Ďalej sa uvádza kontaktná osoba aj s kontaktnými údajmi, miesto a dátum vypracovania, kto, kde a kedy plán vypracoval.

Schvaľovacia doložka obsahuje pečiatku príslušného orgánu, deň schválenia, číslo konania a dobu platnosti

2. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O ÚLOŽISKU A JEHO KATEGORIZÁCI

2.1 Údaje o úložisku, resp. o úložiskách sa uvádzajú v tabuľkovej forme. Uvedie sa v nej názov úložiska podľa katastrálneho pomenovania s možnosťou uvedenia lokálneho názvu, druh úložiska, teda či ide o odkalisko alebo odval a kategória úložiska a súradnice jeho stredového bodu v JTSK.

Ak je v pláne zahrnutých viacero úložísk, uvádzajú sa tieto údaje o všetkých úložiskách zahrnutých v pláne.

2.2 Číslo a dátum vydania rozhodnutia príslušného úradu o zaradení úložiska do príslušnej kategórie podľa § 4 ods. 10 zákona č. 514/2008 Z. z.

3. OPIS VLASTNOSTÍ ŤAŽOBNÉHO ODPADU

3.1 Fyzikálne a chemické vlastnosti ťažobného odpadu. Uvádzajú sa očakávané fyzikálne a chemické vlastnosti ťažobného odpadu, ktorý má byť krátkodobo alebo dlhodobo ukladaný na úložisko, najmä údaje o jeho stabilite za miestnych atmosférických podmienok na zemskom povrchu, berúc do úvahy druh ťaženého nerastu a povahu nadložných a podložných hornín a hlušiny, ktoré sa premiestňujú a ukladajú na úložisko počas banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej banským spôsobom.

3.1.1 Podkladové údaje. Uvádzajú sa údaje o prieskumných, ťažobných a úpravárenských činnostiach vedúcich k vzniku ťažobného odpadu, údaje o ťažobnej metóde a úpravárenskej technológií a údaje o povahe finálneho produktu.

3.1.2 Geologická charakteristika ložiska v mieste ťažby nerastu alebo rašeliny. Uvádzajú sa údaje o type ložiska a charaktere úžitkového nerastu, type hornín ložiska a okolitých hornín, ich chemických a mineralogických vlastnostiach, s ohľadom na chemickú stabilitu vzniknutých odpadov, type mineralizácie, jej chemických a mineralogických prejavoch, vrátane fyzikálnych vlastností, ako je objemová hmotnosť, pórovitosť, zrnitosť, vlhkosť, a to pre vyťažené minerály, hlušinu a novovzniknuté sekundárne minerály, veľkosti a tvare ložiska, zvetrávaní z chemického a mineralogického hľadiska.

3.1.3 Druh ťažobného odpadu a plánovaný spôsob nakladania s ťažobným odpadom. Uvádzajú sa údaje o odpade, ktorý vzniká pri prieskumnej, ťažobnej a výrobnnej činnosti vrátane skrývky, odpadových hornín a hlušiny, a to prostredníctvom údajov o pôvode odpadu v mieste ťažby a procese, pri ktorom ťažobný odpad vzniká, ako sú prieskum, ťažba, úprava nerastov alebo rašeliny, množstve ťažobného odpadu, opise systému prepravy ťažobných odpadov, opise chemických látok, ktoré sa používajú počas úpravy, údaje o kategorizácii ťažobného odpadu a jeho nebezpečných vlastnostiach podľa osobitného predpisu (§ 2 ods. 9 zákona č. 79/2015 Z. z.), type úložiska (odval alebo odkalisko), do ktorého je ťažobný odpad určený a spôsobe uloženia ťažobného odpadu do úložiska.

3.1.4 Geotechnické správanie odpadu. Uvádzajú sa údaje o stanovení vhodných parametrov na hodnotenie vnútorných fyzikálnych vlastností odpadu s ohľadom na druh úložiska, do ktorého je odpad určený. Príslušné parametre, ktoré je potrebné zohľadniť pri opise ťažobného odpadu, sú zrnitosť, plasticita, objemová hmotnosť a vlhkosť, stupeň zhutnenia, šmyková pevnosť, priepustnosť a pórovitosť, stlačiteľnosť a konsolidácia.

3.1.5 Geochemické vlastnosti a správanie odpadu. Uvádza sa špecifikácia chemických a mineralogických vlastností ťažobného odpadu a akýchkoľvek prísad alebo rezíduí (chemických látok a chemických prípravkov), ktoré v ťažobnom odpade zostávajú, predpokladané chemické zloženie priesakových kvapalín počas určitého obdobia pre každý druh odpadu s ohľadom na plánovaný spôsob s jeho nakladaním a to hodnotenie vyluhovateľnosti kovov, oxidových aniónov a solí počas určitého obdobia pomocou testu lúhovania v závislosti od pH a/alebo perkolačného testu a/alebo dlhodobého testu lúhovania a/alebo iného vhodného testovania. Pri ťažobnom odpade s obsahom sulfidov sa vykonajú statické alebo kinetické testy s cieľom určiť kyselinotvorný potenciál vzniku kyslých vôd a vyluhovateľnosti kovov.

3.2 Zaradenie odpadu podľa všeobecných predpisov o odpadoch (vyhláška MŽP SR č. 365/2015 Z. z.). V tabuľkovej forme sa uvedie kód odpadu, názov odpadu, kategória odpadu (N, O), množstvá odpadu (v tonách za rok), kódy zhodnocovania alebo zneškodňovania odpadu.

3.3 Opis chemických látok a chemických prípravkov, ktoré sa majú používať pri úprave nerastov, a ich stability.

3.4 Opis metódy (technológie) ukladania ťažobných odpadov na úložisko.

3.5 Systém prepravy ťažobných odpadov, ktorý sa má použiť.

4. ČINNOSTI, PRI KTORÝCH ŤAŽOBNÝ ODPAD VZNIKÁ

Uvádza sa opis činností, pri ktorých ťažobný odpad vzniká a opis následných úprav, ktorým podlieha.

5. NEPRIAZNIVÉ VPLYVY UKLADANIA ŤAŽOBNÉHO ODPADU NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ĽUDSKÉ ZDRAVIE A NÁVRH PREVENTÍVNYCH OPATRENÍ NA ICH MINIMALIZÁCIU

Uvádzajú sa potenciálne vplyvy ukladania ťažobného odpadu na životné prostredie a zdravie ľudí, pričom sa zohľadňujú geologické, hydrogeologické, seizmické a geotechnické faktory umiestnenia úložiska vzhľadom na ochranu ovzdušia, prírody a krajiny, lesov, zdrojov pitných vôd, prírodných liečivých vôd, prírodných liečivých kúpeľov a prírodných minerálnych vôd, stanovujú sa požiadavky na prevenciu znečisťovania pôdy, ovzdušia a vôd, na zabezpečenie zachytávania kontaminovanej vody z úložiska a priesakovej vody úložiska, znižovanie erózie a zabezpečenie geotechnickej stability. Uvedie sa návrh preventívnych opatrení, návrh vhodných opatrení pre etapu prevádzky, ako aj pre etapu po uzavretí úložiska.

6. NÁVRH KONTROLNÝCH A MONITOROVACÍCH POSTUPOV

Uvedie sa návrh spôsobu sledovania kvalitatívnych vlastností vybraných zložiek životného prostredia, ktoré môžu byť ovplyvnené ukladanými ťažobnými odpadmi na predmetné úložisko, vrátane rozsahu sledovaných ukazovateľov, periodicity pozorovaní, zaistenie monitorovania odborne spôsobilými osobami a spôsob odovzdávania výsledkov.

Ide o najdôležitejšiu kapitolu plánu nakladania s ťažobným odpadom. Od kvality navrhnutých monitorovacích a kontrolných opatrení závisí účinnosť a možnosť riešenia znečisťovania povrchových a podzemných vôd, zemín a ovzdušia, ako aj možnosť predchádzať závažným haváriám. Podrobnejšie je rozsah monitorovacích a kontrolných opatrení uvedený v kapitolách 2.4. Prevencia závažných havárií, havarijné plány, prevencia zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy, cezhraničné účinky, 2.6. Výstavba a prevádzkovanie úložiska a 2.9. Postup pri uzatváraní úložiska a po jeho uzavretí.

7. NÁVRH PLÁNU NA UZAVRETIE ÚLOŽISKA

Uvedie sa návrh spôsobu uzavretia úložiska vrátane rekultivácie s ohľadom na dlhodobú fyzickú a chemickú stabilitu úložiska, vrátane realizácie opatrení na elimináciu negatívnych vplyvov uzavretého úložiska predovšetkým z hľadiska ochrany vôd.

8. NÁVRH OPATRENÍ NA ZABRÁNENIE HAVARIJNÝCH STAVOV

Uvedú sa možné havarijné stavy (scenáre) (najmä z hľadiska mimoriadneho zhoršenia kvality vôd) a uvedú sa opatrenia na prevenciu vzniku takýchto stavov.

Pri úložiskách kategórie A sa v pláne nakladania s ťažobným odpadom sa uvedie aj vyhlásenie prevádzkovateľa, že sa bude aplikovať plán prevencie závažných havárií pri nakladaní s ťažobným odpadom a systém riadenia bezpečnosti, ako aj vnútorný havarijný plán.

9. PRÍLOHY PLÁNU NAKLADANIA

- rozhodnutie o zaradení úložiska do príslušnej kategórie,
- situačný plán úložiska,
- návrh monitorovacích a kontrolných staníc úložiska,
- vyhlásenie prevádzkovateľa, že sa bude aplikovať plán prevencie závažných havárií pri nakladaní s ťažobným odpadom a systém riadenia bezpečnosti, ako aj vnútorný havarijný plán (platí len úložiská kategórie A),
- stanovisko okresného úradu k plánu nakladania s ťažobným odpadom,
- vyjadrenie obce k plánu nakladania s ťažobným odpadom.

Postup schvaľovania plánu nakladania s ťažobným odpadom

1. Prevádzkovateľ predloží plán nakladania orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva a to miestne príslušnému okresnému úradu, odboru starostlivosti o životné prostredie.
2. Orgán štátnej správy odpadového hospodárstva posúdi správnosť plánu nakladania z hľadiska princípov odpadového hospodárstva a vydá stanovisko, ktoré prikladá prevádzkovateľ k žiadosti o povolenie zriadenia a užívania úložiska.
3. Prevádzkovateľ predloží plán nakladania obci, ktorej územia sa plán nakladania týka (v prípade, že sa činnosť dotýka viacerých obcí, predkladá sa plán nakladania všetkým dotknutým obciam).
4. Obec sa vyjadrí k plánu nakladania s ťažobným odpadom.
5. Plán nakladania spolu so stanoviskom orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva a vyjadrením obce predloží prevádzkovateľ príslušnému orgánu štátnej správy na úseku nakladania s ťažobným odpadom (podľa § 24 písm. c) zákona č. 514/2008 Z. z. je to príslušný obvodný banský úrad), ktorý rozhodne o jeho schválení do troch mesiacov od jeho predloženia, ak obsahuje všetky potrebné náležitosti. V opačnom prípade ho vráti prevádzkovateľovi na dopracovanie.

Právoplatné rozhodnutie o schválení plánu nakladania zasiela obvodný banský úrad prevádzkovateľovi a Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky.

Kedy je potrebné plán nakladania s ťažobným odpadom aktualizovať?

1. Plán nakladania s ťažobným odpadom je potrebné aktualizovať vždy, keď v prevádzke úložiska alebo v ukladanom ťažobnom odpade nastali podstatné zmeny. Prevádzkovateľ je povinný vtedy vypracovať zmenu plánu nakladania a predložiť ju **bez zbytočného odkladu** obvodnému banskému úradu (§ 5 ods. 9 zákona č. 514/2008 Z. z.). Podstatnou zmenou je podľa § 5 ods. 10 zákona č. 514/2008 Z. z. zmena v štruktúre alebo v prevádzke úložiska, ktorá môže mať významné negatívne účinky na zdravie ľudí alebo životné prostredie (napr. zvýšenie hrádze odkaliska).
2. Ak počas prevádzky úložiska alebo v ukladanom ťažobnom odpade nenastali podstatné zmeny, je prevádzkovateľ povinný preskúmať plán nakladania s ťažobným odpadom najmenej **raz za 5 rokov** (§ 5 ods. 9 zákona č. 514/2008 Z. z.). Výsledok preskúmania predloží príslušnému orgánu (príslušný obvodný banský úrad). V prípade zmeny ho zmení alebo doplní. Ak prevádzkovateľ potrebuje plán nakladania s ťažobným odpadom len doplniť, môže to vykonať formou doplnku.
3. Pre úložiská kategórie A musia prevádzkovatelia okrem preskúmania plánu nakladania s ťažobným odpadom (§ 5 zákona č. 514/2008 Z. z.) **každých 8 rokov** (§ 7 ods. 5 zákona č. 514/2008 Z. z.) obnovovať „povolenie zriadenia a užívania úložiska“ formou žiadosti adresovanej na príslušný úrad.

Najčastejšie problémy plynúce z uplatňovania zákona č. 514/2008 Z. z. vo vzťahu ku plánom nakladania s ťažobným odpadom

Opis vlastností ťažobného odpadu - Zaradenie odpadu podľa všeobecných predpisov o odpadoch - V dôsledku pomerne častej novelizácie Katalógu odpadov je potrebné overiť, či sa zaradenie odpadu (kód odpadu, názov odpadu) v novom katalógu nezmenilo.

Návrh kontrolných a monitorovacích postupov - Najčastejšie sa preskúmava nastavenie „rozsahu sledovaných ukazovateľov“ a „periodicity pozorovaní“. Až po začatí a postupnom ukladaní odpadu a realizácii monitorovania sa ukáže reálna potreba rozsahu sledovaných parametrov a periodicity pozorovaní. Podľa znenia zákona (§ 5 ods. 9 zákona č. 514/2008 Z. z.) je možné zmeniť alebo doplniť plán nakladania s ťažobným odpadom aj skôr ako po 5 rokoch a jednoduchým doplnkom je možné upraviť rozsah a frekvenciu monitorovania úložiska.

Návrh plánu na uzavretie úložiska - Uvedenej kapitole sa spravidla nevenuje primeraná pozornosť, pretože sa predpokladá, že k uzatváraniu úložiska dôjde cca o 10 či 20 rokov. Ale podľa § 10 ods. 6 písm. b) zákona č. 514/2008 Z. z. je prevádzkovateľ povinný vykonávať už počas prevádzky úložiska vhodné opatrenia na budúce uzavretie úložiska a na rekultiváciu územia, ako aj pre etapu po uzavretí úložiska. Tiež nie zriedka sa rekultivujú časti úložiska ešte pred ukončením prevádzky úložiska, resp. sa uzatvára časť úložiska technicky oddeliteľného ešte pred uzavretím celého úložiska (napr. odkalisko).

Otázka opätovného použitia ťažobného odpadu - Často je kladená otázka, či je možné „momentálne nepredajný produkt“, ktorý sa po 3 rokoch (dočasného skladovania) stal odpadom ale aj hlušina alebo odpad po úprave suroviny, opätovne použiť ako „výrobok“ (napr. stavebný materiál) pri obnovení dopytu alebo na stavebné účely, napríklad pri budovaní infraštruktúry v rámci ťažobného závodu a pod.

Opätovné použitie „odpadu“ umožňuje samotný zákon podľa § 5 ods. 2 písm. b) zákona č. 514/2008 Z. z., ktorý hovorí: „má byť plán nakladania vypracovaný tak, aby spĺňal požiadavky na podporu zhodnocovania ťažobného odpadu jeho recykláciou, opätovným použitím alebo regeneráciou, ak je to „environmentálne vhodné“, čo zodpovedá aj vymedzeniu toho, „čo nie je odpad“ podľa zákona o odpadoch (§ 2 ods. 2 zákona č. 79/2015 Z. z.).

2.4. Prevencia závažných havárií, havarijné plány, prevencia zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy, cezhraničné účinky

Prevencia závažných havárií pri nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu

Závažnou haváriou je udalosť počas nakladania s ťažobným odpadom na ktoromkoľvek úložisku, ktorá vedie bezprostredne alebo následne k vážnemu ohrozeniu alebo poškodeniu zdravia ľudí alebo životného prostredia priamo na mieste nakladania s ťažobným odpadom alebo mimo neho. Miestom nakladania s ťažobným odpadom je celý areál vrátane úložiska, v ktorom sa nakladá s ťažobným odpadom pod riadením toho istého prevádzkovateľa.

Povinnosti hodnotenia rizika závažnej havárie sa vzťahujú len na prevádzkovateľov úložiska ťažobného odpadu kategórie A a na prevádzkovateľov, na ktorých sa vzťahuje zákon č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý ustanovuje, že sa vzťahuje aj na úložisko odpadu z ťažobného priemyslu s prítomnosťou nebezpečných látok. Podľa zákona č. 514/2008 Z. z. je úložisko ťažobného odpadu zaradené do kategórie A, ak sa na ňom nachádzajú alebo budú nachádzať chemické látky alebo chemické prípravky klasifikované ako nebezpečné v množstve presahujúcom ustanovenú prahovú hodnotu. Z týchto ustanovení oboch právnych predpisov vyplýva, že povinnosti prevádzkovateľov sa vo veľkej miere prekrývajú.

Povinnosti prevádzkovateľa úložiska ťažobného odpadu kategórie A spočívajú v povinnosti zabezpečiť hodnotenie rizika havárie a dbať, aby sa požiadavky potrebné na prevenciu závažných havárií a na minimalizáciu alebo elimináciu ich následkov na verejné zdravie a životné prostredie (vrátane cezhraničných účinkov) premietli do projektovania, výstavby, prevádzky, údržby, uzavretia úložiska a obdobia po uzavretí úložiska ťažobného odpadu zaradeného do kategórie A.

Na plnenie týchto požiadaviek je prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu kategórie A pred začatím prevádzky úložiska povinný zabezpečiť tieto povinnosti:

- vypracovať a plniť plán prevencie závažných havárií pri nakladaní s ťažobným odpadom, ktorý obsahuje celkové ciele a zásady konania prevádzkovateľa z hľadiska prevencie závažných havárií,
- zaviesť a plniť systém riadenia bezpečnosti spočívajúci v týchto oblastiach:
 - organizačná štruktúra prevádzkovateľa a potrební zamestnanci - úlohy a zodpovednosť zamestnancov, ktorí sú zapojení do riadenia hlavných nebezpečenstiev na všetkých úrovniach riadenia, určenie potrieb školenia a výcviku týchto zamestnancov a zabezpečenie tohto školenia a výcviku; zabezpečenie primeraného školenia a výcviku ďalších zamestnancov prevádzkovateľa a podľa potreby tiež zamestnancov cudzích organizácií, ktorí s vedomím prevádzkovateľa vykonávajú práce v mieste nakladania s ťažobným odpadom,
 - identifikácia a hodnotenie nebezpečenstiev ako zdrojov rizika závažných havárií - prijatie a uplatňovanie postupov na systematickú identifikáciu uvedených nebezpečenstiev, ktoré

môžu vznikáť pri štandardnej prevádzke úložiska ťažobného odpadu kategórie A vrátane neštandardnej alebo havarijnej situácie, ako aj na hodnotenie pravdepodobnosti a závažnosti vzniku závažnej havárie,

- riadenie prevádzky - prijatie a uplatňovanie postupov a pokynov na bezpečnú prevádzku úložiska ťažobného odpadu kategórie A, ako aj na zabezpečenie udržiavania súvisiacich zariadení, procesov a postupov v mieste nakladania s ťažobným odpadom vrátane dočasného zastavenia prevádzky,
 - riadenie zmien - prijatie a uplatňovanie postupov na plánovanie potrebných úprav a zmien na úložisku ťažobného odpadu kategórie A alebo na výstavbu nového úložiska,
 - havarijné plánovanie - prijatie a uplatňovanie postupov na systematickú identifikáciu a analýzu predvídateľných havarijných stavov vyplývajúcich z prevádzky úložiska kategórie A alebo spojených s touto prevádzkou, ako aj na prípravu, prehodnocovanie, aktualizáciu a precvičovanie jednotlivých situácií podľa havarijného plánu a na oboznamovanie príslušných osôb s nimi,
 - monitorovanie plnenia - prijatie a uplatňovanie postupov na periodické a systematické hodnotenie plnenia cieľov stanovených v politike prevencie závažných havárií, ako aj vhodnosti a efektívnosti zavedeného systému riadenia bezpečnosti; stanovenie mechanizmov na zisťovanie nedostatkov a na prijímanie nápravných opatrení. Tieto postupy by mali zahŕňať aj systém prevádzkovateľa na podávanie správ o závažných haváriách i o prípadoch bezprostredne hroziacej závažnej havárie, najmä takých, ktoré boli spôsobené zlyhaním ochranných opatrení, na vyšetrovanie ich príčin a okolností, ako aj na následné poučenie z takých mimoriadnych udalostí a na prijímanie opatrení na zamedzenie ich opakovania,
 - audit a preskúmanie - prijatie a uplatňovanie postupov na periodické a systematické hodnotenie aktuálnosti politiky prevencie závažných havárií, ako aj vhodnosti a účinnosti systému riadenia bezpečnosti. Zdokumentované preskúmanie politiky prevencie závažných havárií a systému riadenia bezpečnosti a ich potrebná aktualizácia vrcholovým manažmentom prevádzkovateľa,
- ustanoviť fyzickú osobu, ktorá má odborné znalosti a prax v oblasti nakladania s ťažobným odpadom (odborne spôsobilá osoba), na vykonávanie pravidelnej kontroly plnenia plánu prevencie závažných havárií pri nakladaní s ťažobným odpadom,
 - vypracovať a následne plniť vnútorný havarijný plán; pri jeho vypracúvaní sa vychádza najmä z výsledkov hodnotenia rizika závažnej havárie, ktoré zahŕňa hlavne:
 - identifikáciu nebezpečenstiev a zdrojov rizika závažnej havárie, ktoré môžu vyvolať závažnú haváriu,
 - kvantifikáciu pravdepodobnosti alebo početnosti vzniku hroziacich závažných havárií,
 - hodnotenie rozsahu a závažnosti následkov hroziacich závažných havárií,

- definovanie rizika pre zdravie ľudí a pre životné prostredie,
- posúdenie prijateľnosti rizika.

Prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu kategórie A je povinný informovať zainteresovanú verejnosť o charaktere prevádzky predmetného úložiska ťažobného odpadu, o možných rizikách a opatreniach na ich zníženie, ako aj o požadovanom správaní verejnosti, ktorá môže byť dotknutá následkami udalosti (včasnú a primeranú reakciu) v prípade vzniku závažnej havárie.

Havarijné plány

Havarijné plánovanie je súbor opatrení na zisťovanie, prevenciu, elimináciu a zdoľovanie nehôd a havárií vznikajúce pri nakladaní s ťažobným odpadom.

Havarijný plán je špecifický plánovací dokument, ktorý obsahuje súbor organizačných a technických opatrení a dokumentovaných postupov (typových plánov) potrebných na zdoľovanie havárie alebo na zmierňovanie jej následkov.

Havarijné plány sa delia na:

- **vnútorný havarijný plán**, ktorý obsahuje plánované opatrenia, ktoré sa majú v prípade závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti vykonať na mieste nakladania s ťažobným odpadom,
- **vonkajší havarijný plán**, ktorým sa rozumie plán ochrany obyvateľstva, ktorý obsahuje opatrenia na ochranu obyvateľstva v oblasti ohrozenia, ktoré je potrebné vykonať mimo miesta nakladania s ťažobným odpadom v prípade závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti, ako aj väzbu na vnútorný havarijný plán.

Vnútorný havarijný plán a vonkajší havarijný plán musia byť vypracované tak, aby zabezpečili:

- včasnú a primeranú reakciu na bezprostredne hroziacu závažnú haváriu alebo na vzniknutú závažnú haváriu alebo inú mimoriadnu udalosť,
- vykonanie opatrení potrebných na zaistenie ochrany zdravia ľudí a životného prostredia pred účinkami bezprostredne hroziacej závažnej havárie, vzniknutej závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti a na obmedzenie týchto účinkov,
- potrebnú informovanosť zamestnancov, verejnosti, ktorá môže byť dotknutá následkami bezprostredne hroziacej závažnej havárie, vzniknutej závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti, ako aj príslušných orgánov a iných subjektov, medzi ktoré patria záchranné zložky integrovaného záchranného systému, v ktorom pôsobia:
 - základné záchranné zložky (Hasičský a záchranný zbor, poskytovatelia záchrannej zdravotnej služby, kontrolné chemické laboratória civilnej ochrany, Horská záchranná služba a Banská záchranná služba),
 - ostatné záchranné zložky (Armáda Slovenskej republiky, obecné alebo mestské hasičské

-
- zbery, závodné hasičské zbery, pracoviská vykonávajúce štátny dozor, jednotky civilnej ochrany, obecná polícia, Slovenský Červený kríž a iné právnické a fyzické osoby, ktorých predmetom činnosti je poskytovanie pomoci pri ochrane života, zdravia a majetku),
 - útvary Policajného zboru, s ktorých súčinnosťou sa uvažuje,
 - vykonanie sanácie životného prostredia poškodeného následkami vzniknutej závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti.

Vnútorňý havarijný plán

Vnútorňý havarijný plán je súbor písomnej a grafickej dokumentácie a obsahuje opatrenia, ktoré sa majú pri havárii uskutočniť na mieste nakladania s ťažobným odpadom. Vnútorňý havarijný plán obsahuje:

- titulný list (ak ide o samostatný dokument):
 - názov, sídlo a identifikačné číslo prevádzkovateľa úložiska ťažobného odpadu,
 - meno a priezvisko autora vnútorného havarijného plánu a dátum jeho vypracovania,
 - meno a priezvisko vedúceho organizácie a dátum schválenia vnútorného havarijného plánu,
- organizačnú časť:
 - zoznam zamestnancov, orgánov a organizácií, ktoré je potrebné povolať na miesto hroziacej havárie alebo vzniknutej havárie,
 - zoznam zamestnancov, orgánov a organizácií, ktoré je potrebné informovať o hroziacej havárii alebo vzniknutej havárii,
 - určenie vedúceho likvidácie havárie, jeho zástupcu a ich práva a povinnosti počas havárie,
 - spôsob rýchleho a spoľahlivého vyrozumenia zamestnancov ohrozených haváriou,
 - prostriedky na likvidáciu havárie, ich dostupnosť, druh, množstvo, rozmiestnenie, kontrolu a doplňovanie s určením zodpovednej osoby,
 - spôsob oboznamovania sa s vnútorným havarijným plánom, určenie zodpovednej osoby, ktorá zabezpečí, aby sa s vnútorným havarijným plánom oboznámili všetky fyzické a právnické osoby, ktorým vnútorný havarijný plán ukladá povinnosti, a všetci zamestnanci prevádzkovateľa,
 - spôsob precvičovania vnútorného havarijného plánu, spôsob vyhlasovania cvičných poplachov,
 - intervaly precvičovania, spôsob vyhodnocovania a vedenie evidencie cvičných poplachov,
 - spôsob vykonávania zmien a doplnkov vnútorného havarijného plánu, údaje o zodpovednej osobe za ich vykonanie,
 - miesto uloženia vnútorného havarijného plánu.

Zoznamy organizačnej časti vnútorného havarijného plánu sa vypracúvajú prehľadne, v poradí, v akom majú byť zamestnanci, orgány a organizácie informovaní alebo povolaní na miesto havárie; v zozname sa pri každom zamestnancovi, orgáne a organizácii uvedú kontaktné údaje, na ktorých ich možno zastihnúť v pracovnom čase a v mimopracovnom čase,

- technickú časť, ktorej súčasťou sú všeobecné údaje o úložisku ťažobného odpadu, scenár predpokladaných havárií, bezprostredné opatrenia, následné opatrenia a mapová časť:
 - všeobecné údaje o úložisku ťažobného odpadu obsahujú:
 - stručný opis umiestnenia úložiska ťažobného odpadu a jeho okolia vrátane geologických, geografických, hydrografických, hydrogeologických, klimatických a iných pomerov, vzťah lokality k povrchovým vodám, podzemným vodám, vodárenským zdrojom, osobitne chráneným územiám a objektom,
 - údaje o odkalisku, najmä maximálna kapacita, technológia ukladania ťažobného odpadu, kontrola a monitorovanie, kategória úložiska ťažobného odpadu a fyzikálno-chemické vlastnosti uloženého ťažobného odpadu, s osobitným zreteľom na jeho nebezpečné vlastnosti, ktoré môžu podstatnou mierou ovplyvniť charakter a závažnosť následkov havárie vrátane možného ohrozenia zdravia ľudí a životného prostredia,
 - údaje o odvale, najmä jeho výška a výška etáží, celková kapacita odvalu, technológia ukladania ťažobného odpadu, kategória úložiska a fyzikálno-chemické vlastnosti uloženého ťažobného odpadu s osobitným zreteľom na jeho nebezpečné vlastnosti, ktoré môžu podstatnou mierou ovplyvniť charakter a závažnosť následkov havárie vrátane možného ohrozenia zdravia ľudí alebo životného prostredia,
 - scenáre predpokladaných havárií obsahujú opis reprezentatívnych druhov havárií, ktoré môžu nastať najmä v dôsledku porušenia konštrukčnej celistvosti alebo nesprávneho prevádzkovania úložiska,
 - bezprostredné opatrenia obsahujú:
 - opis technického zabezpečenia a pracovných postupov na zamedzenie ďalšieho úniku ťažobného odpadu z úložiska a jeho zachytávanie pri predpokladaných havarijných scenároch pre odkalisko,
 - opis technického zabezpečenia a pracovných postupov na odstránenie príčin havárie a zaistenie geotechnickej stability úložiska pri predpokladaných havarijných scenároch pre odval,
 - následné opatrenia obsahujú:
 - opis spôsobu obnovenia konštrukčnej celistvosti úložiska ťažobných odpadov,
 - opis zberu uniknutých chemických látok alebo chemických prípravkov klasifikovaných

-
- ako nebezpečné, ich dočasného uskladnenia a zneškodnenia,
 - opis spôsobu sanácie poškodených zložiek životného prostredia,
 - opis sledovania účinnosti sanácie,
 - mapovú časť:
 - situačné zobrazenie úložiska,
 - rozmiestnenie konštrukčných, bezpečnostných a monitorovacích prvkov a objektov, ktoré môžu byť haváriou ohrozené, alebo ktoré môžu byť použité pri zdoľávaní havárie,
 - rozsah predpokladaného znečistenia alebo ohrozenia životného prostredia podľa jednotlivých scenárov havárií,
 - situačné zobrazenie rozmiestnenia prostriedkov na likvidáciu havárie, príjazdových a únikových komunikácií.

Pri vypracúvaní vnútorných havarijných plánov treba rešpektovať tieto zásady:

- vychádza sa z konkrétnej situácie v mieste nakladania s ťažobným odpadom a v jeho okolí s osobitným zreteľom na výsledky hodnotenia rizika,
- na vypracovaní vnútorného havarijného plánu sa zúčastňujú poverení zamestnanci prevádzkovateľa a podľa potreby tiež ďalší zamestnanci a zástupcovia zamestnancov, prípadne tiež zamestnanci iného podnikateľa vykonávajúci s vedomím prevádzkovateľa činnosti a práce v podniku v rozsahu, aký sa ich týka,
- vnútorný havarijný plán schvaľuje vedúci organizácie.

Vnútorný havarijný plán úložiska ťažobných odpadov môže byť vypracovaný ako samostatná alebo integrálna časť havarijného plánu organizácie vypracovaného napr. podľa zákona č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnách a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov alebo podľa zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov, ak spĺňa požiadavky podľa zákona.

Vnútorný havarijný plán je povinný prevádzkovateľ vypracovať do 12 mesiacov odo dňa zaradenia úložiska do kategórie A.

Prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu musí zabezpečiť, aby sa s vnútorným havarijným plánom, resp. jeho aktualizovanou verziou preukázateľne oboznámili:

- všetky fyzické a právnické osoby, ktorým vnútorný havarijný plán ukladá určité povinnosti,
- zamestnanci prevádzky a ďalšie osoby zdržujúce sa s vedomím prevádzkovateľa na mieste nakladania s ťažobným odpadom.

Prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu vedie evidenciu o oboznámení všetkých zamestnancov s vnútorným havarijným plánom. Dokumentácia o oboznámení obsahuje:

-
- miesto oboznámenia,
 - dátum oboznámenia,
 - meno osoby, ktorá vykonala školenie,
 - menný zoznam zaškolených zamestnancov,
 - podpisy zaškolených zamestnancov.

Pravidelným precvičovaním jednotlivých scenárov možných havárií uvedených vo vnútornom havarijnom pláne sa overuje pripravenosť organizácie na ich zdoľávanie a vykonáva sa prostredníctvom cvičných poplachov.

Cvičné poplachu sa vykonávajú 1x za rok za účasti banských záchranných zborov. Na cvičnom poplachu sa musia zúčastniť všetci zamestnanci prevádzkovateľa úložiska ťažobných odpadov, ktorých sa vnútorný havarijný plán týka.

Interval precvičovania, typ scenára, rozsah a náplň jednotlivých cvičení určí prevádzkovateľ s prihliadnutím na charakter a stav úložiska, vlastnosti a množstva ukladaných ťažobných odpadov a závažnosť rizika vyplývajúceho z hodnotenia rizík.

Prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu má ohlasovaciu povinnosť voči príslušným dozorným orgánom (obvodný banský úrad, Hlavná banská záchranná stanica) o termíne a téme cvičenia.

Súčasťou dokumentácie havarijného plánovania je chronologický záznam o cvičení, jeho rozbor a zhodnotenie výsledkov cvičení. Ak sa cvičným poplachom zistia nedostatky, prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu prijme opatrenia na ich odstránenie.

Vnútorný havarijný plán sa musí prehodnocovať a v prípade potreby aktualizovať. Zmeny a doplnky musia byť vykonané podľa zákona č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnách a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov, a to neodkladne a zrozumiteľne vo všetkých exemplároch, pričom sa musí uviesť dátum, meno a podpis zamestnanca, ktorý vykonal uvedenú zmenu. Za včasné vykonanie zmien a dopĺňovanie havarijného plánu zodpovedá vedúci organizácie.

Kontrolu vnútorného havarijného plánu vykonáva komisia vymenovaná prevádzkovateľom úložiska ťažobného odpadu a Hlavná banská záchranná služba najmenej raz za rok. Pri kontrole musí komisia overiť, či vnútorný havarijný plán je v súlade so skutočnosťou (so skutočným stavom na úložisku ťažobných odpadov). O výsledku sa vyhotoví záznam; záznamy o zmenách, doplnkoch a kontrole vnútorného havarijného plánu sú súčasťou dokumentácie havarijného plánovania.

Hodnotenie rizika je povinný prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu vypracovať do 6 mesiacov odo dňa zaradenia úložiska do kategórie A.

Vonkajší havarijný plán (plán ochrany obyvateľstva)

Povinnosť vypracovania plánov ochrany obyvateľstva ustanovuje zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, a to pre okresný úrad v sídle kraja, okresný úrad a obec.

Prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu kategórie A je povinný predložiť obci a okresnému úradu podklady na vypracovanie plánu ochrany obyvateľstva s povinnosťou spolupráce pri jeho vypracúvaní, ktoré obsahujú:

- údaje o úložisku ťažobného odpadu,
- mená a funkcie osôb zodpovedných za riadenie prác na zdoľávanie závažnej havárie a za koordináciu s príslušnými orgánmi a organizáciami podľa vnútorného havarijného plánu,
- údaje o ukladanom ťažobnom odpade, najmä jeho množstvo, fyzikálny stav a opis jeho vlastností:
 - opis očakávaných fyzikálnych a chemických vlastností ťažobného odpadu, ktorý má byť krátkodobo alebo dlhodobo ukladaný na úložisko ťažobného odpadu, najmä údaje o jeho stabilite za miestnych atmosférických meteorologických podmienok na zemskom povrchu, berúc do úvahy druh ťaženého nerastu a povahu nadložných a podložných hornín a hlušiny, ktoré sa premiestňujú a ukladajú na úložisko ťažobného odpadu počas banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej banským spôsobom,
 - zaradenie odpadu podľa zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s osobitným dôrazom na jeho nebezpečné vlastnosti,
 - opis chemických látok a chemických prípravkov, ktoré sa majú používať pri úprave nerastov a ich stability,
 - opis metódy (technológie) ukladania ťažobných odpadov na úložisko ťažobných odpadov,
 - systém prepravy ťažobných odpadov, ktorý sa má použiť,
- opis okolia úložiska ťažobného odpadu najmä z hľadiska prvkov, ktoré môžu zvýšiť pravdepodobnosť vzniku závažnej havárie alebo závažnosť jej následkov,
- hodnotenie rizika, ktoré zahŕňa najmä:
 - identifikáciu nebezpečenstiev a zdrojov rizika závažnej havárie, ktoré môžu vyvolať závažnú haváriu,
 - kvantifikáciu pravdepodobnosti alebo početnosti vzniku hroziacich závažných havárií,
 - hodnotenie rozsahu a závažnosti následkov hroziacich závažných havárií,
 - definovanie rizika pre zdravie ľudí a pre životné prostredie,
 - posúdenie prijateľnosti rizika,
- vymedzenie oblasti ohrozenia,

-
- opatrenia na efektívne zdolávanie závažnej havárie a na obmedzenie jej následkov na ľudí, životné prostredia a majetok,
 - v prípade potreby aj ďalšie dostupné údaje na základe vyžiadania obce alebo okresnému úradu,
 - zabezpečovanie školenia a overovania vedomostí o ochrane pred požiarmi zamestnancov a osôb, ktoré sa s vedomím právnickej osoby alebo fyzickej osoby - podnikateľa zdržujú v jej objektoch a priestoroch; obsah, rozsah, lehoty školenia o ochrane pred požiarmi, vymedzenie okruhu osôb podliehajúcich školeniu a overovaniu.

Tieto povinnosti sa nevzťahujú na tie úložiská ťažobných odpadov kategórie A, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Je potrebné podotknúť, že zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov stanovuje širší rozsah povinností najmä pre prevádzkovateľov (uvádzaní ako právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktorí svojou činnosťou môžu ohroziť život, zdravie alebo majetok), ktorí sú povinní:

- pripravovať a zabezpečovať ochranu svojich zamestnancov, osôb prevzatých do starostlivosti a osôb, ktoré môžu ohroziť,
- poskytovať okresným úradom a obciam, na ktorých území pôsobia, informácie o možnom nebezpečenstve, jeho rozsahu, spôsobe ochrany a likvidácii následkov a tieto pravidelne aktualizovať,
- spolupracovať s okresnými úradmi a obcami pri riešení ochrany obyvateľstva,
- vykonávať hlásnu službu pre svojich zamestnancov, osoby prevzaté do starostlivosti, iné osoby a obce, ktoré bezprostredne ohrozujú,
- zriaďovať a udržiavať ochranné stavby pre svojich zamestnancov a osoby prevzaté do starostlivosti a prostriedky varovania,
- plánovať a pri mimoriadnej udalosti vyhlásiť a uskutočniť evakuáciu svojich zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti a neodkladne o tom informovať obec, na ktorej území pôsobia,
- zabezpečiť na vlastné náklady špeciálne prostriedky individuálnej ochrany pre svojich zamestnancov a osoby prevzaté do starostlivosti podľa druhu nebezpečnej látky, ktorou môžu ohroziť život alebo zdravie,
- skladovať, ošetrovať a zabezpečovať výdaj materiálu civilnej ochrany pre vlastné jednotky civilnej ochrany a jednotky civilnej ochrany vytvorené pre potreby územia a prostriedkov individuálnej ochrany pre svojich zamestnancov a osoby prevzaté do starostlivosti,
- poskytnúť pri príprave na civilnú ochranu a pri mimoriadnych udalostiach orgánom štátnej správy alebo obciam vecné prostriedky, ktoré vlastnia alebo užívajú,
- precvičiť aspoň raz za tri roky plán ochrany.

Zvlášť sú upravené povinnosti prevádzkovateľov vodných stavieb (odkalísk); v rámci výstavby vodnej stavby zabezpečiť aj výstavbu a prevádzku systému varovania a vyznenia na vodnej stavbe a na ohrozenom území do vzdialenosti, ktorú dosiahne čelo prielomovej vlny do jednej hodiny od vzniku mimoriadnej udalosti. Pred začatím výstavby vyznenievacieho a varovného systému je potrebné projekt výstavby predložiť Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky na schválenie.

Informácia pre zainteresovanú verejnosť, ktorá môže byť dotknutá následkami závažnej havárie

Prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu kategórie A je povinný v mieste obvyklým spôsobom, a ak je to potrebné, aj opakovane informovať zainteresovanú verejnosť o charaktere prevádzky predmetného úložiska, o možných rizikách a opatreniach na ich zníženie, ako aj o požadovanom správaní verejnosti, ktorá môže byť dotknutá následkami udalosti v prípade vzniku závažnej havárie.

Zainteresovanou verejnosťou je verejnosť, ktorá je alebo môže byť dotknutá environmentálnym rozhodovaním (prevencia závažných havárií a povolenie úložísk ťažobného odpadu), alebo ktorá má na takomto konaní záujem. Za verejnosť, ktorá má na takomto konaní záujem sa považuje právnická osoba podporujúca ochranu životného prostredia založená podľa zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov, zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov alebo zákona č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

Informácia pre zainteresovanú verejnosť musí obsahovať tieto údaje:

- názov (obchodné meno) a adresu prevádzkovateľa, názov a umiestnenie úložiska kategórie A,
- meno a funkciu osoby, ktorá informáciu poskytuje,
- potvrdenie o tom, že úložisko podlieha režimu zákona č. 514/2008 Z. z. a že prevádzkovateľ predložil príslušnému orgánu informácie a podklady významné z hľadiska požiadaviek tohto zákona,
- jednoduché a všeobecne zrozumiteľné vysvetlenie činnosti alebo činností vykonávaných na mieste nakladania s ťažobným odpadom,
- všeobecné názvy alebo všeobecné označenie nebezpečných chemických látok a nebezpečných chemických prípravkov používaných v mieste nakladania s ťažobným odpadom, ako aj ťažobných odpadov ukladaných na úložisko, ktoré by mohli spôsobiť závažnú haváriu, s uvedením ich základných nebezpečných vlastností,
- všeobecné informácie týkajúce sa charakteru nebezpečenstva závažných havárií vrátane ich možných účinkov na ľudí a na životné prostredie,
- vhodné informácie o tom, ako budú verejnosť alebo jednotlivé osoby, ktoré môžu byť dotknuté závažnou haváriou, varované a informované v prípade závažnej havárie,

- vhodné informácie o tom, ako budú verejnosť alebo jednotlivé osoby, ktoré môžu byť dotknuté závažnou haváriou, varované a informované v prípade závažnej havárie,
- vhodné informácie o tom, ako sa má verejnosť správať v prípade závažnej havárie,
- vyhlásenie o tom, že prevádzkovateľ urobil v mieste nakladania s ťažobným odpadom vhodné opatrenia na prevenciu závažných havárií, ako aj na obmedzenie ich následkov,
- odkaz na vonkajší havarijný plán, ako aj na plán ochrany obyvateľstva,
- informácia o tom, kde možno získať ďalšie, prípadne podrobnejšie údaje.

Prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu zašle túto informáciu obci, ktorej územie môže byť dotknuté účinkami závažnej havárie. Prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu kategórie A je povinný údaje podľa potreby aktualizovať a v aktualizovanej forme zverejniť najmenej raz za tri roky. Prevádzkovateľ úložiska ťažobného odpadu je povinný urobiť tak pri každej závažnej zmene podmienok, za ktorých bola informácia vypracovaná a zverejnená.

Prevenca zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy

Prevádzkovateľovi úložiska ťažobného odpadu (s výnimkou úložísk, na ktoré je ukladaný inertný ťažobný odpad a neznečistená zemina, ktoré pochádzajú z banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej bankým spôsobom, alebo z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny a ktoré nie sú ukladané na úložisko kategórie A) vyplývajú povinnosti z hľadiska prevencie zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy.

Povinnosti prevádzkovateľa z hľadiska ochrany povrchových a podzemných vôd a pôdy

S prihliadnutím na charakter úložiska ťažobných odpadov, vlastnosti ťažobných odpadov, ktoré sú na dané úložisko ukladané a na miestne environmentálne podmienky je prevádzkovateľ úložiska povinný:

- vyhodnocovať možnosť vzniku priesakovej kvapaliny a koncentráciu nebezpečných látok v tejto kvapaline unikajúcej z úložiska počas jeho prevádzky i po jeho uzavretí a určiť hydrologickú bilanciu,
- vykonať opatrenia na prevenciu alebo obmedzenie vzniku priesakovej kvapaliny a znečistenia podzemných vôd, povrchových vôd a pôdy priesakovou kvapalinou,
- zabezpečiť zber a úpravu odpadovej vody a priesakovej kvapaliny z úložiska tak, aby boli splnené limity určené na ich vypúšťanie (napr. podľa ustanovení zákona č. 364/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov).

Prevádzkovateľom úložísk ťažobného odpadu vo vzťahu k nakladaniu s priesakovou kvapalinou vyplývajú rovnaké povinnosti, ako majú prevádzkovatelia skládok odpadov s cieľom zabrániť tvorbe znečistenia vylúhovaním nebezpečných látok z uloženého ťažobného odpadu a ich šírenia sa do podzemnej a povrchovej vody.

Opatrenia na prevenciu alebo obmedzenie vzniku priesakovej kvapaliny a znečistenia podzemných vôd, povrchových vôd a pôdy priesakovou kvapalinou

Priesakovou kvapalinou je akákoľvek kvapalina presakujúca cez uložený ťažobný odpad a unikajúca z úložiska ťažobného odpadu alebo v ňom uložená vrátane znečistenej drenážnej vody, ktorá môže nepriaznivo vplývať na životné prostredie, ak sa vhodne neupraví.

Zloženie priesakovej kvapaliny závisí od druhu uložených ťažobných odpadov. Jednou z možností, ako stanoviť koncentráciu nebezpečných látok v tejto kvapaline, je vykonať testy vylúhovateľnosti ťažobného odpadu postupom podľa zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov.

Za účelom minimalizácie vzniku a akumulácie priesakovej kvapaliny v úložisku ťažobného odpadu musia byť prijaté opatrenia zamerané na:

- odvedenie zrážkových vôd z priestoru úložiska ťažobného odpadu so zamedzením vnikania zrážkovej vody do telesa úložiska,
- zamedzenie vnikania povrchovej alebo podzemnej vody do uloženého ťažobného odpadu,
- zamedzenie priesakov cez dno úložiska,
- zber a úpravu znečistenej vody a priesakovej kvapaliny z úložiska tak, aby boli splnené limity určené na vypúšťanie odpadových vôd podľa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd v znení neskorších predpisov.

Pri odkaliskách údolného typu a pri odkaliskách v preliačninách je nutné navrhnuť záchytné priekopy pre bezpečné odvedenie zrážkových vôd z povodia odkaliska do recipientu. Priekopy musia byť dimenzované na unášaciu silu vodného prúdu a pri návrhu ich kapacity sa vychádza z intenzity 15 minútového dažďa v danej oblasti. Priekopy je potrebné navrhnuť ako nepriepustné a nemôžu odvádzať priesaky z drenážneho systému ani odsadenú (odlúčenú) vodu z odkaliska.

Záchytné priekopy určené na odvádzanie zrážkovej vody z povodia odkaliska sa navrhujú tak, aby plocha vnútorného povodia neprekročila v žiadnej etape výstavby trojnásobok plochy odkaliska. Pre konečný stav odkaliska musia byť záchytné priekopy situované tak, aby plocha vnútorného povodia odkaliska bola čo najmenšia.

Ak v priestore navrhovaného úložiska ťažobných odpadov tečie povrchový tok, je potrebné usmerniť tok mimo daný priestor prostredníctvom obtokových kanálov, potrubím alebo štôľami. Uvedené zariadenia je nutné navrhnuť minimálne na storočný prietok.

Pri odvaloch je jednou z príčin narušenia geotechnickej stability voda. Podobne ako pri odkaliskách je potrebné prijať vhodné opatrenia na zamedzenie vnikaniu atmosférickej vody do telesa odvalu, ktoré súčasne vedie k následnej minimalizácii priesakových vôd.

Pre bezpečné odvádzanie zrážkových vôd je potrebné použiť vhodné záchytné zariadenia (najmä priekopy), ktoré sú situované po obvode odvalu.

Pri dimenzovaní záchytných zariadení je potrebné vychádzať z vlastností uložených ťažobných odpadov, predovšetkým z hľadiska ich priepustnosti.

Na zamedzenie priesakov cez dno úložiska je potrebné v odôvodnených prípadoch vybudovať tesniaci systém a to buď prírodný, umelý alebo ich kombináciu.

Neoddeliteľnou súčasťou úložiska ťažobných odpadov je vhodne nadimenzovaný drenážny systém na zachytávanie a odvádzanie priesakových kvapalín, ktorý zabezpečí minimálnu akumuláciu vôd v telese úložiska.

K opatreniam na nakladanie s priesakovou kvapalinou je potrebné poznamenať, že preventívne opatrenia na zabránenie vzniku priesakovej kvapaliny sú vo všeobecnosti ekonomicky výhodnejšie a účinnejšie ako samotné zachytávanie, zber a zneškodňovanie priesakovej kvapaliny.

Ak priesaková kvapalina zachytená v zbernej nádrži nespĺňa kritériá na vypustenie do povrchového toku, do podzemných vôd alebo do kanalizácie, je možné ju:

- vrátiť späť do technologického procesu,
- vyčistiť,
- odviezť na vyhovujúcu čistiareň odpadových vôd.

Pri návrhu spôsobu nakladania s priesakovými vodami je možné použiť ustanovenia STN 83 8107: Skládkovanie odpadov. Nakladanie s priesakovými kvapalinami zo skládok odpadov (2004).

Predikcia tvorby kyslých priesakových kvapalín

Špecifickým typom priesakovej kvapaliny sú tzv. kyslé priesakové kvapaliny (kyslé výluhy). Ich tvorba je podmienená vystavením ťažobného odpadu s obsahom sulfidov oxidačným podmienkam s prítomnosťou vody. Výsledkom je priesaková kvapalina s vysokou kyslosťou, často s obsahom znečisťujúcich látok, najmä ťažkých kovov. Spôsob predikcie tvorby kyslých priesakových kvapalín sa opiera o jednorazové alebo dlhodobé testy.

Povinnosti prevádzkovateľa z hľadiska ochrany ovzdušia

Prevádzkovateľ úložiska ťažobných odpadov musí prijať opatrenia aj na prevenciu a obmedzenie emisií prachu a plynov z úložiska.

Zákon č. 137/2010 Z. z. o ochrane ovzdušia v znení neskorších predpisov ukladá prevádzkovateľom veľkých a stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia:

- dodržiavať určené emisné limity,
- viesť prevádzkovú evidenciu o zdrojoch,
- zabezpečiť technické prostriedky na monitorovanie emisií.

Najväčším problémom ťažobných prevádzok a v rámci nich aj úložísk ťažobných odpadov je produkcia prachových častíc. Je často problematické oddeliť prevádzku úložiska ťažobných odpadov od ostatnej ťažby a úpravy nerastnej suroviny a rašeliny, platia však niektoré všeobecne akceptované postupy na prevenciu prašnosti:

- postrekovanie vodou,
- prekrytie povrchu úložiska ochrannou vrstvou (štrk, vegetačný kryt),
- mulčovanie povrchu,
- trvalé zavodnenie odkaliska,
- postrek bitúmenovou emulziou, ktorá zabezpečí spojenie častíc alebo použitie vápennej suspenzie (pre špeciálne typy odkalísk).

Povinnosti prevádzkovateľa odkaliska obsahujúceho kyanid

Osobitné požiadavky sa ustanovujú pre odkaliská, na ktorých sa nachádza kyanid alebo kyanidové zlúčeniny (najmä v ťažobnom odpade ako výsledok úpravárenského procesu) rozložiteľné slabou kyselinou. Prevádzkovateľ takéhoto úložiska ťažobného odpadu je povinný zabezpečiť, aby sa koncentrácia kyanidu rozložiteľného v slabej kyseline v mieste vypúšťania kalu z úpravárenského zariadenia znížila na čo najnižšiu úroveň použitím najlepšie dostupných techník takto (neplatí to pre inertný ťažobný odpad a neznečistenú zeminu, ktoré pochádzajú z banskej činnosti, z činnosti vykonávanej banským spôsobom alebo z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny a ktoré nie sú ukladané na úložisko ťažobného odpadu kategórie A):

- pri odkaliskách, ktorým sa do 15. decembra 2008 udelilo povolenie na ich prevádzku alebo ktoré už boli k tomuto dátumu v prevádzke:
 - 50 ppm od 15. decembra 2008,
 - 25 ppm od 1. mája 2013,
 - 10 ppm od 1. mája 2018,

— pri odkaliskách, ktorým sa udelilo povolenie po 1. máji 2008:

— 10 ppm.

Príslušný orgán môže v odôvodnenom prípade s prihliadnutím na osobitné podmienky na mieste nakladania s ťažobným odpadom nariadiť prevádzkovateľovi, aby pomocou analýzy rizika preukázal, že vyššie uvedené limity sa nemusia ďalej znižovať.

Postup znižovania koncentrácie kyanidov v ťažobnom odpade ukladanom na odkalisko

Postup znižovania koncentrácie kyanidov v ťažobnom odpade ukladanom na odkalisku podľa vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 255/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov vychádza z možností najlepších dostupných techník.

Podľa zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sú kritériá na určovanie najlepších dostupných techník takéto:

- používanie nízkoodpadovej technológie,
- používanie menej nebezpečných látok,
- podpora zhodnocovania a recyklácie látok, ktoré vznikajú alebo sa používajú v technologickom procese alebo pri zhodnocovaní a recyklácii odpadov,
- porovnateľné procesy, zariadenia alebo prevádzkové metódy, ktoré už boli úspešne vyskúšané v priemyselnom meradle,
- technický rozvoj a vývoj vedeckých poznatkov a ich interpretácia,
- charakter, účinky a množstvo príslušných emisií,
- dátumy uvedenia nových alebo existujúcich zariadení do prevádzky,
- čas potrebný na zavedenie najlepšej dostupnej techniky,
- spotreba a druh surovín (vrátane vody) používaných v technologickom procese a ich energetická účinnosť,
- požiadavka prevencie alebo zníženia celkových účinkov emisií na životné prostredie na minimum a z toho vyplývajúcich rizík pre životné prostredie,
- požiadavka prevencie havárií a minimalizácia ich následkov na životné prostredie,
- informácie uverejňované verejnými medzinárodnými organizáciami.

Odporúčanou analytickou metódou na určenie kyanidov rozložiteľných v slabej kyseline je metóda manuálnej destilácie pri pH = 4,5 a následne potenciometrickej titrácie alebo kalorimetrie (podľa STN ISO 6703-2, časť 2, DIN 38405, časť 13.2: 1981-2) s medzou stanovenia 0,02 mg.l⁻¹.

V ustanovení § 30 ods. 4 zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov sa uvádza, že pri úprave alebo zušľachtovaní nerastov je zakázané používať technológiu kyanidového lúhovania.

Prevenia zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy (monitorovanie a kontrola úložiska ťažobného odpadu)

Najdôležitejším opatrením pri prevencii zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy je účinné monitorovanie. Monitorovanie a kontrola úložiska ťažobného odpadu je systematické, dlhodobé a štandardizované sledovanie a vyhodnocovanie environmentálnych vplyvov počas jeho prevádzky a po jej ukončení.

Rozsah monitorovania, periodicity a sledovaných ukazovateľov by mali vyplývať z:

- environmentálnej dokumentácie pre proces posudzovania vplyvov na životné prostredie vypracovanej podľa osobitného predpisu,
- plánu nakladania s ťažobným odpadom,
- iných dokumentov podobného zamerania (napr. havarijný plán, manipulačný a prevádzkový poriadok alebo program technicko-bezpečnostného dohľadu pri vodných stavbách).

Návrh kontrolných a monitorovacích postupov je súčasťou plánu nakladania s ťažobným odpadom a príslušnej prevádzkovej dokumentácie, pričom obsahuje špecifikáciu a počet monitorovacích objektov, rozsah monitorovaných ukazovateľov, ako aj frekvenciu vykonávaného monitorovania a kontrol pre každú špecifickú etapu životného cyklu úložiska.

Monitorovanie odkaliska

Pri odkaliskách, ktoré sú vodnými stavbami, je potrebné pri vypracúvaní plánu monitorovania a kontroly prednostne vychádzať z týchto predpisov:

- zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 457/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o náležitostiach manipulačného poriadku vodnej stavby,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 119/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o výkone odborného technicko-bezpečnostného dohľadu nad vodnými stavbami.

Účelom monitorovania a kontroly odkaliska je:

- zistenie schopnosti odkaliska plniť bezpečne a spoľahlivo svoje funkcie,

-
- zistenie vplyvu odkaliska na jeho okolie (najmä ovplyvňovanie podzemných a povrchových vôd, ovzdušia),
 - overovanie okamžitého technického stavu odkaliska porovnaním predpokladov návrhu odkaliska so skutočnými výsledkami monitoringu a kontroly,
 - súborné vyhodnocovanie a spresňovanie vstupných údajov podľa návrhu odkaliska pre skvalitnenie návrhu prípadného zvyšovania alebo rozširovania odkalísk.

Pravidelné monitorovanie a kontrola odkaliska zahŕňa najmä sledovanie kvalitatívnych a kvantitatívnych vlastností priesakovej kvapaliny a podzemnej vody, úroveň hladiny na odkalisku, priebeh naplavovania, ako aj zmeny v okolí odkaliska v priebehu času (sledovanie sa vykonáva prostredníctvom objektov a zariadení určených na tento účel).

Pre odkaliská sa podľa najlepších dostupných techník pre nakladanie s hlušinou a odpadmi z banskej činnosti odporúča sledovať tieto ukazovatele:

- vodná hladina (výška),
- priesaky cez hrádzu, základy a brehy,
- monitorovanie kvality a množstva priesakov,
- voľná hladina podzemnej vody,
- pórový tlak,
- monitorovanie pohybu koruny hrádze a hlušiny,
- seizmicita,
- dynamický pórový tlak a skvapalňovanie,
- mechanika zemín,
- monitorovanie procesov ukladania hlušiny.

Pre účely technicko-bezpečnostného dohľadu sa sledujú nielen stavebné konštrukcie a objekty odkaliska, ale aj jeho najbližšie okolité územie, kde by mohlo dôjsť k nepriaznivým deformačným a priesakovým javom ovplyvňujúcim bezpečnosť odkaliska a jeho okolia.

Počet monitorovacích objektov a kontrolných staníc závisí od veľkosti monitorovaného úložiska, od miestnych hydrogeologických pomerov a predovšetkým od režimu podzemných vôd.

Monitorovanie odvalu

Pri monitorovaní odvalu na ukladanie ťažobného odpadu je potrebné pri určovaní rozsahu a frekvencie monitorovania a kontrol vychádzať predovšetkým z banského práva:

- vyhláška Slovenského banského úradu č. 50/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o bezpečnosti prevádzky pri úprave a zušľachtovaní nerastov,
- vyhláška Slovenského banského úradu č. 21/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri

práci a bezpečnosti prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom v podzemí,

- vyhláška Slovenského banského úradu č. 29/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom na povrchu.

Podrobnosti týkajúce sa monitorovania odvalov upravuje aj vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 255/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Pravidelné monitorovanie a kontrola odvalu by mali zahŕňať najmä sledovanie a vyhodnocovanie:

- geotechnickej stability svahu, resp. jednotlivých etáží odvalu, odvodnenia odvalu, zhutňovania, sadania a vplyvu klimatických pomerov na odval,
- kvality a množstva priesakových kvapalín, kontroly systému zachytávania a odvádzania priesakových kvapalín, v prípade ťažobných odpadov, ktoré môžu byť potenciálnym zdrojom kyslých alebo zásaditých kvapalín aj monitoring účinnosti prijatých opatrení.

Pre odvaly podľa najlepších dostupných techník pre nakladanie s hlušinou a odpadmi z banskej činnosti sa odporúča sledovať tieto ukazovatele:

- geometria svahu a etáží,
- odvodnenie hornej a spodnej časti odvalu,
- pórový tlak.

Poskytovanie a uchovávanie údajov z monitorovania

Prevádzkovateľ úložiska ťažobných odpadov je pri poskytovaní údajov z monitorovania a ich uchovávaní povinný:

- zaslať príslušnému orgánu štátnej správy na úseku nakladania s ťažobným odpadom (okresnému úradu alebo obvodnému banskému úradu) do 31. januára nasledujúceho kalendárneho roka súhrnnú správu o výsledkoch monitorovania a kontrol vykonaných v kalendárnom roku,
- uchovávať dokumentáciu z monitorovania a kontroly úložiska najmenej 5 rokov nasledujúcich po roku uzavretia úložiska tak, že v prípade zmeny prevádzkovateľa nový prevádzkovateľ alebo okresný úrad obdrží komplexné informácie týkajúce sa úložiska,
- po uzavretí úložiska je prevádzkovateľ povinný zasielať súhrnnú správu o výsledkoch monitorovania a kontrol v lehotách určených príslušným orgánom.

Povinnosť zasielať správy z monitorovania sa nevzťahuje na inertný ťažobný odpad a neznečistenú zeminu, ktoré pochádzajú z banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej bankským spôsobom, alebo

z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny a ktoré nie sú ukladané na úložisko kategórie A. Súčasne sa táto povinnosť nevzťahuje na ťažobný odpad, ktorý nie je inertný a nie je kategorizovaný ako nebezpečný a nie je ukladaný na úložisko kategórie A.

Cezhraničné účinky

Ak príslušný orgán pri povoľovaní úložiska kategórie A zistí, že úložisko ťažobného odpadu pravdepodobne bude mať nepriaznivé účinky na životné prostredie a z neho vyplývajúce riziká na zdravie ľudí na území iného štátu (dotknutá strana), alebo ak o to dotknutá strana požiada, príslušný orgán preruší konanie a bezodkladne informuje o tom Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky bezodkladne informuje dotknutú stranu, zašle jej informácie o žiadosti a dohodne s ňou ďalší postup.

Tieto informácie slúžia ako základ pre konzultácie medzi Slovenskou republikou a dotknutou stranou. Rozsah a spôsob tohto informovania a konzultácií, ako aj postup v prípadoch vzniku havárie na úložisku ťažobného odpadu kategórie A upravia na základe vzájomnosti a rovnocennosti medzištátne zmluvy, a to aj pre prípady, keď sa úložisko s cezhraničnými účinkami nachádza na území iného štátu (strana pôvodu) a Slovenská republika je dotknutou stranou.

V rámci medzištátnych zmlúv príslušný orgán zabezpečí, že ak sa pri povoľovaní úložiska kategórie A zistí, že úložisko ťažobného odpadu pravdepodobne bude mať nepriaznivé účinky na životné prostredie a z neho vyplývajúce riziká na zdravie ľudí na území iného štátu, sa žiadosť a ďalšie informácie sprístupnia na vhodné časové obdobie aj verejnosti dotknutej strany, ktorá môže byť ovplyvnená cezhraničným vplyvom, na podanie pripomienok.

Ak vznikne havária na úložisku ťažobného odpadu kategórie A, ktorej účinky môžu presiahnuť hranice štátu, alebo vznikne bezprostredná hrozba takejto havárie, príslušný orgán, ktorému bola havária nahlásená, bezodkladne informuje o tom Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, ktoré bezodkladne informuje dotknutú stranu a dohodne s ňou ďalší postup s cieľom minimalizovať následky havárie na zdravie ľudí a vyhodnotiť a minimalizovať rozsah skutočnej alebo možnej environmentálnej škody.

Ak je Slovenská republika dotknutou stranou a Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky sa dozvie z oznámenia strany pôvodu alebo iným hodnoverným spôsobom o možných cezhraničných účinkoch úložiska ťažobného odpadu umiestneného na území strany pôvodu alebo o vzniku havárie na takomto úložisku ťažobného odpadu, bezodkladne vstúpi do kontaktu so stranou pôvodu a dohodne s ňou ďalší postup.

Tieto ustanovenia sa nevzťahujú na inertný ťažobný odpad a neznečistenú zeminu, ktoré pochádzajú

z banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej bankským spôsobom, alebo z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny a ktoré nie sú ukladané na úložisko kategórie A, ani na ťažobný odpad, ktorý nie je inertný a nie je zaradený do kategórie nebezpečného odpadu podľa osobitných predpisov a ktorý nie je ukladaný na úložisko kategórie A.

2.5. Povoľovanie úložísk

Povoľovanie, výstavbu a prevádzkovanie úložiska upravuje § 7 a § 10 zákona č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Úložisko možno prevádzkovať len v súlade s rozhodnutím o povolení vydaným príslušným orgánom. Na povoľovanie zriadenia, užívania, zmeny a uzavretia úložiska sa vzťahujú osobitné predpisy, ak zákon o ťažobných odpadoch neustanovuje inak.

V odkaze pod čiarou v zákone o ťažobných odpadoch sa uvádza napríklad zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, zákon Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov, zákon č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov, zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon).

Proces povoľovania úložísk ťažobných odpadov

Proces povoľovania sa začína na základe žiadosti o povolenie zriadenia a užívania úložiska ťažobného odpadu, ktorú predkladá prevádzkovateľ budúceho úložiska príslušnému orgánu štátnej správy na úseku nakladania s ťažobným odpadom.

Žiadosť, okrem náležitostí podľa osobitných predpisov, musí obsahovať:

- údaje o prevádzkovateľovi úložiska,
- údaje o kategorizácii úložiska ťažobných odpadov,
- navrhované umiestnenie úložiska ťažobných odpadov,
- plán nakladania s ťažobným odpadom,
- porovnanie technického zabezpečenia úložiska najlepšou dostupnou technikou,
- potvrdenie o zriadení osobitného účtu na vytváranie účelovej finančnej rezervy, ak sa jej vytváranie vyžaduje,
- záverečné stanovisko z procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie, ak sa vyžaduje,
- podklady na vypracovanie vonkajšieho havarijného plánu,
- označenie účastníkov konania, ktorí sú prevádzkovateľovi známi,
- stručné zhrnutie údajov a informácií o úložisku ťažobného odpadu.

Povoľovacie orgány

Zákon o ťažobných odpadoch je zákonom zasahujúcim do banského práva, stavebného práva, práva životného prostredia, správneho práva a iných právnych predpisov.

Úložisko podľa zákona č. 514/2008 Z. z. môže byť z hľadiska povoľovania a riadenia:

1. zariadením banskej prevádzky povoľovaným podľa banských predpisov,
2. stavbou povoľovanou podľa stavebného zákona,
3. vodnou stavbou povoľovanou podľa vodného zákona.

Spôsob povoľovania a niektoré podrobnosti prevádzky a uzavretia úložiska sa líšia v závislosti od osobitných predpisov.

Povoľovacím orgánom úložiska môže byť:

- obvodný banský úrad, ktorý povoľuje úložisko, ktorým je odval a odkalisko vzniknuté pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankým spôsobom (§ 24 písm. d) zákona č. 514/2008 Z. z.).

Obvodný banský úrad vydáva povolenie na prevádzku úložiska, ak je toto povolenie spojené s prieskumom, otvárkou, prípravou a dobývaním výhradných ložísk, likvidáciou a zabezpečením pri povoľovaní banskej činnosti, alebo s využívaním ložísk nevyhradených nerastov pri povoľovaní činnosti vykonávanej bankým spôsobom (zákon č. 44/1988 Zb. v znení neskorších predpisov, zákon č. 51/1988 Zb. v znení neskorších predpisov). Ak zriaďovanie úložiska (odval alebo odkalisko) súvisí s dobývaním a úpravou výhradného ložiska (t. z. vznikne bankou činnosťou a nachádza sa v dobývacom priestore výhradného ložiska), vtedy ho povoľuje obvodný banský úrad na základe predloženého plánu otvácky, prípravy a dobývania a predpísanej dokumentácie (§ 10 ods. 1 a § 41 ods. 2 písm. b) zákona č. 51/1988 Zb. v znení neskorších predpisov).

Obvodný banský úrad súčasne povoľuje na základe predloženého územného rozhodnutia (vydaného príslušným stavebným úradom) a plánu využívania ložiska zriadenie úložiska, ktoré vznikne pri dobývaní ložiska nevyhradeného nerastu (t. j. činnosti vykonávanej bankým spôsobom podľa § 19 a § 41 ods. 2 písm. e) zákona č. 51/1988 Zb. v znení neskorších predpisov.)

- stavebný úrad povoľuje úložisko zriaďované v súvislosti s ťažbou rašeliny (§ 25 písm. c) zákona č. 514/2008 Z. z.).

Stavebný úrad je povoľovacím orgánom v prípade úložísk vzniknutých pri ťažbe rašeliny, ktorá nie je pokladaná za nerast podľa banského zákona a vo všetkých ostatných prípadoch, ak sa na neho nevzťahujú prípady uvedené vyššie. Vtedy ho povoľuje príslušný stavebný úrad.

- okresný úrad, odbor starostlivosti o životné prostredie povoľuje úložisko, ktorým je odkalisko, okrem odkaliska vzniknutého pri banskej činnosti (§ 22 písm. b) zákona č. 514/2008 Z. z.).

Okresný úrad, odbor starostlivosti o životné prostredie vydáva povolenie na prevádzku úložiska, ktorým je odkalisko, okrem odkaliska vzniknutého pri banskej činnosti (§ 22 písm. b) zákona č. 514/2008 Z. z.). Povoľuje teda odkalisko, ak je toto zároveň vodnou stavbou podľa zákona

č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov (podľa § 52 ods. 1 písm. i) cit. zákona). Ak ide zároveň o bankú činnosť, dohodne sa okresný úrad o súčinnosti pri povoľovaní s obvodným bankým úradom.

Špeciálny prípad môže nastať, ak úložisko alebo prevádzka, ktorej je úložisko súčasťou (banká prevádzka, úpravárenská prevádzka), zároveň podlieha ustanoveniam zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o IPKZ“). V tomto prípade je v procese integrovaného povoľovania správnym orgánom príslušný inšpektorát Slovenskej inšpekcie životného prostredia. Integrované povoľovanie je konanie, ktorým sa určujú podmienky vykonávania činností v prevádzkach a povoľujú sa nové prevádzky s cieľom dosiahnuť integrovanú ochranu životného prostredia a jeho zložiek a udržať mieru znečistenia nepresahujúcu normy kvality životného prostredia (§ 3 ods. 1 zákona o IPKZ).

Proces povolenia prevádzky

Základnou podmienkou ukladania ťažobného odpadu na úložisko je povolenie jeho výstavby (zriadenia) a prevádzkovania (užívania).

Úložisko je možné prevádzkovať len v súlade s rozhodnutím o povolení, ktoré vydá príslušný orgán.

Predloženie a preskúmanie žiadosti

Po predložení žiadosti príslušný orgán posúdi jej kompletnosť, či žiadosť obsahuje všetky náležitosti, ktoré ustanovuje v § 7 ods. 2 zákona č. 514/2008 Z. z. a osobitný predpis.

Ak povoľovací orgán zistí, že žiadosť je neúplná, požiada prevádzkovateľa o odstránenie všetkých nedostatkov.

Zverejnenie informácií pre zainteresovanú verejnosť

Právo verejnosti na informácie a jej účasť na environmentálnom rozhodovaní je v súlade s požiadavkami smernice 2006/21/ES (článok 8) a Aarhuského dohovoru s prihliadnutím na obdobnú právnu úpravu v iných všeobecne záväzných právnych predpisoch v Slovenskej republike. Právo verejnosti zúčastniť sa procesu povoľovania úložísk ustanovuje § 8 zákona č. 514/2008 Z. z.

Príslušný orgán (obvodný banký úrad, okresný úrad, odbor životného prostredia alebo stavebný úrad) po začatí konania o povolení zriadenia a užívania úložiska zabezpečí zverejnenie údajov a informácií prostredníctvom dostupných komunikačných prostriedkov (napr. internetová stránka, úradná tabuľa a pod.).

Počas 15 dní zverejní príslušný povoľovací orgán tieto informácie a výzvy pre zainteresovanú verejnosť, t. j. fyzické alebo právnické osoby, ich združenia, organizácie alebo skupiny, ktoré môžu byť dotknuté environmentálnym rozhodnutím:

- stručné zhrnutie údajov a informácií o žiadosti o povolenie úložiska (podľa § 7 ods. 2 písm. j) zákona č. 514/2008 Z. z.),
- výzvu zainteresovanej verejnosti, aby v lehote siedmich dní písomne oznámila svoj záujem zúčastniť sa na konaní,
- výzvu verejnosti o tom, kde a v akých lehotách sa možno k žiadosti vyjadriť, vrátane informácie kde a kedy možno nazrieť do žiadosti, že rozhodnutie o žiadosti je rozhodnutím v správnom konaní, kto sú dotknuté orgány v konaní, či sa pre úložisko vyžadovalo posudzovanie jeho vplyvov na životné prostredie alebo cezhraničné posudzovanie jeho vplyvov na životné prostredie a či bolo vykonané, alebo či prebiehajú cezhraničné konzultácie, o podrobnostiach týkajúcich sa konania pri aktualizácii podmienok povolenia, ak je to aktuálne,
- čas, miesto a spôsob, akým sa sprístupnia ďalšie informácie o konaní a podrobnosti zabezpečenia účasti verejnosti v konaní.

Obec, ktorá je účastníkom konania, zverejní v mieste obvyklým spôsobom informácie a výzvy uvedené vyššie.

V prípade možných cezhraničných účinkov úložiska zasiela príslušný orgán stručné zhrnutie údajov a informácií o žiadosti o povolenie úložiska Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky a obci, ktorá je účastníkom konania a požiada ju, aby ich zverejnila.

Účastník konania a zúčastnená osoba

Zoznam účastníkov konania v procese povoľovania úložísk ťažobných odpadov nie je stanovený zákonom č. 514/2008 Z. z. Prevádzkovateľ úložiska v žiadosti o povolenie úložiska označí účastníkov konania, ktorí sú mu známi, prípadne označí orgán cudzieho štátu, ak navrhované úložisko má alebo môže mať významné negatívne cezhraničné účinky na územie daného štátu.

Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov rozlišuje:

- účastníka konania,
- zúčastnenú osobu.

Podľa § 14 zákona č. 71/1967 Zb. je účastníkom konania „ten, o koho právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach sa má konať a koho práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté; účastníkom konania je aj ten, kto tvrdí, že môže byť rozhodnutím vo svojich právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach priamo dotknutý, a to

do času, kým sa nepreukáže opak.“

Podľa § 15a uvedeného zákona je zúčastnenou osobou ten, kto má „právo byť upovedomený o začatí konania a o iných podaniach účastníkov konania, zúčastniť sa na ústnom pojednávaní a na miestnej ohliadke, navrhovať dôkazy a doplnenie podkladu rozhodnutia“.

Zainteresovaná verejnosť, ktorá v lehote do siedmich dní od zverejnenia výzvy podala žiadosť, v ktorej oznámila svoj záujem zúčastniť sa povoloňacieho procesu, má v procese povoloňovania úložísk ťažobných odpadov postavenie zúčastnenej osoby.

Účastníci konania sú alebo môžu byť:

- prevádzkovateľ úložiska,
- vlastník pozemku, ktorého práva môžu byť priamo dotknuté (ak je iný ako prevádzkovateľ),
- obec, v ktorej má byť povoloňované úložisko umiestnené,
- osoba, ktorá tvrdí, že môže byť povolením vo svojich právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach priamo dotknutá, a to až do času, kým sa nepreukáže opak,
- zainteresovaná verejnosť, ktorá písomne reagovala na výzvu a má právo zúčastnenej osoby,
- stavebný dozor alebo kvalifikovaná osoba (pri povoloňovaní podľa stavebného zákona),
- projektant v časti, ktorá sa týka projektu stavby.

Povoľovací orgán upovedomí účastníkov konania a zúčastnené osoby o začatí správneho konania.

Vyjadrenie účastníkov konania a zúčastnených osôb k žiadosti

Povoľovací orgán stanoví na vyjadrenie účastníkov konania lehotu, ktorá nesmie byť kratšia ako 30 dní odo dňa doručenia žiadosti. Ak to osobitný predpis alebo okolnosti vyžadujú, povoloňovací orgán nariadi ústne pojednávanie. Na ústne pojednávanie prizve povoloňovací orgán všetkých účastníkov konania a požiada ich, aby pri ústnom pojednávaní uplatnili svoje pripomienky a námety k predloženej žiadosti.

Na ústnom pojednávaní má prevádzkovateľ budúceho úložiska možnosť obhájiť predloženú žiadosť a vyriešiť prípadne sporné body s jednotlivými účastníkmi konania, resp. dohodnúť sa na nožnej akceptovateľnej alternatíve.

Preverenie podkladov pre rozhodnutie

Vydanie rozhodnutia je podmienené preverením všetkých podkladov pre rozhodnutie, ktoré boli povoloňovaciemu orgánu predložené.

Podkladom pre rozhodnutie sú okrem žiadosti podanej prevádzkovateľom návrhy a podnety na

doplnenie - pripomienky účastníkov konania, ktoré sú však opodstatnené, ako aj skutočnosti, ktoré sú všeobecne známe povoľovaciemu orgánu z jeho úradnej činnosti.

Preskúmanie žiadosti povoľovacím orgánom, posúdenie jej kompletnosti a všetkých náležitostí, ktoré ustanovuje v § 7 ods. 2 zákona č. 514/2008 Z. z., posudzuje povoľovací orgán podľa § 32 a § 33 zákona o správnom konaní.

Vydanie rozhodnutia

Posledným krokom povoľovacieho procesu úložiska ťažobných odpadov, ktorý ukončuje konanie, je vydanie rozhodnutia povoľovacím orgánom. Rozhodnutie musí spĺňať požiadavky na rozhodnutie vydávané v správnom konaní podľa § 47 zákona o správnom konaní, t. j. musí obsahovať:

- **výrok** - rozhodnutie vo veci s uvedením ustanovenia právneho predpisu, podľa ktorého sa rozhodlo,
- **odôvodnenie** - kde správny orgán uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval, a ako sa vyrovnal s návrhmi a námietkami účastníkov konania a s ich vyjadreniami k podkladom rozhodnutia a
- **poučenie o odvolaní** - ktoré obsahuje údaj, či je rozhodnutie konečné alebo sa možno proti nemu odvolať - podať rozklad, v akej lehote, na ktorý orgán a kde možno odvolanie podať, tiež obsahuje údaj, či rozhodnutie možno preskúmať súdom.

V § 49 zákona o správnom konaní sú stanovené lehoty pre vydanie rozhodnutia v správnom konaní, a to do 30 dní od začatia konania, vo zvlášť zložitých prípadoch sa rozhodne najneskôr do 60 dní. Ak správny orgán nemôže rozhodnúť do 30 dní, prípadne do 60 dní, je povinný o tom účastníka konania s uvedením dôvodov upovedomiť. Rozhodnutie o povolení zašle príslušný orgán všetkým účastníkom konania a súčasne jeho obsah vrátane odôvodnenia zverejní na svojej internetovej stránke alebo úradnej tabuli.

Rozhodnutie o povolení úložiska ťažobných odpadov vydáva povoľovací orgán najviac na **osem rokov** (§ 7 ods. 5 zákona č. 514/2008 Z. z.). Ak je úložisko začlenené do systému environmentálneho manažérstva alebo v schéme Európskeho spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit rozhodnutie sa vydáva najviac na **desať rokov** (§ 7 ods. 5 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Povoľovací orgán môže zmeniť alebo zrušiť rozhodnutie z vlastného podnetu (§ 7 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.), ak:

- nastanú podstatné zmeny v prevádzke úložiska alebo v ukladanom ťažobnom odpade,
- to vyplynie z ohlásenia prevádzkovateľa v prípade vzniku závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti alebo ich bezprostrednej hrozby,
- to vyplynie zo súhrnnej správy o výsledkoch monitoringu a kontrol alebo z kontrolnej činnosti orgánov vykonávajúcich štátny dozor,
- to vyplynie z výmeny informácií o podstatných zmenách najlepších dostupných techník.

Sprístupňovanie informácií uvedených v povolení úložiska ťažobných odpadov

Príslušný orgán na požiadanie sprístupní informácie uvedené v povolení štatistickým úradom Slovenskej republiky a štatistickým úradom Európskej únie, ak sú potrebné na štatistické účely (§ 7 ods. 7 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Výnimky z vyššie uvedeného postupu

V zmysle § 7 ods. 8 zákona č. 514/2008 Z. z. sa povoľovanie úložísk podľa tohto zákona nevzťahuje na úložisko určené na ukladanie inertného ťažobného odpadu a neznečistenej zeminy, ktoré pochádzajú z banskej činnosti alebo z činnosti vykonávanej bankským spôsobom, alebo z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny, ak nie sú ukladané na úložisko kategórie A. **Tieto úložiská sa povoľujú len podľa osobitných predpisov.**

2.6. Výstavba a prevádzkovanie úložísk

Proces posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA)

Proces posudzovania vplyvov na životné prostredie by mal viesť k zosúladeniu záujmov organizácie, ktorá ťažobnú činnosť plánuje vykonávať, miestne a vecne príslušných štátnych orgánov, dotknutých obcí a ostatných dotknutých orgánov s organizáciami, účastníkmi konania a zúčastnenými osobami, ktorých práva a právom chránené záujmy by plánovanou činnosťou mohli byť dotknuté. Výsledkom posudzovania by malo byť jasne stanovené, či je táto činnosť realizovateľná a za akých podmienok. Plánovaná činnosť by mala spĺňať parametre udržateľného rozvoja s jasným stanovením procesov v jednotlivých fázach ťažobnej činnosti, tzn. od plánu otvárania, prípravy a dobývania až po rekultiváciu predmetného územia.

Odpady z ťažobnej činnosti ukladané na úložiská by mali byť pravidelne prehodnocované organizáciou vo vzťahu k ich množstvu, znovu využiteľnosti a chemicko–technologickým vlastnostiam. Prehodnocovanie na základe využitia „najlepších dostupných techník“ či už pri ťažbe alebo pri prevádzkovaní úložiska by malo mať za následok zníženie produkcie ťažobných odpadov alebo zvýšenie bezpečnosti úložiska.

Proces posudzovania vplyvov na životné prostredie a jeho časti A alebo B (povinné hodnotenie alebo zisťovacie konanie) pri činnostiach, ktoré sa týkajú ťažobných odpadov, sú uvedené v tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1 Príloha č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Číslo	Činnosť, objekty a zariadenia	Prahové hodnoty	
		Časť A (povinné hodnotenie)	Časť B (zisťovacie konanie)
1.	Ťažba a úprava uhlia, lignitu a bituminóznych hornín povrchová aj podzemná	od 100 000 t/rok	do 100 000 t/rok
2.	Ťažba a úprava rúd a magnezitu	od 100 000 t/rok	do 100 000 t/rok
3.	Ťažba a úprava nerastov s rádioaktívnymi vlastnosťami vrátane odvalov a odkalísk a ich rekultivácie	bez limitu	do 100 000 t/rok
4.	Ťažba a úprava ropy	od 500 t/deň	do 500 t/deň
5.	Ťažba a úprava zemného plynu	od 500 000 m ³ /deň	do 500 000 m ³ /deň

6.	Povrchové priemyselné prevádzky pre ťažbu uhlia, lignitu, ropy, zemného plynu, rúd a bituminóznych hornín		bez limitu
7.	Podzemné uskladňovanie zemného plynu v prírodných horninových štruktúrach	od 100 mil. m ³ /rok	do 100 mil. m ³ /rok
8.	Podzemné uskladňovanie zemného plynu v umelovybudovaných podzemných priestoroch	od 500 000 m ³	do 500 000 m ³
9.	Prevádzky na ťažbu a spracovanie azbestu	bez limitu	
10.	Ťažba nerastov bagrovaním z riek		od 100 000 t/rok
11.	Lomy a povrchová ťažba a úprava kameňa, ťažba štrkopiesku a piesku	od 200 000 t/rok alebo od 10 ha záberu plochy	od 100 000 t/rok do 200 000 t/rok alebo od 5 ha do 10 ha záberu plochy
12.	Ťažba kaolínu, keramických a žiaruvzdorných ílov a ílovcov	od 200 000 t/rok alebo od 10 ha záberu plochy	od 100 000 t/rok do 200 000 t/rok alebo od 5 ha do 10 ha záberu plochy
14.	Ťažba sklárskych a zlievarenských pieskov	od 200 000 t/rok alebo od 10 ha záberu plochy	od 100 000 t/rok do 200 000 t/rok alebo od 5 ha do 10 ha záberu plochy
15.	Ťažba ostatných nerastov, ak nie sú uvedené v položkách č. 1 - 6, 9 - 14	od 200 000 t/rok alebo od 10 ha záberu plochy	od 100 000 t/rok do 200 000 t/rok alebo od 5 ha do 10 ha záberu plochy
16.	Vrty (okrem vrtovej skúšky stability pôdy súvisiacich s ťažobnou činnosťou) najmä: – vrty na využívanie geotermálnej energie a geotermálnych vôd – vrty na uskladnenie rádioaktívneho odpadu – vrty pre vodné zdroje	od 500 m bez limitu	od 600 m do 500 m od 300 m
17.	Trvalé ukládanie oxidu uhličitého do geologického prostredia	bez limitu	

Povoľovacie orgány

V zmysle ustanovenia § 7 ods. 1 zákona č. 514/2008 Z. z. je príslušný na povoľovanie úložísk orgán štátnej správy. Podľa toho, pri akej činnosti tento odpad z ťažobného priemyslu vznikol, sú príslušné povoľovať úložiská odpadu tieto orgány štátnej správy:

- okresný úrad,
- obvodný banský úrad ,
- stavebný úrad,
- Slovenská inšpekcia životného prostredia.

Príslušnosť povoľovacích orgánov je stanovená podľa toho, o aký typ úložiska ide (odval alebo odkalisko), podľa druhu činnosti, pri ktorej ťažobný odpad vznikol (banská činnosť alebo činnosť vykonávaná banským spôsobom). (Viac informácií v kapitole 2.5. Povoľovanie úložísk.)

Povinnosti prevádzkovateľa úložiska počas výstavby úložiska a stavebno-technické požiadavky

Naprojektovanie lokality, kde bude úložisko vybudované, musí rešpektovať horninové prostredie, v ktorom má byť umiestnené, polohu odkaliska a jeho polohu k najbližším povrchovým i podzemným vodným zdrojom, ako aj ochranu ostatných zložiek životného prostredia. Na zabezpečenie stability sa taktiež posudzuje a hodnotí seizmická aktivita v regióne a jej prejavy v širšom okolí. Na zabezpečenie bezpečnosti a stability úložiska sa musia zvoliť a navrhnuť, ak je to potrebné, technické opatrenia, inštalácia dodatočných zariadení a i.

Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 514/2008 Z. z. na výstavbu a prevádzkovanie úložísk sa vzťahujú osobitné predpisy a to:

- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov,
- zákon Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov, ak tento zákon neustanovuje inak.

Vyššie uvedené právne predpisy sa primerane použijú podľa toho, aký druh úložiska (odval, odkalisko, odkalisko ako vodná stavba) sa plánuje realizovať, kto ho bude povoľovať a aký materiál sa bude na úložisko ukladať.

Podľa § 10 ods. 3 zákona č. 514/2008 Z. z. je prevádzkovateľ je povinný pri výstavbe nového úložiska alebo pri zmene existujúceho úložiska:

-
- zabezpečiť vhodné umiestnenie úložiska najmä s prihliadnutím na geologické, hydrologické, hydrogeologické, seizmické a geotechnické faktory a na zložky životného prostredia chránené podľa osobitných predpisov,
 - navrhnúť úložisko tak, aby spĺňalo z krátkodobého i dlhodobého hľadiska požiadavky na prevenciu znečisťovania pôdy, ovzdušia, podzemných vôd a povrchových vôd,
 - zabezpečiť účinné zachytávanie kontaminovanej vody a priesakovej kvapaliny z úložiska v súlade s podmienkami povolenia,
 - znižovať eróziu spôsobovanú vodou alebo vetrom, ak je to technicky možné a ekonomicky únosné.

Podľa § 47 zákona č. 50/1976 Zb. „*sa stavby musia navrhovať tak, aby boli po celý čas životnosti v súlade so základnými požiadavkami na stavby, so zastavovacími podmienkami a aby boli zhotovené z vhodných stavebných výrobkov a pritom aby stavba bola začlenená do územia v súlade s urbanistickými, architektonickými a environmentálnymi zásadami a požiadavkami ochrany prírody a krajiny a pamiatkovej starostlivosti tak, aby sa vylúčili negatívne účinky stavby na okolie z hľadiska ochrany zdravia a životného prostredia, prípadne aby sa obmedzili na prípustnú mieru.*“

Povinnosti prevádzkovateľa počas prevádzky úložiska

Prevádzkovateľ je povinný podľa § 10 ods. 2 zákona č. 514/2008 Z. z. poveriť riadením úložiska odborne spôsobilú osobu a zabezpečiť potrebné školenie a výcvik zamestnancov. Odborne spôsobilou osobou je osoba, ktorej bolo vydané osvedčenie o odbornej spôsobilosti príslušným obvodným banským úradom v zmysle § 5 vyhlášky MH SR č. 208/1993 Z. z. o požiadavkách na kvalifikáciu a o overovaní odbornej spôsobilosti pracovníkov pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom v znení neskorších predpisov.

Podľa § 10 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z. je prevádzkovateľ povinný:

- prijať vhodné opatrenia na pravidelné monitorovanie a kontrolu úložiska odborne spôsobilými osobami a na včasné prijatie nápravných opatrení, ak výsledky monitoringu alebo kontrol naznačujú nestabilitu úložiska alebo kontamináciu pôdy alebo vôd,
- vykonávať už počas prevádzky úložiska vhodné opatrenia na budúce uzavretie úložiska a na rekultiváciu územia, ako aj pre etapu po uzavretí úložiska,
- bez zbytočného odkladu, najneskôr do 48 hodín od zistenia, oznámiť príslušnému orgánu každú udalosť, ktorá by mohla ovplyvniť stabilitu úložiska,
- bez zbytočného odkladu, najneskôr do 48 hodín od zistenia, oznámiť príslušnému orgánu akékoľvek závažné negatívne environmentálne vplyvy, ktoré sa zistili monitoringom alebo kontrolou,
- postupovať podľa vnútorného havarijného plánu v prípade vzniku závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti alebo ich bezprostrednej hrozby a plniť pokyny príslušného orgánu,

-
- ktoré vyplývajú z vonkajšieho havarijného plánu a znášať náklady na tieto opatrenia,
 - zaslať príslušnému orgánu do 31. januára nasledujúceho kalendárneho roka súhrnnú správu o výsledkoch monitoringu a kontrol vykonaných v kalendárnom roku,
 - uchovávať dokumentáciu z monitoringu a kontroly úložiska spolu s dokumentáciou o povolení úložiska a správami najmenej 5 rokov nasledujúcich po roku uzavretia úložiska tak, že v prípade zmeny prevádzkovateľa nový prevádzkovateľ alebo okresný úrad podľa § 14 ods. 16 obdrží komplexné informácie týkajúce sa úložiska.

Ďalšie povinnosti vyplývajú zo zákonov č. 44/1988 Zb., č. 51/1988 Zb. a zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch.

Prevádzka odvalov

Na prevádzku odvalov sú stanovené požiadavky v § 29 vyhlášky SBÚ č. 50/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri úprave a zušľachtovaní nerastov takto:

- Pre prevádzku odvalu sa musí vypracovať technologický postup, ktorý určí bezpečnostné opatrenia na ukládanie a odber hmôt, spôsob zneškodňovania prachu, zabezpečenie strojov a zariadení, podľa potreby aj meranie teplôt a koncentrácie plyných škodlivín, chladenie alebo hasenie horiaceho odvalu.
- Na odval sa môžu ukladať alebo z neho odoberať hmoty tak, aby sa tým nevytvárali podmienky na samovznietenie a šírenie požiaru a nebola narušená stabilita odvalu.
- Na odvale s horľavými hmotami sa nesmie zakladať oheň ani sypať žeravý popol alebo troska.
- Odval vrátane jeho neprevádzkových častí sa musí kontrolovať najmenej raz mesačne.
- Prístupové cesty na odval sa musia označiť bezpečnostnými tabuľkami so zákazom vstupu nepovolaných osôb.
- Pri ukladaní a odbere hmôt z horiaceho odvalu sa musí v ovzduší na pracoviskách odvalu zisťovať prítomnosť kyslíčnikov uhoľnatého a siričitého a sírovodíka. Miesta s predpokladaným a zisteným výskytom plyných škodlivín sa musia označiť tabuľkami.

Prevádzka odkalísk

Pre prevádzku odkaliska platí primerane § 29 ods. 1, 4 a 5 vyhlášky SBÚ č. 50/1989 o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri úprave a zušľachtovaní nerastov.

- Vypracovanie technologického postupu.
- Odkalisko sa musí kontrolovať najmenej raz mesačne.
- Prístupové cesty na odkalisko sa musia označiť bezpečnostnými tabuľkami so zákazom vstupu nepovolaných osôb.

Prevádzku odkaliska a jeho zásady určuje a prevádzkové vybavenie odkaliska stanovuje STN 75 3310.

Pokiaľ je odkalisko vodnou stavbou podľa § 52 ods. 1 písm. i) zákona č. 364/2004 Z. z. (vodný zákon), musí prevádzkovateľ vypracovať manipulačný poriadok vodnej stavby a predložiť ho na schválenie orgánu štátnej vodnej správy, povodňový plán, program technicko-bezpečnostného dohľadu a plán opatrení pre prípad havarijného zhoršenia kvality vôd (havarijný plán), ak sú v odkalisku ukladané látky ohrozujúce kvalitu alebo zdravotnú nezávadnosť vôd.

Monitorovanie a kontrola úložiska

Monitorovanie a kontrola je dlhodobý systematický proces sledovania, vyhodnocovania a kontroly úložiska vo vzťahu k jeho stabilite, celistvosti, bezpečnosti a predchádzania environmentálnych škôd na jednotlivých zložkách životného prostredia.

V zmysle § 10 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2008 Z. z. je prevádzkovateľ povinný prijať vhodné opatrenia na pravidelné monitorovanie a kontrolu úložiska odborne spôsobilými osobami.

Stanovenie parametrov monitoringu, spôsob a periodicita kontrol by mali vychádzať zo samotného procesu povoľovania úložiska, pri ktorom sa do vzájomnej súvislosti dostávajú chránené záujmy dotknutých štátnych orgánov, účastníkov konania a organizácie, ktorá plánuje prevádzku úložiska. Taktiež monitoring a kontrola úložiska by mali vychádzať z "najlepších dostupných techník", ktoré je potrebné priebežne sledovať a prípadne aj prehodnotiť.

Schválený plán nakladania s ťažobným odpadom podľa § 5 ods. 3 písm. e) zákona č. 514/2008 Z. z. musí obsahovať návrh kontrolných a monitorovacích postupov podľa § 10 ods. 6 písm. a) a v prípade ukladania ťažobného odpadu do vyťažených priestorov aj podľa § 9.

Podrobnosti o opatreniach na pravidelné monitorovanie a kontrolu úložiska, odvalov a odkalísk sú uvedené v § 9, 10 a 11 vyhlášky č. 255/2010 Z. z.

Opatrenia na pravidelné monitorovanie a kontrolu úložiska (§ 9)

Pravidelné monitorovanie a kontrola úložiska je systematické, dlhodobé a štandardizované sledovanie a vyhodnocovanie environmentálnych vplyvov a konštrukčnej celistvosti úložiska počas jeho prevádzky a po jej skončení.

Opatrenia na pravidelné monitorovanie a kontrolu úložiska sú súčasťou plánu nakladania s ťažobným odpadom a prevádzkovej dokumentácie.

Potreba a rozsah pravidelného monitorovania a kontroly úložiska závisí od týchto skutočností:

- druh a konštrukcia úložiska,
- kategória úložiska,
- druh a vlastnosti ukladaných ťažobných odpadov,
- umiestnenie úložiska,
- etapa prevádzkovania úložiska.

Pravidelné monitorovanie a kontrola úložiska a tých častí vyťažených priestorov, do ktorých sa ťažobný odpad ukladá, sa vykonáva, ak je to odôvodnené a uskutočniteľné.

Pravidelné monitorovanie a kontrola odkaliska (§ 10)

Pri pravidelnom monitorovaní a kontrole odkaliska podľa osobitného predpisu sa zohľadňujú aj skutočnosti uvedené v § 9 ods. 3.

Pravidelné monitorovanie a kontrola odkaliska zahŕňa najmä sledovanie a vyhodnocovanie:

- kvantitatívnych vlastností a kvalitatívnych vlastností priesakových kvapalín a podzemných vôd prostredníctvom objektov a zariadení určených na tento účel; sleduje sa množstvo, úroveň hladiny a kvalitatívne vlastnosti priesakových kvapalín a podzemných vôd a ich časové zmeny v okolí odkaliska,
- deformácií vonkajšej strany hrádze odkaliska, a ak je to technicky realizovateľné, aj podložia hrádze prostredníctvom objektov a zariadení určených na tento účel; sleduje sa množstvo, úroveň hladiny a kvalitatívne vlastnosti priesakových kvapalín a podzemných vôd a ich časové zmeny v okolí odkaliska,
- prevádzkových údajov o výške hladiny vody v odkalisku a časovom priebehu naplavovania ťažobného odpadu.

Pravidelné monitorovanie a kontrola odvalu (§ 11)

Pri pravidelnom monitorovaní a kontrole odvalu sa zohľadňujú skutočnosti uvedené v § 9 ods. 3.

Pravidelné monitorovanie a kontrola zahŕňajú najmä sledovanie a vyhodnocovanie:

- geotechnickej stability svahu alebo jednotlivých etáží odvalu, odvodnenia odvalu, zhutňovania, sadania a vplyvu klimatických pomerov na odval,
- kvality a množstva priesakových kvapalín, kontrolu systému zachytávania a odvádzania priesakových kvapalín; ak je ťažobný odpad potenciálnym zdrojom kyslých kvapalín alebo zásaditých kvapalín, monitoruje sa aj účinnosť prijatých opatrení.

Špecifikácia monitorovacích procesov a kontroly sú zapracované v príslušnej prevádzkovej dokumentácii prevádzky úložiska podľa druhu úložiska a k nemu príslušnej legislatívnej úpravy a platných noriem STN. Medzi takúto dokumentáciu zaraďujeme Plán nakladania s odpadmi z ťažobného priemyslu, Havarijný plán, Plán otvárk, prípravy a dobývania, Plán využitia ložiska, Manipulačný poriadok pri vodných stavbách.

Prevádzková dokumentácia

Podľa § 5 vyhlášky Slovenského banského úradu č. 50/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri úprave a zušľachtovaní nerastov a § 5 vyhlášky Slovenského banského úradu č. 29/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom na povrchu (platí pre organizácie, ktoré nevykonávajú úpravu a zušľachtovanie nerastov):

- Pred začatím prác alebo činností, pre ktoré je to týmito vyhláškami ustanovené, sa musí vypracovať príslušná prevádzková dokumentácia, a to technologický postup, pracovný postup, dopravný poriadok, prevádzkový poriadok alebo pokyny na obsluhu a údržbu.
- Prevádzková dokumentácia musí určiť nadväznosť, prípadne súbežnosť pracovných operácií, podmienky pre bezpečný výkon práce, ohrozené miesta a spôsob ich označenia, prostriedky a prístrojovú techniku na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky a opatrenia na zabezpečenie pracoviska v čase, keď sa na ňom nepracuje.
- Prevádzková dokumentácia musí byť v súlade s požiadavkami predpisov na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky, rozhodnutiami o povolení alebo schválení činnosti, stavby alebo zariadenia, technickými podmienkami výrobcu alebo dodávateľa zariadenia alebo stavby a návodmi výrobcu na obsluhu a údržbu zariadenia.
- Pre obdobné činnosti sa môže používať typová prevádzková dokumentácia upravená podľa miestnych podmienok.
- Prevádzková dokumentácia sa musí pri zmene podmienok bezodkladne upraviť.
- Pracovníci sa musia pred začatím práce oboznámiť s prevádzkovou dokumentáciou v rozsahu, ktorý sa ich týka.
- Prevádzková dokumentácia sa musí uložiť na určenom mieste prístupnom pre pracovníkov, ktorí sú povinní ju dodržiavať.
- Prevádzková dokumentácia sa musí uchovať najmenej rok od ukončenia prác. Ak pri vykonávaní prác došlo k hromadnému, ťažkému alebo smrteľnému úrazu, musí sa prevádzková dokumentácia uchovať najmenej 5 rokov od úrazu.

Prevádzková dokumentácia podľa § 5 ods. 1 vyhlášky SBÚ č. 50/1989 Zb. a § 5 ods. 1 vyhlášky SBÚ č. 29/1989 Zb. obsahuje:

- **technologický postup** – určuje bezpečnostné opatrenia na ukladanie a odber hmôt, spôsob zneškodňovania prachu, zabezpečenie strojov a zariadení a podľa potreby aj meranie teplôt a koncentrácie plyných škodlivín, chladenie alebo hasenie horiaceho odvalu,
- **pracovný postup** – opisuje výkon schválených metód a činnosti pre osoby a zariadenia s obsluhou i bez nej,
- **dopravný poriadok** – podľa § 92 vyhlášky SBÚ č. 50/1989 Zb. stanovuje podmienky a pravidlá pre dopravu materiálov a osôb v priestoroch organizácie resp. prevádzkovateľa úložiska. Na strojovú dopravu organizácia vydá dopravný poriadok, ktorý musí určiť:
 - dopravné cesty, stroje a zariadenia,
 - označenie dopravných ciest (značky pred zníženými miestami, výhybkami, križovatkami, nebezpečnými miestami a pod.) a umiestnenie návestného zariadenia,
 - miesta na nakladanie, vykladanie a prekladanie hmôt, zoraďovanie, cúvanie a odstavovanie vozidiel a pod.,
 - dovoľenú záťaž jednotlivých dopravných zariadení,
 - dovoľenú rýchlosť prepravy,
 - pokyny na pripojovanie a odpojovanie vozidiel a ich zabezpečenie proti nežiadúcemu pohybu, prípadne na nakladanie, vykladanie a prekladanie hmôt,
 - spôsob a použitie návěstí, ich význam a spôsob dorozumievania obslúh,
 - bezpečnostné a prevádzkové pokyny (na súčasnú prepravu, chôdzu pri súčasnej preprave, na prepravu náradia a predmetov a pod.),
 - opatrenia pri preprave bremien nadmernej hmotnosti alebo rozmerov a pri nehodách na dopravnej ceste,
 - lehoty, spôsob a rozsah prehliadok dopravných ciest a ich vybavenia,
 - rozsah prehliadok dopravného zariadenia pred začatím prepravy.

Dopravný poriadok sa musí vyvesiť na stanovištiach obsluhy, v remízach, garážach a na odstavných miestach.

Dopravný poriadok je spojený s prevádzkou úložísk, nakoľko presne stanovuje pravidlá a obmedzenia pre prepravu odpadu z ťažobného priemyslu na úložisko a tým prispieva k bezpečnému prevádzkovaniu úložiska.

- **prevádzkový poriadok alebo pokyny na obsluhu a údržbu** - určujú nadväznosť, prípadne súbežnosť pracovných operácií, podmienky pre bezpečný výkon práce, ohrozené miesta a spôsob ich označenia, prostriedky a prístrojovú techniku na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky a opatrenia na zabezpečenie pracoviska v čase, keď sa na ňom nepracuje. Organizácia, ktorá

prevádzkuje úložisko a využíva technologické zariadenia (čerpadlá, striekačky, potrubia a i.) musí mať vypracovaný prevádzkový poriadok alebo pokyny na obsluhu a údržbu v zmysle § 68 ods. 2 vyhlášky SBÚ č. 29/1989 Zb.

Pokyny na obsluhu a údržbu musia podľa druhu zariadenia obsahovať:

- povinnosti obsluhy pred začatím prevádzky zariadenia v smene,
- povinnosti obsluhy počas prevádzky zariadenia,
- rozsah, lehoty a spôsoby vykonávania údržby,
- spôsob zabezpečenia zariadenia počas prevádzky, pri premiestňovaní, odstavení z prevádzky a opravách a proti nežiadúcemu uvedeniu do chodu,
- spôsob dorozumievania a dávania návěstí,
- umiestnenie a zabezpečenie zariadenia po skončení prevádzky,
- zakázané úkony a činnosti,
- spôsob a rozsah záznamov o prevádzke a údržbe zariadenia.

Návod na obsluhu a údržbu vydaný výrobcami zariadenia, ktorý spĺňa uvedené požiadavky, môže organizácia vyhlásiť za pokyny.

K prevádzkovej dokumentácii patria tiež:

Plán nakladania s odpadom z ťažobného priemyslu (§ 5 zákona č. 514/2008 Z. z.)

Plán otvárania, prípravy a dobývania (vyhláška SBÚ č. 89/1988 Zb. a jej prílohy)

Plán využívania ložiska (príloha č. 1 k nariadeniu vlády Slovenskej republiky č. 520/1991 Zb.)

Základná banská mapa - podľa § 16 ods. 2 písm. p) výnosu MH SR č. 1/1993 o banskomeračskej dokumentácii pri banskej činnosti a niektorých činnostiach vykonávaných bankským spôsobom sa do základnej banskej mapy zakresľujú značkami podľa piateho dielu a prílohy č. 3 odvaly, výsypky, skládky, odkaliská, miesta na ukladanie odpadov a rekultivované plochy a ďalšie dôležité skutočnosti, ktoré vznikli pri činnostiach podľa § 1:

- pri banskej činnosti s výnimkou úpravy a zušľachtovania nerastov vykonávaného v súvislosti s ich dobývaním,
- pri týchto činnostiach vykonávaných bankským spôsobom:
 - dobývanie ložísk nevyhradených nerastov, zabezpečovanie a likvidácia bankských diel a lomov, ako aj vyhľadávanie a prieskum ložísk nevyhradených nerastov,
 - podzemné práce vykonávané bankským spôsobom, najmä hĺbenie jám a jamíc, razenie štôlní a tunelov, ako aj iných podzemných priestorov s objemom nad 500 m³,
 - práce na sprístupňovaní jaskýň a práce na ich udržiavaní v bezpečnom stave.

Technicko-bezpečnostná dokumentácia

Havarijný plán podľa § 6 ods. 7 zákona č. 514/2008 Z. z. sa delí na:

- vnútorný havarijný plán, ktorý obsahuje plánované opatrenia, ktoré sa majú v prípade závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti vykonať na mieste nakladania s ťažobným odpadom,
- vonkajší havarijný plán, ktorým sa rozumie plán ochrany obyvateľstva, ktorý obsahuje opatrenia na ochranu obyvateľstva v oblasti ohrozenia, ktoré je potrebné vykonať mimo miesta nakladania s ťažobným odpadom v prípade závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti, ako aj väzbu na vnútorný havarijný plán.

(Viac informácií v kapitole 2.4. Prevencia závažných havárií, havarijné plány, prevencia zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy, cezhraničné účinky.)

Podľa § 6 ods. 8 zákona č. 514/2008 Z. z. vnútorným havarijným plánom podľa odseku 4 písm. d) môže byť aj havarijný plán vypracovaný podľa osobitných predpisov, ak spĺňa požiadavky podľa tohto zákona. Ide o havarijný plán vypracovaný podľa zákona č. 51/1988 Zb.

Plán likvidácie závažných prevádzkových nehôd podľa § 6b ods. 1 zákona č. 51/1988 Zb. vypracovaný organizáciami podľa § 6 ods. 4 a 5 sa musí vypracovať:

- pre každú hlbinnú baňu na vykonávanie banskej činnosti v prieskume, výstavbe, prevádzke, rekonštrukcii a počas zabezpečenia alebo likvidácie hlavných banských diel; vypracúva sa pre celú baňu bez ohľadu na to, či niektoré jej časti boli odovzdané cudzej organizácii; za baňu sa považuje prevádzkový celok, ktorý tvorí z hľadiska banského vetrania a ťažby samostatnú technickú jednotku bez ohľadu na to, ako sa po organizačnej stránke nazýva,
- pre každý kameňolom, štrkovisko, ílovisko a hlinisko na dobývanie výhradných ložísk nerastov v prieskume, výstavbe, prevádzke, rekonštrukcii a počas zabezpečenia alebo likvidácie lomov,
- pre každú prevádzkovú jednotku organizácie vykonávajúcej vrtné alebo geofyzikálne práce, ťažbu, úpravu alebo podzemné uskladňovanie kvapalných nerastov a plynov v prírodných horninových štruktúrach; pre skupinu prevádzkových jednotiek možno vydať jeden havarijný plán, ak ich pohotovostné časti a operatívne časti sú rovnaké,
- pre každú prevádzkovú jednotku organizácie, ak tak rozhodol Hlavný banský úrad podľa § 6 ods. 5 zákona č. 51/1988 Zb.

To znamená, že povinnosť vypracovať plán likvidácie môže mať aj organizácia vykonávajúca činnosť vykonávanú banským spôsobom, ak tak rozhodne Hlavný banský úrad.

Základná dokumentácia podľa § 21 vyhlášky SBÚ č. 50/1989 Zb.

Okrem kníh požadovaných inými predpismi na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky alebo osobitnými predpismi sa musia viesť:

-
-
- **evidenčná kniha**, ktorá musí obsahovať:
 - základné údaje o pozemkovom vlastníctve, územných rozhodnutiach, stavebných povoleniach a iných dôležitých úradných rozhodnutiach,
 - základné údaje o dôležitých stavbách a zariadeniach a rozhodnutia o povolení ich uvedenia do prevádzky,
 - základné údaje o spôsobe úpravy a zušľacht'ovania nerastov,
 - **prevádzkový denník**, do ktorého sa zapisujú alebo zakladajú rozhodnutia orgánov štátnej banskej správy, ústredného orgánu štátnej správy, orgánov hygienickej služby a orgánov spoločenskej kontroly a opatrenia a príkazy organizácie týkajúce sa bezpečnosti práce a prevádzky a racionálneho využívania vydobytých nerastov pri ich úprave a zušľacht'ovaní,
 - **kniha mimoriadnych udalostí**,
 - knihy, do ktorých dozorné orgány a ostatní technici zaznamenávajú výsledky svojich pochôdzok a predpísaných prehliadok.

Vedúci organizácie alebo ním poverený pracovník určí, kde a akým spôsobom sa knihy musia viesť.

Záznamy dozorných orgánov, hlásenia údajov snímačov, čidiel a pod., pri ktorých predpisy na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky nevyžadujú formu kníh, môžu sa vykonávať spôsobom, ktorý umožní uchovávanie a využívanie údajov počas určenej doby.

Výsledky predpísaných prehliadok, kontrol, meraní a rozborov sú povinní zaznamenať pracovníci, ktorí ich vykonali. Ak nie je ustanovené inak, musia sa záznamy uchovať najmenej jeden rok.

O školení, zácviaku a skúškach podľa predpisov na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky sa musia viesť záznamy.

2.7. Ukladanie ťažobných odpadov do vyťažených priestorov

Pre potreby minimalizácie, zhodnocovania a zneškodňovania ťažobného odpadu s prihliadnutím na zásadu udržateľného rozvoja je prevádzkovateľ povinný vypracovať plán nakladania s ťažobným odpadom, kde musia byť spracované aj požiadavky na prevenciu tvorby ťažobného odpadu alebo znižovania jeho množstva a škodlivosti s prihliadnutím najmä na možnosť vrátenia ťažobného odpadu späť do vyťažených priestorov, ak je to technicky a ekonomicky uskutočniteľné a environmentálne vhodné (§ 5 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Keď sa pristúpi k ukladaniu ťažobného odpadu do vyťažených priestorov vytvorených povrchovou alebo podzemnou ťažbou alebo prieskumom na rekultivačné alebo stavebné účely, tak prevádzkovateľ je povinný prijať opatrenia na zabezpečenie stability ukladaného ťažobného odpadu, ako aj predmetných vyťažených priestorov, na zabránenie znečisťovania pôdy, podzemných a povrchových vôd a zabezpečenie monitorovania ťažobného odpadu a tej časti vyťaženého priestoru, do ktorej sa ťažobný odpad ukladá (§ 9 zákona č. 514/2008 Z. z.). Pri monitorovaní vyťažených priestorov využívaných na ukladanie ťažobného odpadu je možné využiť postupy uvedené v kapitolách 2.4. Prevencia závažných havárií, havarijné plány, prevencia zhoršenia stavu vôd a znečistenia ovzdušia a pôdy, cezhraničné účinky a 2.9. Postup pri uzatváraní úložiska a po jeho uzavretí.

Podľa § 4 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z. vyťažené priestory nenapĺňajú inštitút úložiska, preto kontrola uvedených povinností je možná len v rozsahu požiadaviek „banskej“ legislatívy.

Väčšina vyťažených priestorov je po ukončení ťažby zaplavená, preto je dôležitá prevencia zhoršenia stavu vôd a ich znečistenia (§ 12 zákona č. 514/2008 Z. z.) prijatím opatrení na zabránenie kontaminácie útvarov podzemných vôd takto ukladaným ťažobným odpadom.

Na zabezpečenie ochrany povrchových vôd a podzemných vôd podľa osobitných predpisov (vodný zákon č. 364/2004 Z. z.) je prevádzkovateľ povinný, s prihliadnutím na charakter úložiska, na vlastnosti naň ukladaných ťažobných odpadov a na miestne environmentálne podmienky vyhodnocovať možnosť vzniku a koncentrácie nebezpečných látok v kvapaline unikajúcej z úložiska. Zároveň musí prijať opatrenia na prevenciu alebo obmedzenie vzniku znečistenia podzemných a povrchových vôd, ako aj okolitého horninového prostredia a zabezpečiť úpravu ťažobného odpadu ukladaného do vyťažených priestorov tak, aby boli splnené určené environmentálne limity.

Vyťažené priestory

Pri ukladaní ťažobného odpadu či na úložiská, alebo do vyťažených priestorov sa vždy musí rešpektovať miestny vodný režim. Zvlášť špecifické je to pri vyťažených priestoroch ložísk štrkov/štrkopieskov, kde sa vyťažené priestory nachádzajú vo zvodnených sedimentoch komunikujúcich s okolitými vodnými útvarmi. Čiastočne iný režim vládne v priestoroch, ktoré vznikli hlbinnou ťažbou. Takéto priestory sú po zastavení ťažby a odstavení čerpania banských vôd v priebehu nie až tak

dlhého času zaplavené prítokmi podzemných alebo zrážkových vôd.

Hlbinné banské priestory sa môžu ako celok nachádzať pod úrovňou eróznej bázy a prakticky po zaplnení vyťažených priestorov dokonca ani nemusí dochádzať k výtokom bankých vôd na povrch. V takomto špecifickom priestore banké vody môžu ale aj nemusia komunikovať s podzemnými vodami v okolí ložiska a v takto relatívne uzavretom režime dochádza k ich čiastočnému zohrievaniu, pozvoľnému vystupovaniu k povrchu a po ochladení zase poklesávaniu do hlbších častí vydobytých bankých priestorov. Uvedená čiastočná cirkulácia podstatne neovplyvní redukčný režim zatopeného prostredia okolitých hornín, zvyškov nevyťažených rudných telies, ako aj prípadne uloženého ťažobného odpadu. Rovnako aj zvetrávanie alebo rozklad a aj migrácia prípadných zlúčenín alebo samotných ťažkých kovov ako výsledok uvedených procesov je pomerne obmedzená. Väčšinou sa produkty rozkladu vo vodnom prostredí akumulujú v spodných úsekoch vyťažených bankých priestorov.

V prípade, keď sa časť vyťažených priestorov nachádza nad eróznou bázou, dochádza k miešaniu bankých a presakujúcich zrážkových vôd v úrovni odvodňovania bankého priestoru. Na chemickom zložení vytekajúcich bankých vôd sa najväčšou mierou podieľajú zrážkové vody pretekajúce vyťaženými úsekmi ložiska nachádzajúcimi sa nad úrovňou miestnej eróznej bázy a ich chemizmus zodpovedá minerálnemu zloženiu týchto úsekov. Najvýznamnejšie sa mení chemizmus vytekajúcich bankých vôd z ložísk sulfidických rúd. Pri nerudných ložiskách zmeny chemizmu bankých vôd sú prakticky bezvýznamné.

Pri povrchových baniach, ako sú lomy, pieskovne alebo štrkoviská, vodný režim závisí od úrovne eróznej bázy a komunikácie bankých vôd s vodami v okolí ložiska. Pokiaľ sa priestory lomu, v ktorých je uložený ťažobný odpad, nachádzajú nad eróznou bázou, tak produkty rozkladu odpadu sú zrážkovou vodou splachované do okolia, zvetrávanie odpadov je pomerne intenzívne a v prípade sulfidického zloženia ťažobného odpadu dochádza k intenzívnemu uvoľňovaniu ťažkých kovov a zlúčenín so sírou. Ťažobný odpad ukladaný do vyťažených priestorov nachádzajúcich sa pod vodnou hladinou podlieha obmedzenému zvetrávaniu a migrácia produktov zvetrávania závisí od intenzity komunikácie bankých vôd so svojim okolím a od afinity týchto produktov ku precipitácii.

Miera environmentálneho pôsobenia takto uloženého ťažobného odpadu závisí od jeho zloženia. Pokiaľ je do toho istého ložiska ukladaný odpad po úprave rovnakej vyťaženej suroviny, tak ku významnejším negatívnym zmenám v režime zvetrávania a k zmene chemizmu podzemných alebo povrchových vôd prakticky nedochádza. To platí ako pre nerudné ložiská, tak aj ložiská, na ktorých sa ťažili sulfidické suroviny a uložené sulfidické ťažobné odpady nezhoršia ani nezlepšia kyslú reakciu vytekajúcich bankých vôd.

Pri ukladaní ťažobného odpadu do vyťažených priestorov je rozhodujúce zloženie takýchto odpadov, ich fyzikálne a chemické vlastnosti. Pokiaľ sa ukladá odpad, ktorý vznikol exploatáciou samotného ložiska a tento nebol upravovaný v procese zhodnocovania suroviny, tak by nemalo dochádzať k negatívnym environmentálnym vplyvom.

Pri ukladaní odpadu, ktorý je napríklad produktom chemických alebo hydrometalurgických úprav, je dôležité, aby sa sledovali jeho vlastnosti v nových podmienkach, ako je miera vylúhovateľnosti, aké prvky prechádzajú do výluhu, či sa mení jeho fyzikálna stabilita a pod.

Tiež môže byť ťažobný odpad využívaný ako základka vyťažených priestorov na ich stabilizáciu, ale predtým je odpad upravený tmeliacou hmotou, ktorá v reálnom čase vytvorí s odpadom pevný stabilizačný prvok. Pri takýchto úpravách je dôležité používať environmentálne stabilné zložky tmeliacich hmôt.

Iné špecifické podmienky a špecifické pravidlá ako na ukladanie ťažobných odpadov do vyťažených priestorov sa kladú na ukladanie iných odpadov do vyťažených priestorov. (Viac informácií v kapitole 2.8. Ukladanie iných odpadov ako ťažobných odpadov do vyťažených priestorov.)

Niektoré všeobecné zásady monitoringu a kontroly vyťažených priestorov

Každý typ využitého vyťaženého priestoru má svoje špecifické podmienky na monitorovanie, ale pri všetkých sa musí sledovať, do akej miery je kvalita podzemných/povrchových vôd ovplyvňovaná ukladaným ťažobným odpadom.

Banské priestory

Pri hlbinných banských priestoroch, okrem sledovania kvality podzemných vôd, je potrebné monitorovať stabilitu vyťažených priestorov – či dochádza počas ukladania odpadu k zmenám v stabilite, najmä nadložných hornín. A to buď fyzikálnym vplyvom – zaťažením hornín odpadom alebo chemicky, reakciou okolitých hornín na produkty rozkladu ukladaného ťažobného odpadu.

Lomy

Monitorovanie vyťažených priestorov v lomoch je podmienené odtokovými pomermi, či je využitý priestor nad eróznou bázou alebo ide o jamový lom prakticky bez odtoku s vodnou plochou (súčasnou/budúcou).

Lomy s odtokom povrchových vôd (nad eróznou bázou) – sledované parametre:

- režim priesakových a podzemných vôd, kvalita priesakových a podzemných vôd,
- prevádzkové a poveternostné pomery vrátane kvality a množstva vody odtekajúcej do recipientu a prašný spád,

- priebeh zhutňovania a sadania,
- vplyv prostredia, najmä klimatických vplyvov, prípadne iných činností na odpad.

Lomy bez odtoku povrchových vôd (pod eróznou bázou / jamové lomy):

Sledované parametre odpovedajú charakteru banských priestorov, navyše s vplyvom erózných vlastností vodnej hladiny na lomové steny.

Pieskovne/štrkovne

Pri pieskovniach a štrkovniach sa ukladá ťažobný odpad väčšinou do vodného prostredia, preto monitoring spočíva v sledovaní chemizmu ako ukladaného odpadu (vylúhovateľnosť), tak aj kvality povrchových a podzemných vôd.

Pri pieskovniach a štrkovniach, pri ktorých sa využívané vyťažené priestory nachádzajú nad eróznou bázou, sledované parametre odpovedajú lomom s odtokom povrchových vôd:

- režim priesakových a podzemných vôd, kvalita priesakových a podzemných vôd,
- prevádzkové a poveternostné pomery vrátane kvality a množstva vody odtekajúcej do recipientu a prašný spád,
- priebeh zhutňovania a sadania,
- vplyv prostredia, najmä klimatických vplyvov, prípadne iných činností na odpad.

Povinnosti prevádzkovateľa počas využívania vyťažených priestorov na ukladanie ťažobného odpadu

V priebehu využívania vyťažených priestorov prevádzkovateľ musí dbať na to, aby realizoval postupy podľa schválených plánov (POPD, alebo Plán využitia ložiska) a aby bolo z dlhodobého hľadiska zabezpečené:

- fyzická a chemická stabilita priestorov,
- minimalizácia znečisťovania pôdy, ovzdušia, podzemných vôd a povrchových vôd a to povrchovou úpravou uloženého odpadu vhodným izolačným a vegetačným pokryvom,
- obmedzenie erózie spôsobovanej vodou alebo vetrom,
- tam, kde je to potrebné, vybudovanie prepádov, odľahčovacích kanálov a odtokov na zachytávanie a odvádzanie kontaminovaných vôd a priesakových kvapalín s prihliadnutím na potrebu udržiavania týchto zariadení,
- monitorovanie a kontrola stavu priestorov, pokiaľ je to potrebné.

Povinnosti prevádzkovateľa po ukončení ukladania ťažobného odpadu

Prevádzkovateľ sa riadi povinnosťami, ktoré sú upravené v plánoch (POPD, alebo Pláne využitia ložiska) po ukončení ukladania ťažobného odpadu do vyťažených priestorov, schválenom príslušným

orgánom primerane podľa typu využitého priestoru a to minimálne:

- dbať o fyzickú a chemickú stabilitu priestorov využitých na ukladanie ťažobného odpadu,
- kontrolovať stav uloženého ťažobného odpadu,
- sledovať kvalitu a kvantitu priesakových kvapalín,
- udržiavať funkčnosť drenážnych a monitorovacích zariadení,
- podávať správy z monitorovania.

2.8. Ukladanie iných odpadov ako ťažobných odpadov do vyťažených priestorov

Podľa § 9 ods. 3 zákona č. 514/2008 Z. z. sa na ukladanie iných odpadov ako ťažobných odpadov do vyťažených priestorov vzťahujú ustanovenia zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov a príslušné vykonávacie predpisy.

Na ukladanie iných odpadov ako ťažobných odpadov do vyťažených priestorov je potrebný súhlas na využívanie odpadov na povrchovú úpravu terénu podľa § 97 ods. 1 písm. s) zákona č. 79/2015 Z. z. Tento súhlas vydáva okresný úrad v sídle kraja pre vlastníka pozemku.

Podrobnosti týkajúce sa žiadosti o súhlas na využívanie odpadov na povrchovú úpravu terénu upravuje § 39 vyhlášky MŽP SR č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov.

Žiadosť o súhlas podľa § 97 ods. 1 písm. s) zákona na využívanie odpadov na povrchovú úpravu terénu obsahuje:

- identifikačné údaje žiadateľa,
- zoznam druhov odpadov, ktoré budú využívané na povrchovú úpravu terénu, ich kategóriu a množstvá,
- miesto využívania odpadov s identifikáciou pozemkov,
- zdôvodnenie potreby a účel využitia odpadov na povrchovú úpravu terénu,
- opis technologického postupu využívania odpadov na povrchovú úpravu terénu,
- dátum začatia prevádzky,
- iné údaje potrebné pre udelenie súhlasu.

Ak ide o povrchovú úpravu terénu, ktorou je likvidácia, sanácia alebo rekultivácia banského diela a lomu, prílohou k žiadosti je záverečné stanovisko z procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie alebo rozhodnutie zo zisťovacieho konania k zámeru alebo k oznámeniu o zmene, ak sa na túto činnosť vyžaduje.

Podrobnosti o odpadoch vhodných na povrchovú úpravu terénu sú stanovené v § 20 vyhlášky MŽP SR č. 371/2015 Z. z. Na povrchovú úpravu terénu sa môže použiť výlučne inertný odpad, okrem inertných stavebných odpadov a odpadov z demolácií (§ 77 ods. 1 zákona č. 79/2015 Z. z.), ktoré je možné vzhľadom na ich pôvod a zloženie zhodnotiť recyklovaním alebo prípravou na opätovné použitie.

Inertný odpad je podľa § 2 ods. 2 vyhlášky MŽP SR č. 382/2018 Z. z. o skládkovaní odpadov a uskladnení odpadovej ortuti odpad, pri ktorom nedochádza k žiadnym významným fyzikálnym, chemickým alebo biologickým premenám. Inertný odpad sa nerozpúšťa, nehorí ani inak fyzicky alebo chemicky nereaguje, nepodlieha biologickému rozkladu ani škodlivo neovplyvňuje iné látky, s ktorými prichádza do styku tak, že môže dôjsť k znečisteniu životného prostredia alebo k poškodeniu zdravia ľudí.

Celková vylúhovateľnosť a znečistenie obsiahnuté v odpade a ekotoxicita výluhu musia byť zanedbateľné a nesmú ohrozovať kvalitu povrchových vôd alebo podzemných vôd. Limitné hodnoty látok nesmú prekročiť hodnoty ukazovateľov pre triedu vylúhovateľnosti I podľa prílohy č. 1 k vyhláške.

Ak pri preberaní odpadu vznikne na základe poznatkov o jeho pôvode alebo jeho vizuálnej kontrole pochybnosť o tom, či ide o inertný odpad, vykoná sa pred použitím odpadu na povrchovú úpravu terénu jeho testovanie (bod 1.2. a 3 prílohy k rozhodnutiu Rady č. 2003/33/ES z 19. decembra 2002, ktorým sa stanovujú kritériá a postupy pre prijímanie odpadu na skládky odpadu podľa článku 16 a prílohy II smernice 1999/31/ES) s cieľom overiť, či tento odpad spĺňa limitné hodnoty ustanovené v osobitnom predpise (bod 2.1.2. prílohy k rozhodnutiu Rady č. 2003/33/ES); takýto odpad sa na povrchovú úpravu terénu môže použiť až na základe výsledkov testovania, ktoré preukážu, že ide o inertný odpad.

Inertné odpady, ktoré sa majú využiť na povrchovú úpravu terénu, musia spĺňať požiadavky účelu, na ktorý majú byť využité. Na povrchovú úpravu terénu sa pre právnickú osobu a fyzickú osobu – podnikateľa môžu použiť najmä odpady s katalógovými číslami:

- 01 04 08 odpadový štrk a drvené horniny iné ako uvedené v 01 04 07,
- 01 04 09 odpadový piesok a íly,
 - 02 04 01 zemina z čistenia a prania repy,
- 17 01 03 škridly a obkladový materiál a keramika,
- 17 01 07 zmesi betónu, tehál, škridiel, obkladového materiálu a keramiky iné ako uvedené v 17 01 06,
- 17 05 04 zemina a kamenivo iné ako uvedené v 17 05 03,
- 17 05 06 výkopová zemina iná ako uvedená v 17 05 05.

Pri povrchovej úprave terénu, ktorou je likvidácia, sanácia alebo rekultivácia banských diel a lomov, sa môže použiť výlučne inertný odpad, ktorý je vhodným spôsobom upravený na tento účel a spôsob jeho využitia musí zabezpečiť stabilitu takto uloženého inertného odpadu najmä s ohľadom na zabránenie zosuvov.

2.9. Postup pri uzatváraní úložiska a po jeho uzavretí

Uzatváranie úložísk ťažobného odpadu upravuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES v úvodnom ustanovení 23 a v článku 12. Zákon č. 514/2008 Z. z. sa zaoberá uzatváraním úložísk v § 11.

Smernica v úvodnom ustanovení 23 hovorí o dvoch zásadných veciach, a to že členské štáty majú vymedziť:

1. **kedy** a
2. **ako**

by sa malo zariadenie slúžiace na nakladanie s odpadmi z ťažobného priemyslu uzatvoriť.

V článku 12 je rozvedený len postup, ako by sa malo uzatvárať úložisko a postup po jeho uzatvorení.

Zákon č. 514/2008 Z. z. stanovuje v § 11 postup, ako sa má uzatvárať úložisko vrátane postupov v etape po jeho uzavretí.

Úložisko

Za úložisko ťažobného odpadu sa považuje miesto alebo zariadenie určené na zhromažďovanie alebo na ukladanie odpadu alebo už existujúci odval alebo odkalisko. Odvalom je umelo vybudované zariadenie na ukladanie tuhého ťažobného odpadu na zemskom povrchu, odkaliskom je prírodné alebo umelo vybudované zariadenie na zneškodňovanie jemnozrnného ťažobného odpadu, spravidla hlušiny zmiešanej s rôznym množstvom vody pochádzajúcej z úpravy nerastov a z čistenia alebo recyklácie vody z prevádzky (§ 4 zákona č. 514/2008 Z. z.). Miesto je vymedzené rozlohou parcely určenej ako ostatná plocha, napr. vyňatej z fondu poľnohospodárskej alebo lesnej pôdy.

Miesto alebo zariadenie určené na zhromažďovanie alebo na ukladanie ťažobného odpadu sa stáva úložiskom po „administratívnom“ schválení (kategorizácia odpadu, plán nakladania, povolenie na zriadenie a užívanie úložiska (§ 7 zákona č. 514/2008 Z. z.)), až keď sa na území zhromažďuje alebo ukladá ťažobný odpad v lehotách podľa kategórie ukladaného odpadu (§ 4 zákona č. 514/2008 Z. z.):

- okamžite po začatí zhromažďovania alebo ukladania ťažobného odpadu, ak ide o úložisko kategórie A alebo o úložisko na ukladanie ťažobného odpadu, ktorý je kategorizovaný ako nebezpečný odpad podľa osobitného predpisu v pláne nakladania s ťažobným odpadom,
- po šiestich mesiacoch od zhromažďovania alebo od ukladania ťažobného odpadu, ak ide o úložisko určené na ukladanie neočakávane vytvoreného ťažobného odpadu, ktorý je kategorizovaný ako nebezpečný odpad podľa osobitného predpisu,
- po jednom roku od zhromažďovania alebo od ukladania ťažobného odpadu, ak ide o úložisko určené na ukladanie ťažobného odpadu, ktorý nie je nebezpečný a nie je inertný, po troch rokoch od zhromažďovania alebo od ukladania ťažobného odpadu, ak ide o úložisko určené na ukladanie neznečistenej zeminy, ťažobného odpadu, ktorý nie je nebezpečný a vznikol

pri prieskume, ťažobného odpadu pochádzajúceho z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny a inertného ťažobného odpadu.

Za úložisko sa nepovažujú vydobyté priestory po ťažbe nerastov, do ktorých sa ťažobný odpad znova ukladá na účel ich zhodnotenia najmä na rekultiváciu alebo na stavebné účely.

Úložisko môže byť uzatvorené v prípade, ak:

1. už nebude využívané v dôsledku naplnenia jeho kapacity alebo na samotnom ložisku sa ukončila ťažobná činnosť,
2. ťažobný odpad z úložiska bol odstránený alebo sa nikdy na mieste úložiska nenachádzal a úložisko sa nebude využívať,
3. v dôsledku postupu ťažby, rekultivačných prác alebo výstavby infraštruktúry v rámci ťažobného procesu bolo miesto, na ktorom bola určená plocha úložiska, odstránené – územie úložiska fyzicky zaniklo,
4. bolo zriadené v rozpore s ustanoveniami zákona č. 514/2008 Z. z. (§ 4 ods. 1 alebo ods. 6 písm. b), § 7),
5. uložený materiál nepredstavuje ťažobný odpad (§ 2 ods. 2, 4 a 5 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch; článok 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES).

Postup uzatvárania úložísk

Uzatvoriť úložisko môže prevádzkovateľ len na základe povolenia príslušného orgánu (§ 7 zákona č. 514/2008 Z. z.) - príslušného obvodného banského úradu alebo príslušného okresného úradu. Povolenie je vydávané na základe žiadosti na uzavretie úložiska, ktorá obsahuje:

- názov právnickej osoby alebo obchodné meno fyzickej osoby - podnikateľa, sídlo, identifikačné číslo,
- uvedenie dôvodu uzatvárania úložiska,
- údaje o kategorizácii úložiska,
- aktualizovaný plán nakladania s ťažobným odpadom (pre kategóriu B úložísk), plán uzavretia úložiska (pre kategóriu A úložísk),
- relevantné správy a podklady podporujúce aktualizovaný plán uzavretia,
- návrh spôsobu zabezpečenia potrebnej údržby, plán monitoringu a kontroly po uzatvorení úložiska,
- potvrdenie o osobitnom účte na vytváranie účelovej finančnej rezervy (pre kategóriu A úložísk),
- súhlas s povolením čerpania účelovej finančnej rezervy (pre kategóriu A úložísk),
- návrhy na úpravu (aktualizáciu) dotknutých povolení, plánov a kategorizácií,
- návrh na aktualizáciu registrov informačného systému nakladania s ťažobným odpadom.

Konanie o povolení uzavretia úložiska možno v odôvodnenom prípade spojiť s konaním o povolení zabezpečenia a likvidácie banských diel (§ 10 ods. 6 zákona č. 51/1988 Zb.) na základe predloženého plánu zabezpečenia alebo likvidácie.

Postupnosť krokov príslušného orgánu pri uzatváraní úložiska ustanovuje § 11 ods. 2 zákona č. 514/2008 Z. z. Podľa týchto ustanovení príslušný orgán:

1. po predložení žiadosti o uzavretie úložiska vykoná miestnu ohliadku, na základe oznámenia prevádzkovateľa,
2. vyhodnotí všetky správy a podklady predložené prevádzkovateľom,
3. vydá povolenie na uzatvorenie úložiska,
4. v prípade potreby vykoná kontrolu priebehu uzatvárania na mieste,
5. po ukončení uzatvárania úložiska vykoná záverečnú ohliadku,
6. potvrdí, že územie ovplyvnené úložiskom bolo rekultivované a boli splnené podmienky uvedené v schválenom aktualizovanom pláne a povolení na uzatvorenie úložiska,
7. vydá rozhodnutie o uzavretí úložiska, ktorého súčasťou sú aj podmienky vyplývajúce pre prevádzkovateľa po uzavretí úložiska,
8. z ohliadok vyhotoví záznam, kde bude uvedený reálny stav úložiska.

Uvedený postup je najčastejšie využívaný a zodpovedá 1. prípadu, keď ťažobný odpad ostáva na úložisku a bola vykonaná sanácia.

Postup pri uzatváraní úložísk podľa prípadov 2., 3., 4. a 5.

V prípade (bod 2.) keď uložený materiál z úložiska bol odstránený a úložisko už nebude využívané, úložisko zaniklo (bod 3.) alebo bolo zriadené v rozpore s ustanoveniami zákona (bod 4.), prevádzkovateľ predloží žiadosť na uzavretie úložiska s návrhom na zrušenie rozhodnutia o kategorizácii úložiska a plánu nakladania a žiadosť na aktualizáciu registrov informačného systému. Predloží aktualizovaný plán nakladania s ťažobným odpadom (v ktorom sú aktualizované príslušné kapitoly, napr. charakteristika odpadu, lokalizácia úložiska a pod.) ako podklad k žiadosti.

Zriadenie úložiska ťažobného odpadu v rozpore s ustanoveniami zákona č. 514/2008 Z. z. (bod 4.).

Ide o prípady zistené v rámci doteraz realizovaných kontrol:

- za úložisko boli chybné považované vyťažené priestory, ako sú napr. bagroviská po ťažbe štrkopieskov (§ 4 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.),
- na úložisku sa nikdy neuložil ani nezhrmažďoval ťažobný odpad a tým sa nenaplnil inštitút úložiska (§ 4 ods. 1 zákona č. 514/2008 Z. z.),
- bolo vydané rozhodnutie o úložisku na základe neúplnej žiadosti, nebol doložený plán nakladania

s ťažobným odpadom alebo chýbalo vyjadrenie dotknutých osôb a pod. (§ 7 zákona č. 514/2008 Z. z.), alebo bolo úložisko zaradené medzi prevádzkované len na základe rozhodnutia o jeho kategorizácii.

Príslušný orgán vydá povolenie na uzatvorenie úložiska až po vyhodnotení predložených podkladov a vykonaní miestnej ohliadky, pričom primerane postupuje podľa § 7 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2008 Z. z.: „Príslušný orgán môže z vlastného podnetu (ohlásenia prevádzkovateľa, kontrolnej činnosti štátneho dozoru ...) ním vydané rozhodnutie o povolení podľa odseku zmeniť alebo zrušiť, ak nastanú podstatné zmeny v prevádzke úložiska alebo v ukladanom ťažobnom odpade“.

Prípad 5. - Uložený odpad, ktorý nie je nebezpečný a predstavuje buď výsledok určitej etapy zhodnocovania suroviny alebo je to konkrétny výrobok nepredajný príslušnú dobu podľa § 4 zákona č. 514/2008 Z. z. sa využije pri výstavbe infraštruktúry v rámci ťažobného procesu, alebo sa nájde jeho uplatnenie napr. ako stavebného materiálu v rámci obnovenia dopytu (§2 ods. 2, 4 a 5 zákona č. 79/2015 Z. z.; článok 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES). V uvedenom prípade prestáva byť odpadom, čo upravujú príslušné ustanovenia zákona a už podľa plánu nakladania má prevádzkovateľ povinnosť (podľa § 5 ods. 2 písm. b) zákona č. 514/2008 Z. z.) odpad opätovne použiť, recyklovať a pod.

Príslušný úrad na základe žiadosti prevádzkovateľa môže obdobne postupovať podľa § 7 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2008 Z. z.

V prípade, že ide o uzavretie úložiska v rámci zabezpečenia alebo likvidácie banských diel alebo lomov, povoľovanie uzavretia úložiska môže byť realizované podľa § 10 ods. 6 zákona č. 51/1988 Zb.

Plán na uzavretie úložiska

Plán na uzavretie úložiska sa realizuje buď aktualizáciou plánu nakladania, aj formou doplnku, kde bude rozvedená kapitola uzatvárania, monitoringu a povinností prevádzkovateľa po uzavretí úložiska kategórie B alebo na úložiskách kategórie A bude vypracovaný samostatný plán na uzavretie úložiska.

Obsah plánu na uzavretie úložiska

Plán na uzavretie úložiska obsahuje:

- údaje o spôsobe rekultivácie: druh rekultivácie podľa spôsobu budúceho využitia rekultivovaného územia, údaje o rekultivačnej a pokryvnej vrstve, údaje o tesniacej a drenážnej vrstve (materiál, hrúbka...), požadované údaje sú spracované formou projektovej dokumentácie,
- údaje o spôsobe zabezpečenia potrebnej údržby úložiska po uzavretí: určenie objektov patriacich k úložisku, ktoré je potrebné udržiavať čisté a voľné (prepady, odľahčovacie kanály, odtoky...),

-
- údaje týkajúce sa monitorovania a kontroly úložiska po uzavretí: počet monitorovacích a kontrolných objektov, ich umiestnenie, rozsah sledovaných ukazovateľov, frekvencia monitorovania,
 - porovnanie spôsobu rekultivácie daného typu úložiska s najlepšou dostupnou technikou, odôvodnenie rozdielov,
 - údaje o účelovej finančnej rezerve a spôsobe jej čerpania: výška odvedených prostriedkov účelovej finančnej rezervy, harmonogram a účel čerpania prostriedkov účelovej finančnej rezervy.

V aktualizovanom pláne (úložiská kategórie B) sa konkrétna kapitola rozvedie v primeranom rozsahu.

Niektoré všeobecné zásady monitoringu a kontroly po uzavretí úložiska ťažobných odpadov

Odkalisko – v návrhu monitoringu a kontroly sa uvedie:

- druh, metódy a početnosť monitoringu a kontroly,
- návrh monitorovacích zariadení, ich rozmiestnenie a časový postup ich inštalácie,
- prípustné medzné hodnoty meraných veličín, so zreteľom na bezpečnosť odkaliska a na ochranu životného prostredia.

Monitoring a kontrola odkaliska musí poskytnúť podklady na:

- zistenie schopnosti odkaliska plniť dlhodobo, bezpečne a spoľahlivo svoje funkcie,
- zistenie vplyvu odkaliska na jeho okolie, najmä ovplyvňovanie podzemných a povrchových vôd a ovzdušia,
- overovanie okamžitého technického stavu odkaliska porovnaním predpokladov návrhu odkaliska so skutočnými výsledkami monitoringu a kontroly.

Druh meraných a pozorovaných parametrov zahŕňa:

- režim priesakových a podzemných vôd, kvalitu priesakových a podzemných vôd,
- deformácie vonkajšej (vzdušnej) hrádze odkaliska, podložia odkaliska a objektov, ktoré majú vplyv na bezpečnosť odkaliska,
- prevádzkové a poveternostné pomery vrátane kvality a množstva vody odtekajúcej do recipientu a prašný spád.

Na zisťovanie **dlhodobej stability odkaliska** z hľadiska zmien fyzikálno-mechanických vlastností ukladaných ťažobných odpadov sa sleduje v celom hĺbkovom rozsahu odkaliska, skúškami in situ: pórovitosť, objemová hmotnosť a šmyková pevnosť.

Odval - je potrebné sledovať dlhodobú geotechnickú stabilitu, a to:

- stabilitu oporných konštrukcií a podzákladia,

-
- monitorovať šírku, výšku a sklon pracovných stupňov,
 - monitorovať generálny svah odvalu,
 - kontrolovať odvodnenie okolia odvalu,
 - monitorovať priebeh zhutňovania a sadania,
 - sledovať vplyv prostredia, najmä klimatických faktorov, prípadne iných faktorov na odval.

Pri uzatváraní úložísk ťažobného odpadu treba dbať aj na minimalizáciu dopadov na životné prostredie, a to:

- kontrolou systému na zachytávanie a odvádzanie priesakových kvapalín a ich analýzou - zloženie, množstvo a pod.,
- vykonávaním opatrení na znižovanie kontaktu niektorých druhov ťažobných odpadov s atmosférickými vplyvmi - zníženie možnosti ich oxidácie a vzniku kyslých alebo zásaditých kvapalín, plyných exhalátov a pod.,
- sledovaním teploty vo vnútri odvalu - predchádzanie záparu a následnému požiaru.

Povinnosti prevádzkovateľa pri uzatváraní úložiska

Pri uzatváraní úložiska prevádzkovateľ musí dbať na to, aby realizoval postupy podľa schváleného plánu na uzavretie úložiska, a aby boli z dlhodobého hľadiska zabezpečené:

- fyzická a chemická stabilita úložiska,
- minimalizácia znečisťovania pôdy, ovzdušia, podzemných vôd a povrchových vôd a to povrchovou úpravou úložiska vhodným izolačným a vegetačným pokryvom,
- obmedzenie erózie spôsobovanej vodou alebo vetrom,
- tam, kde je to potrebné, vybudovanie prepádov, odľahčovacích kanálov a odtokov na zachytávanie a odvádzanie kontaminovaných vôd a priesakových kvapalín s prihliadnutím na potrebu udržiavania týchto zariadení,
- uzatváranie úložiska s prihliadnutím na monitorovanie a kontrolu stavu úložiska, pokiaľ je to potrebné,
- úprava finálnej podoby úložiska (odvalu) tak, aby sa približovala morfológii a rázu okolitej krajiny.

Uvedené podmienky môže príslušný orgán s prihliadnutím na stav a charakter úložiska a na miestne environmentálne podmienky prevádzkovateľovi rozhodnutím aj nariadiť.

Povinnosti prevádzkovateľa po uzavretí úložiska

Prevádzkovateľ sa riadi povinnosťami, ktoré sú upravené v pláne uzatvárania úložiska po jeho uzatvorení, schválenom príslušným orgánom, a to minimálne:

- dbať o fyzickú a chemickú stabilitu úložiska,

- kontrolovať stav úložiska,
- sledovať kvalitu a kvantitu priesakových kvapalín,
- udržiavať funkčnosť drenážnych a monitorovacích zariadení,
- podávať správy z monitorovania.

2.10. Prehľad povinností prevádzkovateľov úložísk ťažobných odpadov

Prehľad základných povinností prevádzkovateľov úložísk kategórie A a kategórie B

Kategorizácia úložiska (kap. 2.2.)	predložiť na príslušný orgán žiadosť o zaradenie úložiska do príslušnej kategórie (§ 4 ods. 10 zákona č. 514/20018 Z. z.)
	požiadať príslušný orgán o zmenu kategórie, ak sa preukážu nové skutočnosti rozhodujúce pre zaradenie úložiska (§ 4 ods. 14 zákona č. 514/2008 Z. z.)
Plán nakladania s ťažobným odpadom (kap. 2.3.)	vypracovať plán nakladania (§ 5 zákona č. 514/2008 Z. z.)
	zabezpečiť (pred predložením plánu nakladania na schválenie) stanovisko príslušného okresného úradu, odboru starostlivosti o životné prostredie a vyjadrenie príslušnej obce k plánu nakladania s ťažobným odpadom (§ 5 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.)
	predložiť plán nakladania na schválenie príslušnému orgánu (§ 5 ods. 1 zákona č. 514/2008 Z. z.)
	dodržiavať schválený plán nakladania (§ 5 ods. 1 zákona č. 514/2008 Z. z.)
	aktualizovať plán nakladania najmenej raz za 5 rokov a podľa potreby ho zmeniť, prípadne doplniť (§ 5 ods. 9 zákona č. 514/2008 Z. z.)
	vypracovať zmenu plánu nakladania a predložiť ju príslušnému orgánu na schválenie v prípade, ak v prevádzke úložiska alebo v ukladanom ťažobnom odpade nastanú podstatné zmeny (§ 5 ods. 9 zákona č. 514/2008 Z. z.)
Výstavba a prevádzka úložísk (kap. 2.6.)	ukladať ťažobný odpad len na mieste na to určenom, t. j. len na úložisko ťažobného odpadu (§ 3 ods. 1 zákona č. 514/2008 Z. z.)
	prijatť vhodné opatrenia a nakladať s ťažobným odpadom tak, aby nebolo ohrozené a poškodené zdravie ľudí a životné prostredie vrátane voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín a nedochádzalo ani k obťažovaniu hlukom alebo zápachom nad rozsah ustanovený osobitnými predpismi (§ 3 ods. 2, 3 a 4 zákona č. 514/2008 Z. z.)
	zabezpečiť v súlade s plánom nakladania pravidelné monitorovanie a kontrolu úložiska odborne spôsobilými osobami a prijať bezodkladne nápravné opatrenia, ak výsledky monitoringu alebo kontrol naznačujú nestabilitu úložiska alebo kontamináciu pôdy alebo vody (§ 10 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2008 Z. z.)

**Výstavba
a prevádzka
úložísk**
(kap. 2.6.)

vykonávať už počas prevádzky úložiska vhodné opatrenia na budúce uzavretie úložiska a na rekultiváciu územia, ako aj pre etapu po uzavretí úložiska (§ 10 ods. 6 písm. b) zákona č. 514/2008 Z. z.)

oznámiť príslušnému orgánu bez zbytočného odkladu, najneskôr do 48 hodín od zistenia, každú udalosť, ktorá by mohla ovplyvniť stabilitu úložiska (§ 10 ods. 6 písm. c) zákona č. 514/2008 Z. z.)

oznámiť príslušnému orgánu bez zbytočného odkladu, najneskôr do 48 hodín od zistenia, akékoľvek závažné negatívne environmentálne vplyvy, ktoré sa zistili monitoringom alebo kontrolou úložiska (§ 10 ods. 6 písm. d) zákona č. 514/2008 Z. z.)

uchovávať dokumentáciu z monitoringu a kontrol úložiska spolu s celou dokumentáciou úložiska najmenej 5 rokov nasledujúcich po roku uzavretia úložiska (§ 10 ods. 6 písm. h) zákona č. 514/2008 Z. z.)

umožniť zamestnancovi orgánu štátnej správy vykonávajúcemu štátny dozor používať technických prostriedkov, poskytnúť mu úplné a pravdivé informácie súvisiace s nakladaním s ťažobným odpadom a zdržať sa konania, ktoré obmedzil alebo zakázal orgán štátneho dozoru (§ 26 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.)

prijať opatrenia podľa § 9 zákona č. 514/2008 Z. z. pri ukladaní ťažobného odpadu do vyťažených priestorov

prijať a vykonať opatrenia na prevenciu zhoršovania stavu vôd a znečisťovania ovzdušia a pôdy v súlade s § 12 ods. 1 a 2 zákona č. 514/2008 Z. z.

pri výstavbe nového úložiska alebo zmene existujúceho úložiska dodržiavať povinnosti súvisiace najmä s prevenciou znečisťovania pôdy, ovzdušia, povrchových a podzemných vôd podľa osobitných predpisov v súlade s § 10 ods. 3 a 5 zákona č. 514/2008 Z. z.

Prehľad základných povinností prevádzkovateľov úložísk kategórie A

Prevenicia závažných havárií (kap. 2.4.)

(Tieto povinnosti sa nevzťahujú na tie úložiska kategórie A, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov - § 6 ods. 12 zákona č. 514/2008 Z. z.)

zabezpečiť hodnotenie rizika (§ 6 ods. 2 a 3 zákona č. 514/2008 Z. z.)

vypracovať a následne plniť plán prevencie závažných havárií pri nakladaní s ťažobným odpadom (§ 6 ods. 4 písm. a) zákona č. 514/2008 Z. z.)

vypracovať a následne plniť systém riadenia bezpečnosti (§ 6 ods. 4 písm. b) zákona č. 514/2008 Z. z.)

vypracovať a následne plniť vnútorný havarijný plán (§ 6 ods. 3 písm. d) zákona č. 514/2008 Z. z.)

ustanoviť fyzickú osobu, ktorá má odborné znalosti a prax (odborná spôsobilosť vedúceho likvidácie havárie podľa vyhlášky MH SR č. 208/1993 Z. z.) na vykonávanie pravidelnej kontroly plnenia plánu prevencie závažných havárií pri nakladaní s ťažobným odpadom (§ 6 ods. 4 písm. c) zákona č. 514/2008 Z. z.)

zaslať obci a príslušnému orgánu, ktorý vypracúva plán ochrany obyvateľstva podklady na vypracovanie vonkajšieho havarijného plánu - plánu ochrany obyvateľstva a na požiadanie tohto orgánu spolupracovať na vypracúvaní plánu ochrany obyvateľstva (§ 6 ods. 9 a 10 zákona č. 514/2008 Z. z.)

vypracovať informáciu pre zainteresovanú osobu podľa prílohy č. 3 zákona č. 514/2008 Z. z., odoslať ju príslušnej obci a podľa potreby ju aktualizovať a v aktualizovanej forme zverejniť najmenej raz za 3 roky (§ 6 ods. 5 a 6 zákona č. 514/2008 Z. z.)

Prevádzkovanie úložísk (kap. 2.6.)

postupovať podľa vnútorného havarijného plánu v prípade vzniku závažnej havárie alebo inej mimoriadnej udalosti alebo ich bezprostrednej hrozby a plniť pokyny príslušného orgánu, ktoré vyplývajú z vonkajšieho havarijného plánu a znášať náklady na tieto opatrenia (§ 10 ods. 6 písm. e) a f) zákona č. 514/2008 Z. z.)

zaslať príslušnému orgánu do 31. januára nasledujúceho kalendárneho roka súhrnnú správu o výsledkoch monitoringu a kontrol vykonaných v kalendárnom roku (§ 10 ods. 6 písm. g) zákona č. 514/2008 Z. z.)

**Uzavretie
úložiska**
(kap. 2.9.)

zasilať v lehotách určených príslušným orgánom súhrnné správy o výsledkoch monitoringu a kontrol, ktorý bol nariadený po uzavretí úložiska (§ 11 ods. 8 zákona č. 514/2008 Z. z.)

pri udalostiach vzniknutých po uzavretí úložiska oznámiť príslušnému orgánu udalosti a skutočnosti podľa § 10 ods. 6 písm. c) a d) zákona č. 514/2008 Z. z. a postupovať podľa § 10 ods.6 písm. e) a f) zákona č. 514/2008 Z. z. (§ 11 ods. 7 zákona č. 514/2008 Z. z.)

**Účelová finančná
rezerva**
(kap. 2.11.)

vytvoriť osobitný účet, na ktorom sa budú viesť prostriedky účelovej finančnej rezervy (§ 14 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.)

zabezpečiť dostupnosť a najmä viazanosť použitia prostriedkov účelovej finančnej rezervy na predmetný účel (§ 14 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.)

oznámiť vytvorenie osobitného účtu účelovej finančnej rezervy príslušnému orgánu do 30 dní (§ 14 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.)

zabezpečiť výpočet účelovej finančnej rezervy a jeho posúdenie nezávislými a odbornými tretími osobami (§ 14 ods. 4 písm. b) zákona č. 514/2008 Z. z.)

každoročne odvieť ročnú výšku prostriedkov účelovej finančnej rezervy, a to najneskôr k 31. januáru nasledujúceho kalendárneho roka (§ 14 ods. 7 zákona č. 514/2008 Z. z.)

každoročne zaslať príslušnému orgánu bankový doklad preukazujúci preverenie ročnej výšky prostriedkov účelovej finančnej rezervy, a to v lehote do 30 dní odo dňa prevodu (§ 14 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.)

umožniť orgánom štátneho dozoru vykonať kontrolu správnosti tvorby účelovej finančnej rezervy, ako aj správnosť jej čerpania (§ 14 ods. 16 zákona č. 514/2008 Z. z.)

vykonať aktualizáciu výšky účelovej finančnej rezervy každých 5 rokov (§ 14 ods. 2 zákona č. 514/2008 Z. z.)

vrátiť prostriedky účelovej finančnej, ak boli použité v rozpore s písomným súhlasom príslušného orgánu (§ 14 ods. 9 zákona č. 514/2008 Z. z.)

Účelová finančná rezerva

(kap. 2.11.)

pri zmene prevádzkovateľa previesť v plnej výške finančné prostriedky účelovej finančnej rezervy predmetného úložiska na účet účelovej finančnej rezervy nového prevádzkovateľa, a to do 45 dní odo dňa, kedy došlo ku zmene prevádzkovateľa (§ 14 ods. 18 zákona č. 514/2008 Z. z.)

čerpať prostriedky účelovej finančnej rezervy len na účel, na ktorý sú viazané, po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia o povolení uzavretia úložiska a na základe písomného súhlasu príslušného orgánu (§ 14 ods. 6 a 8 zákona č. 514/2008 Z. z.)

previesť prostriedky vytvorenej účelovej finančnej rezervy na účet okresného úradu v sídle kraja deň pred vstupom do likvidácie alebo najneskôr v deň zrušenia živnostenského oprávnenia alebo právoplatnosti uznesenia o vyhlásení konkurzu, uznesenia o zamietnutí návrhu na konkurz pre nedostatok majetku alebo uznesenia o povolení reštrukturalizácie (§ 14 ods. 12 zákona č. 514/2008 Z. z.)

oznámiť bezodkladne okresnému úradu v sídle kraja prechod práv a povinností súvisiacich s uzavretím, rekultiváciou a monitoringom úložiska vrátane prechodu práv nakladať s prostriedkami účelovej finančnej rezervy z okresného úradu v sídle kraja na prevádzkovateľa v prípade zrušenia konkurzu (§ 14 ods. 13 zákona č. 514/2008 Z. z.)

Prehľad ďalších povinností prevádzkovateľov úložísk ťažobných odpadov

(Tieto povinnosti sa nevzťahujú na inertný ťažobný odpad a neznečistenú zeminu, ktoré pochádzajú z banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej banským spôsobom, alebo z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny a ktoré nie sú ukladané na úložisko kategórie A.)

Uzavretie úložiska

(kap. 2.9.)

predložiť žiadosť na uzavretie úložiska (§7 ods. 3 zákona č. 514/2008 Z. z.)

vykonať rekultiváciu územia (§ 11 ods. 2 písm. c) zákona č. 514/2008 Z. z.)

oznámiť príslušnému orgánu vykonanie miestnej ohliadky (§ 11 ods. 2 písm. a) zákona č. 514/2008 Z. z.)

zabezpečiť vykonávanie potrebnej údržby, monitoringu, kontroly a nápravných opatrení nariadených príslušným orgánom počas uzatvárania úložiska a aj po jeho uzavretí (§ 11 ods. 4 a 5 zákona č. 514/2008 Z. z.).

**Povoľovanie
úložísk**
(kap. 2.5.)

požiadať príslušný orgán o povolenie zriadenia, užívania, zmeny a uzavretia úložiska (§ 7 ods. 1 a § 27 ods. 2 písm. e) zákona č. 514/2008 Z. z.)

plniť podmienky vydané v rozhodnutí o povolení podľa § 7 zákona č. 514/2008 Z. z. (§ 7 ods. 1 a § 27 ods. 2 písm. e) zákona č. 514/2008 Z. z.)

2.11. Účelová finančná rezerva

Tvorba účelovej finančnej rezervy

Prevádzkovateľ úložiska je povinný pred začatím, ako aj počas prevádzky úložiska ťažobného odpadu vytvárať účelovú finančnú rezervu (§ 14 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Povinnosť vytvárať účelovú finančnú rezervu sa nevzťahuje na inertný ťažobný odpad a neznečistenú zeminu, ktoré pochádzajú z banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom, alebo z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny, a ktoré nie sú ukladané na úložisko kategórie A, ani na ťažobný odpad, ktorý nie je inertný a nie je zaradený do kategórie nebezpečného odpadu podľa osobitných predpisov, a ktorý nie je ukladaný na úložisko kategórie A (§ 14 ods. 19 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Prostriedky účelovej finančnej rezervy sa použijú na účel uzavretia úložiska, jeho monitorovanie po uzavretí, na rekultiváciu úložiska a rekultiváciu územia ovplyvneného úložiskom (§ 14 ods. 1 zákona č. 514/2008 Z. z.).

V prípade, ak prevádzkovateľ prevádzkuje viac úložísk ťažobných odpadov, na ktoré sa vzťahuje povinnosť vytvárať účelovú finančnú rezervu, je povinný vytvárať účelovú finančnú rezervu pre každé úložisko osobitne (§ 14 ods. 1 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Prostriedky účelovej finančnej rezervy sa vedú na osobitnom účte prevádzkovateľa tak, aby boli v každom čase na predmetný účel dostupné. Prevádzkovateľ má zodpovednosť a povinnosť zabezpečiť vytvorenie osobitného účtu s viazanosťou použitia prostriedkov účelovej finančnej rezervy na účel uzavretia úložiska, jeho monitorovanie po uzavretí, na rekultiváciu úložiska a rekultiváciu územia ovplyvneného úložiskom. Najneskôr do 30 dní od vytvorenia osobitného účtu prevádzkovateľ zasiela príslušnému orgánu bankový doklad preukazujúci vytvorenie osobitného účtu, na ktorom sa budú viesť prostriedky účelovej finančnej rezervy (§ 14 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.). Vecne príslušným orgánom štátnej správy pri nakladaní s ťažobným odpadom v súvislosti s účelovou finančnou rezervou je obvodný bankský úrad v prípade, ak sa jedná o úložisko ťažobného odpadu, ktoré vzniklo pri banskej činnosti (§ 24 písm. g) zákona č. 514/2008 Z. z.) a okresný úrad v prípade, ak sa jedná o odkalisko, ktoré nevzniklo pri banskej činnosti (§ 22 písm. f) zákona č. 514/2008 Z. z.).

Účelová finančná rezerva sa odvádza na osobitný účet raz ročne, a to najneskôr k 31. januáru nasledujúceho kalendárneho roka. Za účelom vykonania kontroly výšky a tvorby účelovej finančnej rezervy prevádzkovateľ zasiela príslušnému orgánu bankový doklad preukazujúci prevedenie prostriedkov účelovej finančnej rezervy v lehote do 30 dní (§ 14 ods. 7 zákona č. 514/2008 Z. z.).

V prípade, ak sa jedná o úložisko, ktoré už je v prevádzke a jeho životnosť je kratšia ako desať rokov, prevádzkovateľ na tvorbu účelovej finančnej rezervy odvádza ročne najmenej 10 % projektovou dokumentáciou navrhovaných investičných a prevádzkových nákladov na uzavretie a rekultiváciu

úložiska a na jeho monitorovanie po uzavretí (§ 14 ods. 4 zákona č. 514/2008 Z. z.)

Pri zmene prevádzkovateľa je prevádzkovateľ povinný previesť v plnej výške finančné prostriedky účelovej finančnej rezervy predmetného úložiska na účet účelovej finančnej rezervy nového prevádzkovateľa, a to do 45 dní odo dňa, keď ku zmene prevádzkovateľa došlo (§ 14 ods. 18 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Výpočet ročnej výšky účelovej finančnej rezervy

Ročná výška účelovej finančnej rezervy sa vypočíta takto:

$$R = CN : \check{Z}$$

Kde:

R – je výška odvodu na tvorbu účelovej finančnej rezervy za rok

CN – predstavuje odhad všetkých nákladov, ktorými sa pokryje proces uzavretia úložiska, jeho monitorovanie po uzavretí, rekultivácia úložiska a rekultivácia územia ovplyvneného úložiskom. Tieto náklady sú spracované v projektovej dokumentácii a upravené o medziročnú mieru inflácie

Ž – je plánovaná životnosť úložiska pri začatí tvorby účelovej finančnej rezervy v rokoch

Pri výpočte účelovej finančnej rezervy sa vychádza najmä z plánu nakladania s ťažobným odpadom, a to z kapitoly zameranej na uzavretie úložiska (§ 5 ods. 3 písm. f) zákona č. 514/2008 Z. z.). Obsah tejto kapitoly tvoria predovšetkým plány na uzavretie úložiska spolu s postupmi rekultivácie a postupmi monitorovania úložiska po jeho uzavretí. Súčasťou tejto kapitoly sú aj informácie zamerané na prieskum stavu krajiny, ktorá môže byť ovplyvnená účinkami úložiska.

Zásadný význam pri výpočte účelovej finančnej rezervy predstavujú aj predpokladané vplyvy úložiska ťažobného odpadu na životné prostredie a zdravie ľudí podľa osobitného predpisu (§ 13 ods. 2 vyhlášky MŽP SR č. 255/2010 Z. z.), a to za účelom vytvorenia a zohľadnenia návrhu preventívnych a technických opatrení, ktoré bude potrebné neskôr prijať a vykonať s cieľom minimalizácie vplyvov úložiska na životné prostredie a zdravie ľudí, napr. ide najmä o znečistenie ovzdušia, pôdy, vody atď.

Z pohľadu výpočtu účelovej finančnej rezervy, plán na uzavretie úložiska teda predstavuje určitý scenár budúceho uzavretia úložiska spolu s environmentálnymi normami kvality a environmentálnymi cieľmi, ktoré musia byť splnené skôr, ako bude územie uvoľnené pre ďalšie využitie (§ 13 ods. 3 vyhlášky MŽP SR č. 255/2010 Z. z.).

Začlenenie plánu na uzavretie úložiska do plánu nakladania s ťažobným odpadom zaručuje, že nápravné opatrenia a náklady s tým spojené sa budú zohľadňovať od začiatku ukladania ťažobného odpadu.

V tejto súvislosti je do výpočtu účelovej finančnej rezervy potrebné zahrnúť aj náklady na opatrenia počas uzatvárania a po uzavretí úložiska, vrátane sanácie a rekultivácie územia, monitorovania úložiska po jeho uzavretí. V závislosti od daného druhu úložiska a typu ťažobného odpadu sa môže jednať najmä o tieto opatrenia:

- opatrenia na zabezpečenie stability hrádze a svahov,
- opatrenia na obmedzenie škôd na životnom prostredí,
- opatrenia na rekultiváciu územia a opatrenia na zníženie znečistenia pôdy na akceptovanú úroveň,
- opatrenia na obnovu a vytvorenie biodiverzity,
- opatrenia zaisťujúce, že po uzavretí úložiska budú environmentálne škody pod kontrolou,
- opatrenia na zabezpečenie primeraného monitorovania a kontroly úložiska po uzatvorení, vrátane monitorovania vody a ovzdušia, monitorovania geotechnickej stability svahov, hrádzí a iných inžinierskych stavieb, dozoru nad profilmi vegetácie, kontroly funkčnosti vodných stavieb a pod.

Nezávislé tretie osoby

Vzhľadom k rôznym postupom uzavretia úložiska, ako aj k odhadom nákladov, ktoré bude potrebné pokryť z účelovej finančnej rezervy, a ktoré sa môžu značne líšiť, plán na uzavretie úložiska, odhad nákladov na rekultiváciu, uzavretie a monitorovanie úložiska po jeho uzavretí a celkový výpočet účelovej finančnej rezervy posúdia a vyhodnotia nezávislé tretie osoby, ktoré majú odbornú spôsobilosť podľa osobitného predpisu (§ 14 ods. 4 zákona č. 514/2008 Z. z.). Pre odkaliská sa napríklad za dostatočnú odbornú osobu považuje nezávislá tretia osoba, ktorá má odbornú spôsobilosť autorizovaného stavebného inžiniera pre vodné stavby.

Keďže plány na uzavretie úložiska a najmä trhové ceny ich nákladov sa môžu časovo aj miestne meniť, je potrebné výšku účelovej finančnej rezervy preskúmať a aktualizovať každých päť rokov alebo pri každej zmene plánu nakladania (§ 14 ods. 2 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Čerpanie prostriedkov účelovej finančnej rezervy

Prostriedky účelovej finančnej rezervy možno čerpať:

- len na účel, na ktorý sú viazané (§ 14 ods. 6 zákona č. 514/2008 Z. z.),
- po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia príslušného orgánu, ktorý povolil uzavretie úložiska (§ 14 ods. 8 zákona č. 514/2008 Z. z.),

- na základe písomného súhlasu príslušného orgánu, ktorý vopred potvrdí oprávnenosť čerpania prostriedkov účelovej finančnej rezervy (§ 14 ods. 8 zákona č. 514/2008 Z. z., § 24 písm. g) zákona č. 514/2008 Z. z.),
- len do výšky určenej v písomnom súhlase príslušného orgánu (§ 14 ods. 8 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Ak prevádzkovateľ použil prostriedky účelovej finančnej rezervy v rozpore s písomným súhlasom, je povinný ich bezodkladne vrátiť späť na pôvodný osobitný účet. Tým nie je dotknutá jeho zodpovednosť podľa osobitných predpisov (§ 14 ods. 9 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Vlastník prostriedkov účelovej finančnej rezervy je po skončení monitorovania úložiska v lehote určenej v rozhodnutí o povolení uzavretia úložiska oprávnený na základe súhlasu príslušného orgánu s nevyčerpanou čiastkou účelovej finančnej rezervy voľne nakladať (§ 14 ods. 15 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Prevádzkovateľ alebo okresný úrad v sídle kraja, na ktorý prešli práva a povinnosti súvisiace s uzavretím, rekultiváciou a monitorovaním úložiska, sú povinní umožniť orgánom štátneho dozoru vykonať kontrolu správnosti tvorby účelovej finančnej rezervy a správnosť jej čerpania (§ 14 ods. 16 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Konkurz, reštrukturalizácia, likvidácia a zrušenie živnostenského oprávnenia

Prostriedky tvoriace účelovú finančnú rezervu nemôžu byť postihnuté výkonom rozhodnutia ani exekúciou podľa osobitných predpisov (§ 14 ods. 17 zákona č. 514/2008 Z. z.).

V prípade, ak sa prevádzkovateľ rozhodne pred uzavretím, rekultiváciou alebo monitorovaním úložiska po jeho uzavretí ukončiť svoje podnikanie bez právneho nástupcu, prechádza ku dňu predchádzajúcemu deň vstupu do likvidácie alebo deň zrušenia živnostenského oprávnenia všetky práva a povinnosti súvisiace s uzavretím, rekultiváciou a monitorovaním úložiska na okresný úrad v sídle kraja, v ktorého obvode sa prevažná časť úložiska nachádza; týmto dňom prejde na okresný úrad v sídle kraja aj právo nakladať s prostriedkami vytvorenej účelovej finančnej rezervy (§ 14 ods. 10 zákona č. 514/2008 Z. z.).

Tento postup platí aj v prípade, ak bol na prevádzkovateľa vyhlásený konkurz, návrh na vyhlásenie konkurzu bol zamietnutý pre nedostatok majetku, alebo ak bola prevádzkovateľovi povolená reštrukturalizácia pred ukončením uzavretia, rekultivácie alebo monitorovania úložiska po jeho uzavretí (§ 14 ods. 11 zákona č. 514/2008 Z. z.).

V oboch prípadoch je prevádzkovateľ povinný deň pred vstupom do likvidácie alebo najneskôr v deň zrušenia živnostenského oprávnenia alebo právoplatnosti uznesenia o vyhlásení konkurzu,

uznesenia o zamietnutí návrhu na konkurz pre nedostatok majetku alebo uznesenia o povolení reštrukturalizácie previesť prostriedky vytvorenej účelovej finančnej rezervy na účet okresného úradu v sídle kraja, na ktorý prechádza právo nakladať s týmito prostriedkami (§ 14 ods. 12 zákona č. 514/2008 Z. z.).

V prípade zrušenia konkurzu a v prípade, že sa v dôsledku zrušenia konkurzu prevádzkovateľ nezrušuje podľa osobitného predpisu, prechádzajú v deň nadobudnutia právoplatnosti uznesenia o zrušení konkurzu na prevádzkovateľa späť všetky práva a povinnosti súvisiace s uzavretím úložiska vrátane práva nakladať s prostriedkami účelovej finančnej rezervy, ktoré pôvodne prešli na okresný úrad v sídle kraja. Prechod práv a povinností súvisiacich s uzavretím, rekultiváciou a monitorovaním úložiska vrátane prechodu práva nakladať s prostriedkami účelovej finančnej rezervy z okresného úradu v sídle kraja na prevádzkovateľa oznámi prevádzkovateľ bezodkladne okresnému úradu v sídle kraja. Okresný úrad v sídle kraja je povinný následne previesť prevedené prostriedky účelovej finančnej rezervy na osobitný účet prevádzkovateľa do 14 dní od doručenia tohto oznámenia.

2.12. Štátna správa na úseku nakladania s ťažobným odpadom

Štátnu správu na úseku nakladania s ťažobným odpadom podľa zákona vykonávajú:

- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky,
- Slovenská inšpekcia životného prostredia,
- okresné úrady v sídle kraja,
- okresné úrady,
- Hlavný banský úrad a obvodné banské úrady,
- stavebné úrady.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

- je ústredným orgánom štátnej správy na úseku nakladania s ťažobnými odpadmi,
- vo veciach nakladania s ťažobným odpadom, ktorý nevznikol pri banskej činnosti alebo pri činnosti vykonávanej banským spôsobom:
 - riadi a kontroluje výkon štátnej správy,
 - je orgánom štátneho dozoru vo veciach nakladania s ťažobným odpadom,
 - zabezpečuje koordináciu úloh s príslušnými ústrednými orgánmi štátnej správy Slovenskej republiky a orgánmi Európskej únie,
 - plní funkciu orgánu pre medzinárodnú výmenu informácií podľa medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná,
 - plní úlohy vyplývajúce z členstva Slovenskej republiky v Európskej únii,
 - podáva správy o plnení úloh vyplývajúcich z právnych aktov Európskeho spoločenstva a Európskej únie,
- prevádzkuje informačný systém nakladania s ťažobným odpadom,
- zabezpečuje inventarizáciu uzavretých úložísk ťažobných odpadov a opustených úložísk ťažobných odpadov,
- zabezpečuje konzultácie a spoluprácu v prípade cezhraničných účinkov úložísk ťažobných odpadov.

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

- vo veciach nakladania s ťažobným odpadom, ktorý vznikol pri banskej činnosti alebo pri činnosti vykonávanej banským spôsobom:
 - riadi a kontroluje výkon štátnej správy,
 - je orgánom štátneho dozoru vo veciach nakladania s ťažobným odpadom,
 - zabezpečuje koordináciu úloh s príslušnými ústrednými orgánmi štátnej správy Slovenskej republiky a orgánmi Európskej únie,

Slovenská inšpekcia životného prostredia

- je orgánom štátneho dozoru,
- ukladá pokuty.

Okresný úrad v sídle kraja

- je orgánom štátneho dozoru,
- nakladá s prostriedkami účelovej finančnej rezervy po prechode povinností súvisiacich s uzavretím, rekultiváciou a monitorovaním úložiska ťažobného odpadu.

Okresný úrad

- je orgánom štátnej správy pre odkaliská ťažobného odpadu, okrem odkalísk vzniknutých pri banskej činnosti:
 - rozhoduje o zaradení úložiska ťažobného odpadu do zodpovedajúcej kategórie,
 - povoľuje zriadenie, užívanie, zmeny a uzavretie úložiska ťažobného odpadu,
 - prijíma oznámenia a správy prevádzkovateľov a nariaďuje potrebné opatrenia týkajúce sa úložiska ťažobného odpadu, a zabezpečí vypracovanie znaleckého posudku týkajúceho sa takéhoto odkaliska,
 - vydáva súhlas s uzavretím úložiska ťažobného odpadu a nariaďuje vykonanie potrebných opatrení na takomto odkalisku po jeho uzavretí,
 - nariaďuje preukázanie dôvodov, pre ktoré nie je potrebné znižovať limity koncentrácie kyanidu v ťažobnom odpade ukladanom na úložisko ťažobného odpadu,
 - prijíma oznámenie prevádzkovateľa o vytvorení osobitného účtu na odvádzanie účelovej finančnej rezervy pre úložisko ťažobného odpadu, každoročne kontroluje výšku odvedených prostriedkov a vydáva súhlas na čerpanie prostriedkov z tohto účtu,
 - informuje Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že prevádzka úložiska ťažobného odpadu, ktoré je úložiskom kategórie A, alebo závažná havária vzniknutá na takomto odkalisku môže mať významný cezhraničný vplyv,
 - poskytuje potrebné údaje do informačného systému nakladania s ťažobným odpadom,
 - je orgánom štátneho dozoru,
 - ukladá pokuty,
 - plní ďalšie úlohy vo veciach nakladania s ťažobným odpadom podľa zákona a podľa osobitných predpisov (napr. podľa zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov, zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon)

v znení neskorších predpisov, zákona č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Hlavný banský úrad

- rozhoduje po prerokovaní s Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky v prípade pochybností, či ide o ťažobný odpad, na ktorý sa vzťahuje zákon,
- rozhoduje o odvolaniach proti rozhodnutiam obvodných banských úradov vydaných podľa zákona,
- je orgánom štátneho dozoru.

Obvodný banský úrad

- rozhoduje o povolení výnimky z niektorých ustanovení zákona,
- rozhoduje o zaradení úložiska ťažobného odpadu, ktorým je odval a odkalisko, vzniknuté pri banskej činnosti, do zodpovedajúcej kategórie,
- schvaľuje plán nakladania s ťažobným odpadom a jeho zmeny,
- povoľuje zriadenie, užívanie, zmeny a uzavretie úložiska ťažobného odpadu, ktorým je odval a odkalisko, vzniknuté pri banskej činnosti,
- prijíma oznámenia a správy prevádzkovateľov a nariaďuje potrebné opatrenia týkajúce sa úložiska ťažobného odpadu, ktorým je odval a odkalisko, vzniknuté pri banskej činnosti a zabezpečí vypracovanie znaleckého posudku týkajúceho sa takéhoto odvalu a odkaliska,
- vydáva súhlas s uzavretím úložiska, ktorým je odval a odkalisko, vzniknuté pri banskej činnosti a nariaďuje vykonanie potrebných opatrení na takomto odvale a odkalisku po jeho uzavretí,
- prijíma oznámenie prevádzkovateľa o vytvorení osobitného účtu na odvádzanie účelovej finančnej rezervy pre úložisko, ktorým je odval a odkalisko, vzniknuté pri banskej činnosti,
- každoročne kontroluje výšku odvedených prostriedkov a vydáva súhlas na čerpanie prostriedkov z tohto účtu,
- informuje Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že prevádzka úložiska, ktorým je odval a odkalisko, vzniknuté pri banskej činnosti, ktoré sú úložiskom kategórie A, alebo závažná havária vzniknutá na takomto odvale alebo odkalisku môže mať významný cezhraničný vplyv, poskytuje potrebné údaje do informačného systému nakladania s ťažobným odpadom,
- je orgánom štátneho dozoru,
- ukladá pokuty,
- plní ďalšie úlohy vo veciach nakladania s ťažobným odpadom podľa zákona a podľa osobitných predpisov (napr. podľa zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov, zákona Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov).

Stavebný úrad

Stavebný úrad vo veciach nakladania s ťažobným odpadom podľa osobitných predpisov (napr. podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov) pri povoľovaní úložísk ťažobného odpadu:

- vydáva územné rozhodnutie pre úložisko zriaďované v súvislosti s ťažbou výhradného ložiska mimo určeného dobývacieho priestoru,
- vydáva územné rozhodnutie pre úložisko zriaďované v súvislosti s ťažbou ložiska nevyhradeného nerastu,
- vydáva územné rozhodnutie a povolenie ťažobných a im podobných alebo s nimi súvisiacich prác podľa osobitných predpisov (napr. podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov) pre úložisko zriaďované v súvislosti s ťažbou rašeliny,
- rozhoduje o povolení výnimky z niektorých ustanovení zákona (napr. príslušný orgán môže na základe žiadosti prevádzkovateľa povoliť výnimku týkajúcu sa ukladania ťažobného odpadu, ktorý nie je nebezpečný a vzniká pri prieskume, okrem ložísk ropy a zemného plynu, kamennej soli, draselných solí, brómových solí a jódových solí, ako aj ukladania neznečistenej zeminy a ťažobného odpadu, ktorý nie je nebezpečný a pochádza z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny).

Orgány civilnej ochrany a prevencie závažných priemyselných havárií sú orgánmi štátnej správy v súvislosti s úlohami vyplývajúcimi zo zákona o ťažobných odpadoch, zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a zákona č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií v znení neskorších predpisov.

2.13. Štátny dozor na úseku nakladania s ťažobným odpadom

Štátny dozor je dozor nad dodržiavaním povinností prevádzkovateľov vyplývajúcich zo zákona o odpadoch, zákona o ťažobných odpadoch, banských a všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných na ich vykonanie a povinností vyplývajúcich z rozhodnutí vydaných na ich základe.

Štátnym dozorom sa zisťuje plnenie povinností ustanovených týmto zákonom a rozhodnutiami vydanými na jeho základe.

Orgánmi štátneho dozoru na úseku nakladania s ťažobným odpadom sú:

- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky,
- Slovenská inšpekcia životného prostredia,
- okresné úrady v sídle kraja,
- okresné úrady,
- Hlavný banský úrad,
- obvodné banské úrady,
- stavebné úrady (Ak stavebný úrad povolí ťažbu rašeliny a v súvislosti s tým aj úložisko ťažobného odpadu, vykonáva aj dozor nad tým, čo povolil svojim rozhodnutím. V tom prípade ide o štátny stavebný dohľad.)

Postup pri štátnom dozore na úseku nakladania s ťažobným odpadom

Štátnym dozorom sa zisťuje plnenie povinností prevádzkovateľov úložísk ustanovených týmto zákonom č. 514/2008 z. z. Pri výkone štátneho dozoru sa postupuje primerane podľa základných pravidiel kontrolnej činnosti v štátnej správe podľa zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov.

Periodicita kontrol úložísk

Orgány vykonávajúce štátny dozor koordinujú svoju činnosť a plánujú výkon kontrolnej činnosti:

- na každom úložisku kategórie A najmenej raz za 12 mesiacov,
- na každom úložisku kategórie B najmenej raz za 48 mesiacov.

Oprávnenia zamestnanca orgánu štátnej správy vykonávajúceho štátny dozor

Zamestnanec orgánu štátnej správy vykonávajúci štátny dozor je oprávnený:

- vykonávať zisťovanie,
- použiť technické prostriedky na zhotovenie fotodokumentácie a zvukových záznamov potrebných na zdokumentovanie zistených skutočností.

Ak orgán štátneho dozoru zistí porušenie povinností prevádzkovateľom, je oprávnený podľa závažnosti zistených skutočností písomne nariadiť:

- zachovanie pôvodného stavu až do objasnenia veci alebo zdokumentovania stavu v čase výkonu kontroly,
- vykonanie opatrení na odstránenie nedostatkov ihneď alebo v lehote ním určenej vrátane zákazu alebo obmedzenia vykonávania určitej činnosti, ktorá je v rozpore so zákonom alebo s rozhodnutím vydaným na jeho základe.

Kontrolnou činnosťou orgány dozoru zisťujú:

- stav kontrolovaných skutočností a ich súlad so všeobecne záväznými právnymi predpismi, internými predpismi a s uzneseniami vlády Slovenskej republiky,
- príčiny a škodlivé následky nedostatkov zistených kontrolou,
- úroveň efektívnosti plnenia úloh štátnej správy a spôsob riadenia štátnej správy,
- splnenie opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov a ich účinnosť.

Orgány kontroly v rozsahu svojej pôsobnosti zameriavajú kontrolnú činnosť na vecnú a formálnu správnosť, na účelnosť a efektívnosť plnenia úloh.

Kontrolu vykonávajú zamestnanci orgánu kontroly (ďalej len “pracovníci kontroly”) na základe písomného poverenia vedúceho orgánu kontroly alebo ním splnomocneného zástupcu, ak osobitný predpis neustanovuje inak.¹¹⁾ Pri výkone kontroly sú pracovníci kontroly a prizvané osoby povinní postupovať tak, aby neboli dotknuté práva a právom chránené záujmy kontrolovaných subjektov.

Pracovníci kontroly sú v súvislosti s výkonom kontroly oprávnení v nevyhnutnom rozsahu:

- vstupovať do objektov, zariadení a prevádzok, na pozemky a do iných priestorov kontrolovaných subjektov, ak bezprostredne súvisia s predmetom kontroly; nedotknuteľnosť obydlia nesmie byť dotknutá výkonom tohto oprávnenia,¹²⁾
- vyžadovať od kontrolovaného subjektu a jeho zamestnancov, aby im v určenej lehote poskytovali doklady¹³⁾, iné písomnosti, vyjadrenia a informácie (vrátane technických nosičov údajov) potrebné na výkon kontroly, prvopisy dokladov; pri vyžiadaní dokladov a informácií obsahujúcich utajované skutočnosti alebo osobné údaje je potrebné dodržať postup ustanovený osobitnými predpismi,¹⁴⁾
- na účely dokumentácie k protokolu o výsledku kontroly vyhotovovať fotokópie odobratých materiálov,
- v odôvodnených prípadoch odoberať a aj mimo priestorov kontrolovaného subjektu na zabezpečenie dôkazov premiestňovať prvopisy dokladov, ktorých vydanie nie je všeobecne záväzným

11) Napríklad § 31 zákona NR SR č. 132/1994 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

12) Čl. 21 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

13) Napríklad zákon č. 295/2007 Zb. o účtovníctve.

14) Zákon č. 295/2007 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov.

právnym predpisom zakázané, písomné dokumenty a iné materiály a vykonať ďalšie nevyhnutné úkony súvisiace s kontrolou,

- vyžadovať súčinnosť kontrolovaného subjektu, jeho zamestnancov, ako aj ďalších štátnych orgánov potrebnú na vykonanie kontroly; od právnických osôb a od fyzických osôb možno vyžadovať súčinnosť v nevyhnutnom rozsahu a s ich súhlasom.

Pracovníci kontroly sú v súvislosti s výkonom kontroly povinní:

- vopred oznámiť kontrolovanému subjektu predmet, účel a dobu trvania kontroly a preukázať sa poverením na vykonanie kontroly spolu s dokumentom preukazujúcim ich totožnosť; ak by oznámenie pred začatím kontroly mohlo viesť k zmareniu účelu kontroly, treba tak urobiť najneskôr pri začatí kontroly,
- vydať kontrolovanému subjektu potvrdenie o odňatí prvopisov dokladov, písomných dokumentov a iných materiálov a zabezpečiť ich riadnu ochranu pred stratou, zničením, poškodením a zneužitím; ak odobraté materiály nie sú potrebné na ďalší výkon kontroly alebo na iné konanie podľa osobitných predpisov,¹⁵⁾ sú povinní vrátiť ich tomu, komu boli odňaté,
- oznámiť orgánom činným v trestnom konaní skutočnosti nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin, a ďalším orgánom oznámiť skutočnosti podľa osobitných predpisov;¹⁶⁾ na tieto účely sú pracovníci kontroly oprávnení vykonať opatrenia na zabezpečenie dôkazných materiálov pred ich stratou alebo znehodnotením,
- oboznámiť vedúceho kontrolovaného subjektu s protokolom o výsledku kontroly (§ 13 zákona o kontrole v štátnej správe) pred jeho prerokovaním a v primeranej lehote určenej pracovníkmi kontroly vyžiadať od neho písomné vyjadrenia ku všetkým kontrolným zisteniam; písomné vyjadrenia predložené v určenej lehote, ktorými vedúci kontrolovaného subjektu spochybňuje kontrolné zistenia, sú námietky; k vyjadreniam predloženým po určenej lehote sa neprihliada,
- preveriť opodstatnenosť námietok ku kontrolným zisteniam, opodstatnené námietky zohľadniť v dodatku k protokolu a oboznámiť s ním vedúceho kontrolovaného subjektu,
- neopodstatnenosť námietok písomne zdôvodniť vedúcemu kontrolovaného subjektu najneskôr do termínu prerokovania protokolu,
- prerokovať protokol o výsledku kontroly vrátane jeho súčastí, priebežného protokolu, čiastkového protokolu a dodatku k protokolu s vedúcim kontrolovaného subjektu; pred prerokovaním protokolu upozorniť vedúceho kontrolovaného subjektu na dôsledky porušenia zákonnej povinnosti dostaviť sa na požiadanie pracovníkov kontroly na prerokovanie protokolu podľa zákona o kontrole v štátnej správe,

15) Napríklad zákon Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov.

16) Napríklad zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

-
- v zápisnici o prerokovaní protokolu uložiť vedúcemu kontrolovaného subjektu, aby v určenej lehote po skončení kontroly predložil orgánu kontroly opatrenia prijaté na odstránenie zistených nedostatkov, príčin ich vzniku, určil zamestnancov zodpovedných za kontrolou zistené nedostatky a v určenej lehote predložil orgánu kontroly písomnú správu o splnení prijatých opatrení a uplatnení právnej zodpovednosti,
 - v odôvodnených prípadoch informovať o výsledkoch kontroly príslušný nadriadený orgán,
 - odovzdať vedúcemu kontrolovaného subjektu protokol o výsledku kontroly, priebežný protokol, čiastkový protokol, dodatok k protokolu a zápisnicu o prerokovaní protokolu alebo záznam o kontrole,
 - zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone kontroly, ak ich od tejto povinnosti písomne neoslobodí ten, v záujme koho túto povinnosť majú, alebo vo

Vedúci kontrolovaného subjektu je oprávnený počas výkonu kontroly písomne sa vyjadrovať ku kontrolným zisteniam. V čase oboznámenia sa s protokolom, do termínu určeného pracovníkmi kontroly, je oprávnený podať ku kontrolným zisteniam námietky.

Vedúci kontrolovaného subjektu je povinný orgánu kontroly poskytnúť požadovanú súčinnosť zodpovedajúcu oprávneniam pracovníkov kontroly a je povinný:

- oboznámiť pracovníkov kontroly a prizvané osoby s osobitnými bezpečnostnými predpismi, ktoré sa vzťahujú na priestory kontrolovaného subjektu, najneskôr v deň začatia kontroly,
- predložiť pracovníkom kontroly na základe ich požiadania výsledky kontrol vykonaných inými orgánmi, ktoré majú vzťah k predmetu kontroly,
- vydať pracovníkom kontroly potvrdenie o prevzatí vrátených dokladov a o ich úplnosti,
- vytvárať vhodné materiálne a technické podmienky na vykonanie kontroly.

Vedúci kontrolovaného subjektu je povinný na požiadanie pracovníkov kontroly dostaviť sa na prerokovanie protokolu a v určenej lehote je povinný na základe výsledku kontroly:

- prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku a predložiť ich orgánu kontroly,
- predložiť orgánu kontroly písomnú správu o splnení opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov a o vyvodení dôsledkov voči zamestnancom zodpovedným za tieto nedostatky.

O výsledku vykonanej kontroly, ktorou boli zistené nedostatky, vypracujú pracovníci kontroly protokol, ktorý obsahuje:

- označenie orgánu kontroly, ktorý kontrolu vykonal,
- označenie kontrolovaného subjektu,
- meno, priezvisko a titul pracovníkov kontroly, ktorí kontrolu vykonali,
- miesto a čas vykonania kontroly,
- predmet kontroly,

-
- kontrolované obdobie,
 - preukázané kontrolné zistenia,
 - zoznam príloh protokolu,
 - dátum vypracovania protokolu,
 - dátum oboznámenia vedúceho kontrolovaného subjektu s protokolom,
 - vlastnoručné podpisy pracovníkov kontroly,
 - podpis vedúceho kontrolovaného subjektu, ktorý bol s protokolom oboznámený,
 - prílohy k protokolu,
 - správu o zistenej nezrovnalosti, ak kontrolou zistený nedostatok je nezrovnalosťou podľa osobitného predpisu.

Ak sú proti kontrolným zisteniam podané opodstatnené námietky podľa § 11 ods. 2 písm. e) zákona o kontrole v štátnej správe, pracovníci kontroly vypracujú dodatok k protokolu, ktorý je jeho súčasťou.

Vyjadrenia vedúceho kontrolovaného subjektu ku kontrolným zisteniam a ďalšie písomnosti a materiály potvrdzujúce kontrolné zistenia, písomné potvrdenie kontrolovaného subjektu o vrátení dokladov a písomností, priebežný protokol, čiastkový protokol a dodatok k protokolu sú súčasťou protokolu o výsledku kontroly.

O prerokovaní protokolu vypracujú pracovníci kontroly zápisnicu, ktorá musí obsahovať dátum oboznámenia vedúceho kontrolovaného subjektu s protokolom, dátum prerokovania protokolu, mená prítomných na prerokovaní a ich vlastnoručné podpisy. Zápisnica o prerokovaní protokolu sa prikladá k protokolu o výsledku kontroly.

V zápisnici sa uloží povinnosť vedúcemu kontrolovaného subjektu v určenej lehote:

- prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a ich príčin a predložiť ich orgánu kontroly,
- určiť zamestnancov zodpovedných za zistené nedostatky,
- predložiť orgánu kontroly správu o splnení opatrení na odstránenie nedostatkov a ich príčin a uplatnení právnej zodpovednosti,
- uplatniť právnu zodpovednosť za zistené nedostatky voči zamestnancom zodpovedným za tieto nedostatky.

Ak sa kontrolou nezistí porušenie všeobecne záväzných právnych predpisov alebo interných predpisov, vypracuje sa záznam o kontrole.

Kontrola je skončená prerokovaním protokolu. Protokol sa považuje za prerokovaný aj vtedy, ak sa vedúci kontrolovaného subjektu bezdôvodne nedostaví na prerokovanie protokolu alebo odmietne podpísať zápisnicu o prerokovaní protokolu. Tieto skutočnosti pracovníci kontroly uvedú v zápisnici o prerokovaní protokolu. Kontrola, z ktorej sa vypracúva záznam, je skončená jeho podpísaním pracovníkmi kontroly a odovzdaním vedúcemu kontrolovaného subjektu.

Výsledky kontrolnej činnosti štátneho dozoru

Výsledky kontrolnej činnosti orgány dozoru zverejňujú dopĺňaním do informačného systému nakladania s ťažobným odpadom podľa § 24 písm. i) zákona č. 514/2008 Z. z.

V prípadoch, že zistenia sú tak závažné, že napĺňajú podmienky § 24 písm. h) zákona č. 514/2008 Z. z. v tom, že prevádzka úložiska, ktorým je odval a odkalisko, vzniknuté pri banskej činnosti, ktoré sú úložiskom kategórie A, alebo závažná havária vzniknutá na takomto úložisku môže mať významný cezhraničný vplyv, orgán dozoru o nich podá informáciu Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky.

Zoznam dokumentov, ktoré je prevádzkovateľ povinný predložiť

Prevádzkovateľ je povinný strpieť výkon štátneho dozoru, osobám vykonávajúcim štátny dozor a prizvaným osobám umožniť vstup na pozemky, vstup do prevádzkových priestorov, stavieb, zariadení a iných priestorov, preukázať svoju totožnosť, totožnosť svojich zamestnancov a osôb konajúcich v jeho mene.

Prevádzkovateľ je povinný predložiť originál svojej prevádzkovej evidencie (plán otvárk, prípravy a dobývania, plán využitia ložiska, plán nakladania s ťažobným odpadom, havarijný plán, technologický postup, pracovný postup, dopravný poriadok, prevádzkový poriadok alebo pokyny na obsluhu a údržbu) a originály dokladov (rozhodnutie o kategorizácii úložiska, rozhodnutia o schválení plánu nakladania s ťažobným odpadom, o povolení výstavby a prevádzky, stavebné povolenia, záznamy z kontrol, výsledky meraní, podklady k účelovej finančnej rezerve, poverenia, doklady o odbornej spôsobilosti a pod.), umožniť nahliadanie do nich, vyhotoviť z nich kópie a predložiť ich orgánu kontroly.

Prevádzkovateľ je povinný umožniť vykonávať potrebné zisťovania vrátane odoberania vzoriek, zhotovovať fotodokumentáciu a videodokumentáciu a poskytnúť potrebné písomnosti, vysvetlenia a pravdivé a úplné informácie súvisiace s predmetom kontroly.

Nedostatky pri výkone štátneho dozoru

Z vykonaných kontrol k nedostatkom patrí zistenie, že organizácie neuplatňujú § 4 ods. 6 a § 9 zákona č. 514/2008 Z. z., ktoré riešia ukladanie ťažobných odpadov do vyťažených priestorov a podmienky, kedy sa také ukladanie nepovažuje za úložisko podľa zákona č. 514/2008 Z. z.

Pri inšpekciách bol pozorovaný trend vytvárať viaceré, rôzne rozložené miesta na prechodné

ukladanie skrývkového materiálu (inertného materiálu), materiálu z úpravy a pod. v rámci miesta výkonu banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej banským spôsobom. Ak organizácia prechodne ukladá materiál, mala by byť skládka, odval, resp. miesto uloženia jasne označené, a zakreslené aj v banskomeračskej dokumentácii a malo by byť riešené v príslušnej dokumentácii (napr. v pláne otvárkovej prípravy a dobývania, resp. v pláne využívania ložiska).

Pri výkone inšpekčnej činnosti sa tiež preveruje, či organizácia má poverenú osobu na zabezpečovanie monitorovania, resp. kontroly úložiska a vedenie príslušnej evidencie tejto kontrolnej činnosti. Zaznamenávanie kontrol je vo všeobecnosti robené stereotypne, preto sa odporúča okrem bežnej kontroly pri každej kontrole špecializované preverenie jednej konkrétnej časti úložiska (napr. jednotlivých stien, rozloženia ťažobného odpadu, preverenie úložiska po väčšom daždi, po roztopení snehu a pod.).

Taktiež je vhodné vytvárať aj obrazovú dokumentáciu o stave na úložisku – takáto kontinuálna dokumentácia jednoznačne vyvráti pochybnosti o čase a množstve uloženého materiálu.

3. Odborná spôsobilosť

Zákon č. 514/2008 Z. z. definuje dva okruhy odbornej spôsobilosti:

- odborná spôsobilosť pracovníka v súvislosti s riadením a prevádzkou úložiska - v súvislosti s vykonávaním pravidelnej kontroly plnenia plánu prevencie závažných havárií (§ 6 ods. 4 písm. c) zákona č. 514/2008 Z. z.), s riadením úložiska (§ 10 ods. 2 zákona č. 514/2008 Z. z.), s pravidelným monitorovaním a kontrolou úložiska (§ 10 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2008 Z. z.), s posúdením súhrnnej správy o výsledku monitoringu a kontrol (§ 10 ods. 7 zákona č. 514/2008 Z. z.),
- odborná spôsobilosť nezávislých tretích osôb v súvislosti s vyhodnotením a realizáciou rekultivačnej činnosti podľa § 14 ods. 4 písm. b) zákona č. 514/2008 Z. z., ktoré majú odbornú spôsobilosť podľa osobitného predpisu, napr. § 44 zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov, § 5 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. v znení neskorších predpisov, § 9 ods. 2 písm. c), d) alebo e) zákona č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov.

Požiadavky na pracovníka, ktorý je poverený riadením úložiska ťažobných odpadov

Úložisko ťažobných odpadov riadi osoba, ktorá je odborne spôsobilá, t. j. má osvedčenie o odbornej spôsobilosti na vykonávanie banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom (vyhláška MH SR č. 208/1993 Z. z. o požiadavkách na kvalifikáciu a o overovaní odbornej spôsobilosti pracovníkov). Požiadavka sa nevzťahuje na osoby poverené riadením úložísk ťažobných odpadov, na ktoré sa ukladá inertný ťažobný odpad a neznečistené zeminy z ťažby nerastov a rašeliny, ktoré nie sú zaradené do kategórie A.

Zákon č. 514/2008 Z. z. požaduje, aby prevádzkovateľ poveril riadením úložiska odborne spôsobilú osobu, pričom s poukazaním na zákon č. 51/1988 Zb. odkazuje na odbornú spôsobilosť podľa tohto predpisu na pracovníkov pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom.

Odbornú spôsobilosť pracovníkov pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom upravuje vyhláška MH SR č. 208/1993 Z. z. o požiadavkách na kvalifikáciu a o overovaní odbornej spôsobilosti pracovníkov pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom. Vyhláška ustanovuje požiadavky na kvalifikáciu a overovanie odbornej spôsobilosti vedúcich pracovníkov určených na zaistenie odborného a bezpečného riadenia banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom (teda aj riadenie úložísk ťažobných odpadov).

Odbornou spôsobilosťou sa podľa § 3 citovanej vyhlášky rozumie preukázanie:

- súhrnu teoretických vedomostí, ako aj znalosť všeobecne záväzných právnych predpisov, pokiaľ upravujú ochranu a využívanie ložísk nerastov, bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, bezpečnosť prevádzky, bezpečnosť technických zariadení a pracovné podmienky pri banskej činnosti

- alebo činnosti vykonávanej bankským spôsobom, havarijnú a požiarnu ochranu, zabezpečenie chránených objektov a záujmov pred účinkami banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej bankským spôsobom, používanie výbušnín na trhacie a ohňostrojné práce,
- schopnosť uplatnenia znalostí a praktických skúseností v rozsahu potrebnom na odborný a bezpečný výkon práce.

Podmienky na získanie kvalifikácie vedúceho pracovníka určeného na zaistenie odborného a bezpečného riadenia banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej bankským spôsobom podľa § 2 ods. 5 vyhlášky MH SR č. 208/1993 Z. z. sú tieto:

- vysokoškolské vzdelanie príslušného smeru a najmenej dva roky praxe v príslušnom odbore alebo
- úplné stredné odborné vzdelanie príslušného smeru a najmenej štyri roky praxe v príslušnom odbore.

Vzdelaním príslušného smeru sa rozumie úspešné ukončenie školy uvedeného stupňa, v ktorej sa vyučujú technické predmety potrebné na vykonávanie banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej bankským spôsobom.

Obvodný bankský úrad môže povoliť výnimky zo vzdelania a dĺžky praxe požadovaných na vykonávanie funkcií podľa § 2 ods. 3 až 7, t. j. na vykonávanie funkcie vedúci bane, vedúci lomu, vedúci pracovník, pracovník, ktorý projektuje a navrhuje objekty, zariadenia a práce, ktoré sú súčasťou banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej bankským spôsobom a vedúci útvaru, prípadne odborne spôsobilý pracovník.

Obvodný bankský úrad oznámi uchádzačovi dátum a miesto konania skúšky a okruh predpisov, z ktorých bude skúšaný, najneskôr jeden mesiac pred jej konaním (§ 4 ods. 4 vyhlášky MH SR č. 208/1993 Z. z.).

Odbornú spôsobilosť overuje miestne príslušný obvodný bankský úrad skúškou (§ 4 ods. 1 a 2 vyhlášky MH SR č. 208/1993 Z. z.) a po úspešnom absolvovaní skúšky obvodný bankský úrad vydá osvedčenie o odbornej spôsobilosti, ktoré platí 10 rokov odo dňa jeho vystavenia (§ 5 ods. 1 a ods. 2 vyhlášky MH SR č. 208/1993 Z. z.).

Požiadavky na odbornú spôsobilosť pre vyhodnotenie a realizáciu rekultivácie úložiska ťažobných odpadov

Podľa zákona je rekultiváciou taká úprava územia ovplyvneného úložiskom, ktorá umožní návrat do uspokojivého stavu s osobitným dôrazom na kvalitu pôdy, vody a ovzdušia, voľne žijúce živočíchy a voľne rastúce rastliny, prirodzené biotopy, sladkovodné ekosystémy, krajinu a vhodné využitie územia.

V súvislosti s výpočtom účelovej finančnej rezervy je potrebné s ohľadom na budúce uzavretie

úložiska vyhodnotiť parametre konkrétneho projektu na uzavretie úložiska podľa jeho pravdepodobného vplyvu na životné prostredie z pohľadu zaradenia úložiska do príslušnej kategórie, z pohľadu vlastností ťažobného odpadu a z pohľadu budúceho využitia územia po rekultivácii, vyhodnotiť celú plánovanú rekultivačnú činnosť a posúdiť výšku plánovaných nákladov nezávislými tretími osobami, ktoré majú odbornú spôsobilosť podľa osobitného predpisu, napr. § 44 zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov, § 5 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. v znení neskorších predpisov, § 9 ods. 2 písm. c), d) alebo e) zákona č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov.

Odborná spôsobilosť nezávislých tretích osôb posudzujúcich projekty uzavretia úložiska:

Podľa zákona SNR č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe (§ 5 ods. 3)

Odbornú spôsobilosť, ktorá sa potvrdzuje vydaním osvedčenia o odbornej spôsobilosti alebo preukazu o odbornej spôsobilosti, ktoré vydáva Hlavný banký úrad alebo obvodný banký úrad, musia mať fyzické osoby, ktoré:

- vykonávajú funkciu vedúceho bane,
- vykonávajú funkciu vedúceho lomu,
- vykonávajú funkciu vedúceho inej banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej bankým spôsobom,
- projektujú a navrhujú objekty, zariadenia a práce, ktoré sú súčasťou banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej bankým spôsobom; požiadavky na bankého projektanta upravené osobitnými predpismi nie sú tým dotknuté,
- vykonávajú funkciu odborne spôsobilého zamestnanca na plnenie úloh na úseku bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky,
- vykonávajú funkciu zamestnanca určeného na riadenie likvidácie havárií,
- vykonávajú funkciu hlavného bankého merača a bankého merača.

Podľa zákona č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) (§ 9)

Odborná spôsobilosť sa priznáva na:

- geologický výskum,
- ložiskový geologický prieskum,
- hydrogeologický prieskum,
- inžinierskogeologický prieskum,
- geologický prieskum životného prostredia,
- geochemické práce,
- geofyzikálne práce.

Odbornú spôsobilosť overuje Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky skúškou na základe písomnej žiadosti o overenie odbornej spôsobilosti.

Odborná spôsobilosť sa osvedčuje vydaním preukazu o odbornej spôsobilosti a overuje sa každých päť rokov.

Vydaním preukazu o odbornej spôsobilosti vzniká odborne spôsobilej osobe právo používať okrúhlu pečiatku so štátnym znakom.

Odborná spôsobilosť môže byť priznaná fyzickej osobe, ktorá:

- ukončila vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa alebo vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa v príslušnom odbore a má najmenej trojročnú prax v geologických prácach, na ktoré žiada odbornú spôsobilosť; požadovaným vzdelaním v príslušnom odbore sa rozumie absolvovanie záverečnej štátnej skúšky, rigoróznejšej skúšky alebo dizertačnej skúšky z predmetu, ktorý je zhodný s príslušnými geologickými prácami,
- ukončila vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa alebo vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa v odbore geológia a má najmenej päťročnú prax v príslušných geologických prácach, na ktoré žiada odbornú spôsobilosť.

4. Informačný systém nakladania s ťažobným odpadom

Informačný systém nakladania s ťažobným odpadom (ďalej len „informačný systém“) bol vytvorený na základe § 16 zákona č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov za účelom zhromažďovania údajov a poskytovania informácií o nakladaní s ťažobným odpadom v Slovenskej republike. Zriadenie tohto informačného systému je dôležité pre činnosť príslušných povoľovacích a kontrolných orgánov, pre zabezpečenie plnenia oznamovacích povinností Slovenskej republiky voči Európskej komisii, ako aj na účely zhromažďovania, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí podľa zákona č. 205/2004 Z. z., resp. ich prístupovania podľa zákona č. 211/2000 Z. z.

Informačný systém prevádzkuje Slovenská agentúra životného prostredia a je prístupný prostredníctvom Enviroportálu (www.enviroportal.sk) v časti Informačné a monitorovacie systémy ŽP alebo priamo na URL adrese http://charon.sazp.sk/Odpady_tp. Informačný systém je súčasťou informačného systému verejnej správy.

Informačný systém je vytvorený ako internetová, klient – server aplikácia založená na trojvrstvovej architektúre:

- dátová vrstva – databázová platforma Oracle,
- aplikačná vrstva – webový server MS IIS,
- prezentačná vrstva – webový prehliadač.

Základné obsahové časti stanovuje § 16 ods. 2 zákona č. 514/2008 Z. z.

Informačný systém obsahuje:

- register prevádzkovaných úložísk ťažobného odpadu, vrátane ich kategorizácie,
- register uzavretých úložísk a opustených úložísk,
- register prevádzkovateľov úložísk ťažobného odpadu,
- register dokumentov obsahujúcich databázy:
 - plánov nakladania podľa § 5 zákona č. 514/2008 Z. z.,
 - vydaných povolení podľa § 7 zákona č. 514/2008 Z. z.,
 - súhrnných správ o výsledkoch monitoringu a kontrol úložísk,
 - súhrnných správ zasielaných Európskej komisii,
- register závažných havárií, ku ktorým došlo na úložiskách,
- informácie o najlepších dostupných technikách.

Register prevádzkovaných úložísk ťažobného odpadu poskytuje informácie o úložisku, ako sú napr. lokalita, prevádzkovateľ, kategória, schvaľovací orgán, príslušný inšpektorát SIŽP, charakter a petrografická charakteristika odpadu, ťažená surovina.

Dôležitou súčasťou tohto informačného systému je register uzavretých a opustených úložísk. Prostredníctvom tohto registra sú sprístupnené informácie o uzavretých a opustených úložiskách ťažobného odpadu, ktoré boli inventarizované a klasifikované v rámci geologickej úlohy „Inventarizácia opustených a uzavretých úložísk ťažobných odpadov predstavujúcich závažné riziko pre zdravie človeka a životné prostredie podľa požiadaviek smernice 2006/21/ES“ (ŠGÚDŠ Bratislava, 2011 – 2013). Povinnosť vykonať inventarizáciu uzavretých a opustených úložísk vyplýva z ustanovenia § 18 ods. 2 písm. c) zákona č. 514/2008 Z. z.

Na vizualizáciu úložísk slúži aplikačné rozhranie webovej mapovej aplikácie informačného systému environmentálnych záťaží (<http://envirozataze.enviroportal.sk/Mapa/>). Úložiská je možné zobraziť v samostatných vrstvách (Register prevádzkovaných úložísk a Register uzavretých a opustených úložísk) v rámci Doplnkových priestorových údajov/IS verejnej správy. Vizualizácia úložísk je možná aj prostredníctvom aplikačného rozhrania informačného systému v jednotlivých jeho registroch.

Okrem vyššie uvedených obsahových častí informačného systému bol vytvorený okrem iného i register odborne spôsobilých osôb podľa vyhlášky Ministerstva hospodárstva SR č. 208/1993 Z. z. o požiadavkách na kvalifikáciu a o overovaní odbornej spôsobilosti pracovníkov.

Prístup k údajom a informáciám v informačnom systéme je diferencovaný do dvoch úrovní:

- prístup pre verejnosť s právom prezerat' a vyhľadávať záznamy, prezerat' detailné informácie a vytvárať tlačové zostavy (vo formáte .pdf a .xls),
- prístup pre autorizované osoby s rozšíreným právom o možnosť vkladať, editovať a mazať záznamy, editovať detailné informácie.

Hlavnými poskytovateľmi dát do informačného systému sú obvodné banské úrady (§ 24 písm. i) zákona č. 514/2008 Z. z.) a okresné úrady (§ 22 písm. h) zákona č. 514/2008 Z. z.).

Orgány verejnej správy a právnické osoby hospodáriace s verejnými prostriedkami alebo spravujúce majetok štátu, obcí alebo vyšších územných celkov sú povinné na výzvu prevádzkovateľa informačného systému poskytovať bezplatne údaje a informácie týkajúce sa vyššie uvedených registrov, ako aj stavu životného prostredia na území ovplyvnenom úložiskom (§ 16 ods. 5 zákona č. 514/2008 Z. z.).

5. Zoznam vybraných právnych predpisov týkajúcich sa nakladania s ťažobným odpadom

Ťažobné odpady

- zákon č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 255/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Banské právo

- zákon č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov,
- zákon Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov,
- nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 520/1991 Zb. o podmienkach využívania ložísk nevyhradených nerastov,
- nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 50/2002 Z. z. o úhrade za dobývací priestor, úhrade za vydobyté nerasty a o úhrade za uskladňovanie plynov alebo kvapalín v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 618/2007 Z. z.,
- nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 117/2002 Z. z. o minimálnych požiadavkách na bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnancov pri banskej činnosti a pri dobývaní ložísk nevyhradených nerastov,
- nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 107/2010 Z. z. o podrobnostiach vydania osvedčenia o vhodnosti prírodných horninových štruktúr a podzemných priestorov na uskladňovanie plynov a kvapalín,
- vyhláška Slovenského banského úradu č. 89/1988 Zb. o racionálnom využití výhradných ložísk, o povoľovaní a ohlasovaní banskej činnosti a ohlasovaní činnosti vykonávanej bankým spôsobom v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Slovenského banského úradu č. 21/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankým spôsobom v podzemí,
- vyhláška Slovenského banského úradu č. 29/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankým spôsobom na povrchu v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Slovenského banského úradu č. 50/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri úprave a zušľachtovaní nerastov,

-
- vyhláška Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 208/1993 Z. z. o požiadavkách na kvalifikáciu a o overovaní odbornej spôsobilosti pracovníkov pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom,
 - vyhláška Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 333/1996 Z. z., ktorou sa ustanovujú obvody pôsobnosti obvodných banských úradov,
 - vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 33/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov.

Právo životného prostredia

- zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 91/2016 Z. z.,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 198/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení vyhlášky č. 451/2005 Z. z.

Právo životného prostredia (geológia)

- zákon č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 49/2018 Z. z.,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 51/2008 Z. z. ktorou sa vykonáva geologický zákon v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 337/2014 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o financovaní geologických prác.

Právo životného prostredia (odpadové hospodárstvo)

- zákon č. 67/2010 Z. z. o podmienkach uvedenia chemických látok a chemických zmesí na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov (chemický zákon) v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 329/2018 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov a o zmene a doplnení zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 330/2018 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška sadzieb poplatkov za uloženie odpadov a podrobnosti súvisiace s prerozdeľovaním príjmov z poplatkov za uloženie odpadov,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení vyhlášky č. 320/2017 Z. z.,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 382/2018 Z. z. o skládkovaní odpadov a o uskladnení odpadovej ortuti

Právo životného prostredia (vodné hospodárstvo)

- zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov,
- nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 200/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zaobchádzaní s nebezpečnými látkami, o náležitostiach havarijného plánu a o postupe pri riešení mimoriadneho zhoršenia vôd,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 457/2005 Z. z. , ktorou sa ustanovujú podrobnosti manipulačného poriadku vodnej stavby,
- vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č. 418/2010 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení vodného zákona v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 73/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o stanovení významných a trvalo vzostupných trendov koncentrácií znečisťujúcich látok a podzemných vodách a o postupoch na ich zvrátenie,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 119/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o výkone odborného technicko-bezpečnostného dohľadu nad vodnými stavbami.

Právo životného prostredia (ovzdušie)

- zákon č. 137/2010 Z. z. o ochrane ovzdušia v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 258/2011 Z. z. o trvalom ukladaní oxidu uhličitého do geologického prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 314/2010 Z. z., ktorou sa ustanovuje obsah programu znižovania emisií zo stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia a obsah údajov a spôsob informovania verejnosti,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 271/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú kritériá trvalej udržateľnosti a ciele na zníženie emisií skleníkových plynov z pohonných látok v znení vyhlášky č. 191/2017 Z. z.,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 410/2012 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ovzduší v znení neskorších predpisov.

Právo životného prostredia (príroda a krajina)

- zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 213/2000 Z. z. o chránených nerastoch a chránených skamenelinách a o ich spoločenskom ohodnocovaní v znení vyhlášky č. 647/2008 Z. z.

Ochrana pôdy

- zákon č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 188/2003 Z. z. o aplikácii čistiarenského kalu a dnových sedimentov do pôdy a o doplnení zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 508/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Verejné zdravie

- zákon č. 2/2005 Z. z. o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Civilná ochrana

- zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 532/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany.

Správne právo, štátna správa, stavebníctvo

- zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov,
- zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov,
- zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 453/2000 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia stavebného zákona,
- vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 55/2001 Z. z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.

Finančné právo, trestné právo, priestupky

- zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov,
- zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Občianske právo

- zákon č. 83/1990 Z. z. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov.

Informatizácia

- zákon č. 3/2010 Z. z. o národnej infraštruktúre pre priestorové informácie v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 95/2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

OPERAČNÝ PROGRAM
KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Editor

RNDr. Vlasta Jánová, PhD.
Ing. Ivana Novikmecová

Zostavovateľský kolektív

RNDr. Boris Antal, CSc.
Ing. Vladimír Lukačín
Mgr. Ivan Mesarčík
Ing. Zuzana Pažitná
Ing. Lucia Piliarová
Ing. Štefan Tóth

Vydavateľ

Slovenská agentúra životného prostredia

Grafika

Mgr. Henrich Hajdin

Rok vydania

2019